

ТВОРИ З ІНСТРУМЕНТАЛЬНИМ СУПРОВОДОМ

МИХАЙЛО ВЕРБИЦЬКИЙ (1815–1870)

ЗАПОВІТ

Andante grave

p *f* *p* *f*

5 *p* *cresc.* *p*

9

Musical score for piano, measures 12-14. The score is in a minor key and 3/4 time. It features a melody in the right hand and a bass line in the left hand. The melody consists of eighth and quarter notes, often beamed together. The bass line consists of chords and single notes.

15 Бас соло *tr* *espress.*

Як у - мру, то по - хо - вай - те ме -

Musical score for piano and voice, measures 15-18. The voice part is in the bass clef and has the lyrics "Як у - мру, то по - хо - вай - те ме -". The piano accompaniment is in the right and left hands. The right hand has a melody with slurs and dynamic markings *ff* and *p*. The left hand has a bass line with chords. There is a *rit.* marking above the piano part.

19 Тенор *Maestoso*

- не на мо - ги - лі,

Бас *f*

се - ред *f*

Musical score for piano and voice, measures 19-22. The voice part is in the bass clef and has the lyrics "- не на мо - ги - лі," and "се - ред". The piano accompaniment is in the right and left hands. The right hand has a melody with slurs and dynamic markings *p*, *ff*, and *f*. The left hand has a bass line with chords. The tempo is marked *Maestoso*.

23 *f* се - ред сте - пу ши - ро - ко - го,
Альт *f* се - ред сте - пу ши - ро - ко - го,
Бас *f* се - ред сте - пу ши - ро - ко - го,
Тенор сте - пу ши - ро - ко - го на Вкра - ї - ні
на Вкра - ї - ні ми - лій, щоб ла - ни ши -
на Вкра - ї - ні ми - лій, щоб ла - ни ши -
ми - лій, щоб ла - ни ши - ро - ко - по - лі, і Дні -

26 *p* ми - лій, щоб ла - ни ши - ро - ко - по - лі, і Дні -

29

-ро - ко - по - лі, і Дні - про, і кру - чі бу - ло вид - но,
 -ро - ко - по - лі, і Дні - ро, і кру - чі бу - ло вид - но,

30

-про, і кру - чі бу - ло вид - но, бу - ло

32

бу - ло чу - ти, як ре - ве ре - ву - чий.
 бу - ло чу - ти, як ре - ве ре - ву - чий.

33

чу - ти, як ре - ве ре - ву - чий. Як по -

35 *p* *cresc.* *f* *p* *cresc.*
Як по - не - се з У - кра - ї - ни у си - не - є
p *cresc.* *f* *p* *cresc.*
Як по - не - се з У - кра - ї - ни у не - є
p *cresc.* *f* *p* *cresc.*

cresc. *cresc.* *cresc.*
- не - се з У - кра - ї - ни у си - не - є

cresc. *f* *p*
cresc.

38 *f* *ff* *f* *ff*
мо - ре кров во - ро
f *ff* *f* *ff*
мо - ре кров во - ро
f *ff* *f* *ff*
мо - ре кров во - ро

f *ff* *f* *ff*
мо - ре кров во - ро

41 Бас соло *p* *cresc.*

От той - ді я і ла -

жу...

жу...

жу...

ff *pp*

45 *f* *cresc.* *ff*

-ни, і го - ри - все по - ки - ну і по - ли - ну до са - мо - го бо -

cresc.

51

- га

mf Мо -

mf Мо -

p мо - ли - ти - ся...

pp мо - ли - ти -

pp *cresc.*

f *p* *pp* *cresc.*

54

- ли - ти - ся, мо - ли - ти -

- ли - ти - ся, мо - ли - ти -

- ся, мо - ли - ти, мо - ли - ти -

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

57 Бас соло *mf animato*

а до то - го я не зна - ю Бо - га.

- ся...

- ся...

- ся... По - хо -

mf

60 По - хо - вай - те та вста - вай - те,

По - хо - вай - те та вста - вай - те,

- вай - те та вста - вай - те, кай - да - ни по -

63

кай - да - ни по - рві - те і вра - жо - ю кро - в'ю во - лю о - кро -

кай - да - ни по - рві - те і вра - жо - ю кро - в'ю во - лю о - кро -

-рві - те і вра - жо - ю зло - ю кро - в'ю во - лю о - кро -

67

Бас соло *pp* *cresc.*

І ме - не в се - м'ї ве - ли - кій, в се - м'ї воль - ній,

- пі - те.

- пі - те.

pp *sf* *mf*

71

f

но - вий, не за - будь - те по - м'я - ну - ти не - злим ти - хим

75

сло - вом.

f

По - хо - вай - те та вста - вай - те,

f

По - хо - вай - те та вста - вай - те,

f

По - хо - вай - те та вста - вай - те, кай - да - ни по -

f

79

кай - да - ни по - рві - те і вра - жо - ю кро - в'ю

кай - да - ни по - рві - те і вра - жо - ю кро - в'ю

-рві - те і вра - жо - ю зло - ю кро - в'ю

82

ff во - лю о - кро - пі - те.

ff во - лю о - кро - пі - те.

ff во - лю о - кро - пі - те.

f

ff

p

ПЕТРО ЧАЙКОВСЬКИЙ (1840–1893)

НАВГОРОДІ КОЛО БРОДУ

Allegro moderato

grazioso

Ф-но *p*

cresc. poco

7 Сопрано *p* Нав - го -

Альт *p* Нав - го -

mf

10

- ро - ді ко - ло бро - ду бар - ві - нок не схо - дить.

- ро - ді ко - ло бро - ду бар - ві - нок не схо - дить.

p

13

Чо - мусь дів - чи - на до бро - ду по во - ду не

Чо - мусь дів - чи - на до бро - ду по во - ду не

p

16

хо - дить. Нав - го - ро - ді хміль зе - ле - ний

хо - дить. Нав - го - ро - ді хміль зе - ле - ний

poco cresc.

poco cresc.

*Редакція П.Муравського

19

СОХ - НС НА ТИ - ЧИ - НІ. Не ви -

СОХ - НС НА ТИ - ЧИ - НІ. Не ви -

mf

22

-ХО - ДИТЬ, НС ВИ - ХО - ДИТЬ ДІВ - ЧИ - НА З ХА - ТИ - НИ.

-ХО - ДИТЬ, НС ВИ - ХО - ДИТЬ ДІВ - ЧИ - НА З ХА - ТИ - НИ.

f

25

mf

28 *p*

Нав - го - ро - ді ко - ло бро - ду

Нав - го - ро - ді ко - ло бро - ду

31

вер - ба по - хи - ли - лась, за - жу -

вер - ба по - хи - ли - лась, за - жу -

34

- ри - лась чор - но - бри - ва, тяж - ко за - жу - ри - лась.

- ри - лась чор - но - бри - ва, тяж - ко за - жу - ри - лась.

poco cresc.

37 *mf* Пла - че, пла - че,
mf Пла - че, пла - че,

40 пла - че та ри - да - є, як ри - бонь - ка
пла - че та ри - да - є, як ри - бонь - ка

43 б'єть - ся, во - на пла - че,
б'єть - ся, во - на пла - че,

46

пла - че та ри - да - є, як ри - бонь - ка
пла - че та ри - да - є, як ри - бонь - ка

ten. *ten.*

49

б'єть - ся, а над не - ю, мо - ло - до - ю,
б'єть - ся, а над не - ю, мо - ло - до - ю,

52

ff по - га - нець смі - єть - ся.
ff по - га - нець смі - єть - ся.

dim.

55 *p*

Нав - го - ро - ді ко - ло бро - ду

Нав - го - ро - ді ко - ло бро - ду

58

бар - ві - нок не схо - дить. Чо - мусь

бар - ві - нок не схо - дить. Чо - мусь

61

дів - чи - на до бро - ду по во - ду не хо - дить.

дів - чи - на до бро - ду по во - ду не хо - дить.

64 *cresc.*

Нав - го - ро - ді хміль зе - ле - ний сох - не на ти -

cresc.

Нав - го - ро - ді хміль зе - ле - ний сох - не на ти -

cresc.

67 *f*

- чи - ні. Не ви - хо - дить, не ви - хо - дить

f

- чи - ні. Не ви - хо - дить, не ви - хо - дить

mf

70

дів - чи - на з ха - ти - ни.

дів - чи - на з ха - ти - ни.

p

grazioso

73

76

poco cresc.

79

mf

МИКОЛА ЛИСЕНКО (1842–1912)

НЕ ДИВУЙТЕСЯ, ДІВЧАТА

(З поеми «Гайдамаки»)

Poco Moderato

Тенор
Бас

«Не ди - вуй - те - ся, дів - ча - та, що я о - бід - рав - ся;

Ф-но

5 *cresc.* бо мій бать - ко ро - бив глад - ко, то й я в йо - го вдав - ся.»

cresc.

Poco più mosso
leggiero

9 «От - так чи - ни, як я чи - ню: лю - би доч - ку

p leggiero

12
а - би - чи - ю - хоч по - по - ву, хоч дя - ко - ву,

15
хоч хо - ро - шу му - жи - ко - ву, хоч по - по - ву,

18
хоч дя - ко - ву, хоч хо - ро - шу му - жи - ко - ву».

21 *Andante poco vivo*

f

С. А.

1. Од се - ла до се - ла тан - ці та му - зи - ки:
 2. Я од - дам, я про - дам ку - мо - ві ха - ти - ну,
 3. Ох ви, діт - ки мо - ї, мо - ї го - лу - б'я - та!

Т.

1. Од се - ла до се - ла тан - ці та му - зи - ки:
 2. Я од - дам, я про - дам ку - мо - ві ха - ти - ну,
 3. Ох ви, діт - ки мо - ї, мо - ї го - лу - б'я - та!

Б.

f

25

кур - ку, яй - ця про - да - ла - ма - ю че - ре - ви - ки.
 я куп - лю, я зроб - лю я - точ - ку під ти - ном;
 Не жу - рить - ся, по - ди - вить - ся, як тан - цю - є ма - ти.

кур - ку, яй - ця про - да - ла - ма - ю че - ре - ви - ки.
 я куп - лю, я зроб - лю я - точ - ку під ти - ном;
 Не жу - рить - ся, по - ди - вить - ся, як тан - цю - є ма - ти.

29

f

1. Од се - ла до се - ла бу - ду тан - цю - ва - ти:
 2. гор - гу - вать, шин - ку - вать бу - ду ча - роч - ка - ми,

f

1. Од се - ла до се - ла бу - ду тан - цю - ва - ти:
 2. гор - гу - вать, шин - ку - вать бу - ду ча - роч - ка - ми,

f

f

33

ні ко - ро - ви, ні во - ла - зо - ста - ла - ся ха - та.
 тан - цю - вать та гу - лять та - ки з па - руб - ка - ми.

ні ко - ро - ви, ні во - ла зо - ста - ла - ся ха - та.
 тан - цю - вать та гу - лять та - ки з па - руб - ка - ми.

f

Coda *Piu mosso*

37 *f*

Са - ма в най - ми пі - ду, ді - ток в шко - лу од - дам,
Са - ма в най - ми пі - ду, ді - ток в шко - лу од - дам,
Са - ма в най - ми пі - ду, ді - ток в шко - лу од - дам,

Vivo

41 *f*

а чер - во - ним че - ре - вич - кам та - ки дам, та - ки дам!
а чер - во - ним че - ре - вич - кам та - ки дам, та - ки дам!
а чер - во - ним че - ре - вич - кам та - ки дам, та - ки дам!

У ТУРКЕНІ ПО ТІМ БОЦІ

(З поеми «Гамалія»)

Allegretto

Тенор

Бас

Ф-но

mf *sempre staccato* *rosso f*

1. У тур - ке - ні,
2. У тур - ке - ні,

по тім бо - ці, ха - та на по - мо - сті.
у ки - ше - ні, та - ля - ри, ду - ка ти.

cresc.

Гай, гай! Мо - ре, грай, ре - ви, ске - лі ла - май! По - ї - де - мо
Не ки - ше - ні тру - сить, і - дем рі - зать, па - лить, бра - тів ви - зво -

cresc.

16 *f* В ГОС - ЛЯ - ТІ. 1.

21 2. ТИ. *fp*

26 *f* 3. У тур- ке - ні я - ни - ча - ри і ба - ша на ла -

31

ві. Гой - ги, во - ро - ги!

35

Ми не ма - єм ва - ги! На - ша во - ля й сла -

39

ва!

ЛІЧУ В НЕВОЛІ

Кантата

Larghetto maestoso

Тенор соло

Сопрано
Альт

Тенор

Бас

Ф-но

pp

rit. *a tempo*
p

13

rall. e dimin.

16

pp

Лі чу в не-во - лі дні і но - чі

pp

Лі чу в не-во - лі дні і но - чі

pp

Лі - чу в не-во - лі дні і но - чі

Larghetto maestoso

19

і лік за - бу - ва - ю. О Гос - по - ди,

і лік за - бу - ва - ю. О Гос - по - ди,

і лік за - бу - ва - ю. О Гос - по - ди,

22

як - то тяж - ко ті - ї дні ми - на - ють.

як - то тяж - ко ті - ї дні ми - на - ють.

як - то тяж - ко ті - ї дні ми - на - ють.

25

А лі - та пли - вуть меж ни - ми,

А лі - та пли - вуть меж ни - ми,

А лі - та пли - вуть меж ни - ми,

pp

27

пли - вуть со - бі сти - ха,
пли - вуть со - бі сти - ха,
пли - вуть со - бі сти - ха,

29

за - би - ра - ють за со - бо - ю
за - би - ра - ють за со - бо - ю
за - би - ра - ють за со - бо - ю

31

і доб - ро, і ли - хо!
і доб - ро, і ли - хо!
і доб - ро, і ли - хо!

33

p За - би-ра - ють, не вер-та - ють ні - ко - ли ні -
p За - би-ра - ють, не вер-та - ють ні - ко - ли ні -
p За - би-ра - ють, не вер-та - ють ні - ко - ли ні -

36

- чо - го! І не бла-гай, бо про - па-

- чо - го! І не бла-гай, бо про - па-

- чо - го! І не бла-гай, бо про - па-

39

-де мо - лит - ва... *rit.* *a tempo*

-де мо - лит - ва... *rit.* *a tempo*

-де мо - лит - ва... *rit.* *a tempo*

rit. *a tempo*

42 *Andante mp*
Andante
ritard.

45
- му т - ни - ми бо - ло - та - ми, меж бу - р'я - на - ми, за го - да - ми три го - да

49 *f*
сум - но про - тек - ли. Ба - га - то де - чо го взя - ли з мо - є - ї

53 *p*
тем - но - ї ко - мо - ри, і в мо - ре ниш - ком од - нес - ли.

57 *pp*

І ниш - ком про - ковт - ну - ло мо - ре мо - є не

60

зла - то, се - ре - бро - мо - ї лі - та, мо - є до -

63 *pp*

-бро, мо - ю нудь - гу, мо - ї пе -

66 *f*

-ча - лі, ті - ї не - зри - мі - ї скри - жа - лі,

69

не-зри-мим пи-са-ні пе-ром.

Не-зри-мим пи-са-

Не-зри-мим пи-са-

Не-зри-мим пи-са-

ppp

ppp

ppp

pp

74

-ні пе-ром.

-ні пе-ром.

-ні пе-ром.

V

77 *Andantino*

p

81 *p*

І че - твер - тий рік ми - на - є ти - хень - ко, по - во - лі,

p

І че - твер - тий рік ми - на - є ти - хень - ко, по - во - лі,

p

І че - твер - тий рік ми - на - є ти - хень - ко, по - во - лі,

85 *rit.*

і че - твер - ту на - чи - на - ю кни - жеч - ку в не - во - лі ме -

rit.

і че - твер - ту на - чи - на - ю кни - жеч - ку в не - во - лі ме -

rit.

і че - твер - ту на - чи - на - ю кни - жеч - ку ме -

88 *a tempo* *f*

-ре - жа - ти, - Зме - ре - жа - ю кро - в'ю та сльо -

-ре - жа - ти, - Зме - ре - жа - ю кро - в'ю та сльо -

-ре - жа - ти, -

p a tempo *f*

92 *p* *rit.*

- за - ми мо - є го - ре на чу - жи - ні, бо го - ре сло -

- за - ми мо - є го - ре на чу - жи - ні, бо го - ре сло -

- за - ми

p *rit.*

96 *pp a tempo*

- ва - ми не роз - ка - жеть - ся ні - ко - му ні - ко - ли, ні -

- ва - ми не роз - ка - жеть - ся ні - ко - му ні - ко - ли, ні -

pp a tempo

100 *rit.*

- ко - ли, Ні - де на сві - ті! Не - ма слов В да - ле - кій не во - лі!

- ко - ли, Ні - де на сві - ті! Не - ма слов В да - ле - кій не во - лі!

rit.

rit.

105 *Andante grave*

mf Не-ма-є слов, не-ма-є сльоз, не - ма - є ні - чо - го;

mf *Andante grave*

109

f не - ма на - вітькру - гом те-бе Ве - ли - ко - го Бо - га!

f *rit.*

113 *Allegretto non troppo*
pp
 Не - ма на шо по - ди - ви - тись, з ким по - го - во -
 Не - ма на шо по - ди - ви - тись, з ким по - го - во -

pp
Allegretto non troppo

116
 - ри - ти. Жить не хо - четь - ся на сві - ті, а сам му - сиш
 - ри - ти. Жить не хо - четь - ся на сві - ті, а сам му - сиш

120

жи - ти, *f espr.* жить не хо - четь - ся на сві - ті, *molto rit.* а сам му - сиш

жи - ти, *f espr.* жить не хо - четь - ся на сві - ті, *molto rit.* а сам му - сиш

жи - ти, *f espr.* жить не хо - четь - ся на сві - ті, *molto rit.* а сам му - сиш

124

жи - ти!

жи - ти!

f *ff*

ФІЛАРЕТ КОЛЕССА (1871–1947)

ЯКБИ МЕНІ ЧЕРЕВИКИ

Andantino

Ф-но

p

5

f

Сопрано
Альт
Тенор
Бас

p

Як - би ме - ні че - ре - ви - ки, то пі - шла б я на му - зи - ки...

Як - би ме - ні че - ре - ви - ки, то пі - шла б я на му - зи - ки...

p

13
Го - рень-ко мо - є! Че - ре - ви - ків не - ма - є,
Го - рень-ко мо - є! Че - ре - ви - ків не - ма - є,
Го - рень-ко мо - є! Че - ре - ви - ків не - ма - є,
Го - рень-ко мо - є! Че - ре - ви - ків не - ма - є,

17
а му - зи - ка гра - є! Гра - є! Жа - лю за - вда -
а му - зи - ка гра - є! Гра - є! Жа - лю за - вда -
а му - зи - ка гра - є! Гра - є! Жа - лю за - вда -
а му - зи - ка гра - є! Гра - є! Жа - лю за - вда -

20

- е!
 Че - ре - ви - ків не - ма - є, а му - зи - ка

- е!
 Че - ре - ви - ків не - ма - є, а му - зи - ка

24

гра - є! Гра - є!
 Че - ре - ви - ків не - ма - є, а му - зи - ка

гра - є! Гра - є!
 Че - ре - ви - ків не - ма - є, а му - зи - ка

а му -

28

гра - є! Гра - є! Жа - лю за - вда - є, жа - лю за - вда -
гра - є! Гра - є! Жа - лю за - вда - є, жа - лю за - вда -
-зи - ка гра - є, жа - лю за - вда - є!

31

жа *rit.* лю за - вда - є! **Piu mosso**
- є, за - вда - є!
rit. - є, за - вда - є!
rit.

Piu mosso
pp

34 *poco rall.* **Andante** Solo *p* Ой пі - ду я бо - са по - лем, *v*
 Ой пі - ду я по - лем,
 Ой пі - ду я бо - са

Andante *poco rall.*

37 шу - ка - ю
 по - шу - ка - ю сво - ю до - лю... До - лень - ко мо -
 по - лем, по - шу - ка - ю сво - ю до - лю... До - лень - ко, до - лень -

40

poco rall.

- я, мо - я!

-ко мо - я!

poco rall.

poco rall.

p

poco rall.

43

Tutti
mf

Глянь на ме - не, чор - но - бри - ву, мо - я до - ле не - прав - ди - ва...

Tutti
mf

Глянь на ме - не, чор - но - бри - ву, мо - я до - ле не - прав - ди - ва...

mf

47 *pp* *ten.*

Без-та-лан - на - я!

pp *ten.*

Без-та - лан - на - я!

colla parte *mp* *dim.*

Allegretto

Дів - ча - точ - ка на му - зи - ках у чер - во - них

51 *pp*

Дів - ча - точ - ка на му -

pp

Дів - ча - точ - ка на му -

pp

Allegretto

pp

54 че - ре - ви - ках, - я сві - том ну - жу.
 - зи - ках, - я сві - том ну - жу.
 - зи - ках, - я сві - том ну - жу.

57 *ppp* Дів - ча - точ - ка на му - зи - ках у чер - во - них
ppp Дів - ча - точ - ка на му -
ppp Дів - ча - точ - ка на му -
pp

60

че - ре - ви - ках... я сві - том ну - жу.
- зи - ках, - я сві - том ну - жу.
- зи - ках, - я сві - том ну - жу.

rit.

63

Andante
Solo
mp

Без роз - ко - ші, без лю - бо - ві зно - шу мо - ї
Без роз - ко - ші, без лю - бо - ві зно - шу мо - ї

mp *Solo* *p*

Andante

p

66

чор-ні бро - ви, у най-мах зно - шу, в най - мах зно - шу, зно - шу!

чор-ні бро - ви, у най-мах - зно - шу, зно - шу!

pp у най - мах,

70

- шу, у най - мах, у най - мах зно шу, зно - шу!

- шу, у най - мах, у най - мах зно шу, зно - шу!

у най-мах зно - шу, у най - мах зно шу, зно - шу!

mf *p* *rit.*

74 *Tutti* *ff* *a tempo*

Без роз - ко - ші, без лю - бо - ві зно - шу мо - ї чор - ні бро - ви,

Tutti *ff* *a tempo*

Без роз - ко - ші, без лю - бо - ві зно - шу мо - ї чор - ні бро - ви,

ff *a tempo*

78 *p* *mf* *Meno mosso* *espress.*

у най - мах зно - шу, у най - мах зно - шу!

p *mf* *espress.* *p*

у най - мах зно - шу, у най - мах зно - шу!

p *mf* *espress.* *p*

ten. *Meno mosso* *espress.*

p *mf* *espress.*

САДОК ВИШНЕВИЙ КОЛО ХАТИ

(З циклу «В казематі»)

Andantino

1. Са - док виш - не - вий ко - ло ха - ти,
2. Сім' - я ве - че - ря ко - ло ха - ти,

хру - щі над виш - ня - ми гу - дуть, плу - та - га - рі з плу - га - ми йдуть,
ве - чір - ня зі - ронь - ка вста - є, доч - ка ве - че - рять по - да - є,

9

спі - ва - ють і - ду чи дів - ча - та, а ма - те - рі ве че - рять ждуть.
а ма - ти хо - че на - у - ча - ти, так со - ло - вей - ко не да - є.

13

3. По - кла - ла ма - ти ко - ло ха - ти ма - лень - ких ді - то - чок сво - їх. *rit.*

17

Са - ма за - сну - ла ко - ло їх. За -
са - ма за - сну - ла ко - ло їх.
са - ма за - сну - ла ко - ло їх.

Adagio

20 -ТИХ - ло все,
За - ТИХ - ло все,
за -

22 за - ТИХ - ло все...
за -
-ТИХ - ло все,
8va

24 - ТИХ-ло все... тіль -
за - ТИХ-ло все...
8va

a tempo
26 Тіль - ки дів - ча - та
- ки дів - ча - та та со - ло - вей - ко

a tempo
28 не за - тих.

31

КИРИЛО СТЕЦЕНКО (1882–1922)

ЗАПОВІТ

Sostenuto

Сопрано

Альт

Тенор

Бас

Ф-но

Sostenuto

5

Solo p

1. Як ум - ру, то по - хо - вай - те

Solo p

1. Як ум - ру, то по - хо - вай - те

9

ме - не на мо - ги - лі се - ред сте - пу ши - ро - ко - го

ме - не на мо - ги - лі

ме - не на мо - ги - лі

ме - не на мо - ги - лі

Tutti *f*

Tutti *f*

Tutti *f*

Tutti *f*

13

на Вкра - ї - ні ми - лій, ми - лій,

на Вкра - ї - ні ми - лій, ми - лій,

на Вкра - ї - ні ми - лій, ми - лій,

на Вкра - ї - ні ми - лій, ми - лій,

1. *pp*

2. *pp*

p

pp

БОГДАН ВАХНЯНИН (1886–1940)

САДОК ВИШНЕВИЙ КОЛО ХАТИ (З циклу «В казематі»)

Leggiero con moto (♩ = 184)

Сопрано

Альт

Тенор

Бас

Ф-но

Са - док виш - не - вий ко - ло ха - ти,
Са - док виш - не - вий ко - ло ха - ти,
Са - док виш - не - вий ко - ло ха - ти,
Са - док виш - не - вий ко - ло ха - ти,

Leggiero con moto (♩ = 184)

Ф-но

p

3

f

хру - щі над виш - ня - ми гу - дуть. Плу - га - та - рі йдуть,

f *f* *f*

хру - щі над виш - ня - ми гу - дуть. Плу - га - та - рі з плу - га - ми йдуть, спі -

f *f* *f*

хру - щі над виш - ня - ми гу - дуть. Плу - га - та - рі йдуть,

5

спі - ва - ють дів - ча - та, а ма - те - рі ве - че - рять ждуть, а

спі - ва - ють дів - ча - та, а ма - те - рі ве - че - рять ждуть, а

спі - ва - ють дів - ча - та, а ма - те - рі ве - че - рять ждуть, а

спі - ва - ють дів - ча - та, а ма - те - рі ве - че - рять ждуть, а

7

ма - те - рі ве - че - рять ждуть. Се - ма - те - рі ве - че - рять ждуть. ма - те - рі ве - че - рять ждуть. ма - те - рі ве - че - рять ждуть.

ма - те - рі ве - че - рять ждуть. ма - те - рі ве - че - рять ждуть. ма - те - рі ве - че - рять ждуть. ма - те - рі ве - че - рять ждуть.

ма - те - рі ве - че - рять ждуть. ма - те - рі ве - че - рять ждуть. ма - те - рі ве - че - рять ждуть. ма - те - рі ве - че - рять ждуть.

ма - те - рі ве - че - рять ждуть. ма - те - рі ве - че - рять ждуть. ма - те - рі ве - че - рять ждуть. ма - те - рі ве - че - рять ждуть.

Andante (♩=138)

-м'я ве - че - ря ко - ло ха - ти, ве - чір - ня зі - ронь-ка вста -
 ко - ло ха - ти,
 Се-м'я ве-че-ря ко - ло ха - ти, ве-чір - ня зі - ронь-
 Се - м'я ве-че - ря ко - ло ха - ти, ве -

Andante (♩=138)

- с. Доч - ка ве - че - рять по - да - с, а
 зі - ронь-ка вста - с. Доч-ка ве - че - рять по - да - с,
 - ка вста - с. Доч-ка ве - че - рять по - да - с,
 - чір - ня зі - ронь-ка вста - с.

Solo
p

15 *animato* Tutti *p*

ма - ти хо - че на - у - ча - ти, та со - ло - вей - ко не да - є. По -

По -

По -

По -

17 *Largo* ($\text{♩} = 60$) *tranquillo* *affettuoso*

- кла - ла ма - ти ко - ло ха - ти ма - лень - ких ді - то -

- кла - ла ма - ти ко - ло ха - ти ма - лень - ких ді - то -

- кла - ла ма - ти ко - ло ха - ти ма - лень - ких ді - то -

affettuoso

20 *diminuendo*

- чок сво - їх, са - ма за - сну - ла ко - ло їх, са -

- чок сво - їх, са - ма за - сну - ла ко - ло їх, са -

- чок сво - їх, са - ма за - сну - ла ко - ло їх, са -

diminuendo

23 *p*

- ма за - сну - ла ко - ло їх. За - тих - ло все,

- ма за - сну - ла ко - ло їх. За - тих - ло все,

- ма за - сну - ла ко - ло їх. За - тих - ло все,

p rall.

p rall.

p rall.

p

26

- ТИХ - ло все, за - ТИХ - ло все,
за - ТИХ - ло все,
за - ТИХ - ло все,
за - ТИХ - ло все,
pp
ppp
ppp
ppp
pp
ppp
pp
ppp

Solo a 3

29

f
tr
tr

33

Allegro con brio (♩ = 184)

f

ті-ль-ко дів-ча - та

f

ті-ль-ко дів-ча - та

f

ті-ль-ко дів-ча - та

Allegro con brio (♩ = 184)

f

34

та со - ло - вей - ко, та со - ло - вей - ко не за - тих.

та со - ло - вей - ко, та со - ло - вей - ко не за - тих.

та со - ло - вей - ко, та со - ло - вей - ко не за - тих.

f

ОЙ ЧОГО ТИ ПОЧОРНІЛО

Pesante

Сопрано

Альт

Тенор

Бас

pp

Ой чо - го ти

pp

Ой чо - го ти

pp

pp

Pesante

Ф-но

pp

rit.

8va

5

по - чор - ні - ло, зе - ле - не - є по - ле?

по - чор - ні - ло, зе - ле - не - є по - ле?

8

sotto voce

- По - чор - ні - ло я од кро - ві за воль - ну - ю во - лю.

rit.

rit.

12 **Agitato**

f

Круг мі - теч - ка Бе - рес - теч - ка

Круг мі - теч - ка Бе - рес - теч - ка, круг мі - теч - ка

Agitato

16 *f*

Круг міс - теч - ка Бе - рес - теч - ка
 Круг міс - теч - ка Бе - рес - теч - ка на чо - ти - ри
 на чо - ти - ри ми - лі
 на чо - ти - ри ми - лі

20 *dim.*

ме - не слав - ні за - по - рож - ці вкри -
 ми - лі слав - ні за - по - рож - ці вкри -
 ме - не слав - ні за - по - рож - ці сво - їм тру - пом
 ме - не слав - ні за - по - рож - ці сво - їм тру - пом

24

- ли. Та ще ме - не гай - во - ро - ни ук -
- ли. Та ще ме - не гай - во - ро - ни ук -
вкри - ли. Та ще ме - не гай - во - ро - ни ук -
вкри - ли.

p *cresc.* *p* *cresc.* *p* *cresc.*

29

- ри - ли з пів - но - чі...
- ри - ли з пів - но - чі...

f

33 *f*

клю - ють о - чі ко - заць - кі - ї, а

клю - ють о - чі ко - заць - кі - ї, а

37

тру - пу не хо - чуть.

тру - пу не хо - чуть.

ff

41

Темпо I

p

По - чор - ні - ло

p

По - чор - ні - ло

p

По - чор - ні - ло

p

По - чор - ні - ло

Темпо I

p

я, зе - ле - не, та за на - шу во - лю...

я, зе - ле - не, та за на - шу во - лю... я знов бу - ду

я, зе - ле - не, та за на - шу во - лю...

49

зе - ле - ні - ти, а ви вже ні - ко - ли не вер - не - те - ся на во - лю,

rit.

53

не вер - не - те - ся на во - лю, бу - де - те о -

бу - де - те о - ра - ти ме - не

не вер - не - те - ся на во - лю, бу - де - те о -

бу - де - те о - ра - ти ме - не

pp

57

-ра ти ме не сти ха та о рю чи
сти ха та о рю чи до лю
-ра ти ме не сти ха та о рю чи
сти ха та о рю чи до лю про

61

до лю про кли на ти.
про кли на ти.
до лю про кли на ти.
-кли на ти.

rit.
smorz.

НЕ ЩЕБЕЧЕ СОЛОВЕЙКО

З поеми-кантати «Тополя»

Moderato

Сопрано

Альт

Ф-но

mf

5

p

Не ще-бе - че со - ло-вей - ко в лу - зі над во -

p

10

tr

-до - ю, не спі-ва - є чор - но-бри - ва, сто - я під вер - бо - ю,

tr

15 *p* не спі-ва-є, як си-ро-та,* бі-лим сві-том ну-дить:

19 без ми-ло-го без ми-ло-го баць-ко, ма-ти- як чу-жі-ї лю-ди,

23

*Композитор використав варіант першодруку в «Кобзарі» 1840 р.

27 *mf*

без ми-ло - го сон - це сві - тить - як во - рог смі - єть - ся,

mf

mf

31 *f*

без ми-ло - го скрізь мо - ги - ла... а сер - день - ко

f *p*

f *p*

34 *rit.* *p*

б'єть - ся.

p *p*

rit. *p*

ОЙ ГОП, ТАКИ ТАК!

(3 поеми «Гайдамаки»)

Vivace ♩ = 160

Тенор

Бас

Ф-но

f

Ой гоп, та - ки так! Кли - че Ган - дзю ко - зак:

Vivace ♩ = 160

sf

f

7

-Хо - ди, Ган - дзю, по - жар - ту - ю, хо - ди Ган - дзю, по - щі - лу - ю;

sf

11

не со - ром - ся, дай ру - чень - ку, хо - дім по - гу - ляй - мо;

sf

15

не - хай лю - дям ли - хо снить - ся, а ми за - спі - вай - мо.

19 *mf*

О - жс - нив - ся, за - жу - рив - ся - ні - чо -

24

- го не ма - є; у ряд - ни - ні рос - туть

30

ді - ти, а ко - зак спі - ва - є:

35

«І по ха - ті ти - ни - ни, ти - ни - ни, і по

marcato

40

сі - нях ти - ни - ни, ти - ни - ни, ва - ри,

sempre f

45

жін - ко, ли - ни, ти - ни - ни, ти - ни - ни,

p *cresc.*

51

ти - ни - ни, ти - ни - ни, ва - ри, жін - ко, ли - ни!»

mf

57

Ти - ни - ни, ти - ни - ни, ти - ни - ни, ти - ни - ни, ва - ри, жін -

mp *cresc.* *f*

63

-ко, ли - ни, ти - ни - ни! Ой! Ти - ни - ни, ти - ни - ни,

mf *f* *mf*

ти - ни - ни,

This system contains measures 63 to 68. It features a vocal line with lyrics and a piano accompaniment. The vocal line starts with a mezzo-forte (*mf*) dynamic, followed by a forte (*f*) dynamic for the exclamation 'Ой!', and returns to mezzo-forte (*mf*). The piano accompaniment includes various textures, including chords and moving lines in both hands.

69

-ни! Ой! Ти - ни - ни, Ой!»

ти - ни - ни!

f *mf* *f*

This system contains measures 69 to 74. The vocal line continues with a forte (*f*) dynamic for '-ни!', mezzo-forte (*mf*) for 'Ой!', and then 'Ти - ни - ни,'. The final 'Ой!» is marked with a forte (*f*) dynamic. The piano accompaniment features a strong bass line with a fortissimo (*ff*) dynamic in the later measures.

75

Ой!

This system contains measures 75 to 80. The vocal line has a single 'Ой!' exclamation. The piano accompaniment is characterized by long, sweeping melodic lines in both the treble and bass staves, creating a sense of continuous motion.

81

f Ой гоп, та - ки так! Кли - че Ган - дзю ко - зак:

85

-Хо - ди, Ган - дзю, по - жар - ту - ю, хо - ди, Ган - дзю, по - ці - лу - ю;

89

f Ой! *ff* Ой!

РЕВЕ ТА СТОГНЕ ДНІПР ШИРОКИЙ

(3 балади «Причинна»)

Мелодія Данила Крижанівського

Аранжування

Moderato

Хор

Ф-но

mp

5

mp

Рє - ве та стог - не

poco rit.

p a tempo

9

Дніпр ши - ро - кий, сер - ди - тий

13 *mf*

ві - тер за - ви - ва, до - до - лу

17 *f*

вер - би гне ви - со - кі,

21 *mf* *f* *p* §

го - ра - ми хви - лю пі - дій - ма. §

ДОЛЕ, ДЕ ТИ?

(З поезії «Минають дні, минають ночі...»)

Mesto (Сумно)

Сопрано
Альт

Тенор
Бас

Ф-но

Mesto (Сумно)

mf *rit.* *pp*

Сопрано
Альт

7 *p* *pp* *f*

До - ле, де ти? До - ле, де ти? Не-ма ні - я - ко - ї, ко-ли

11

доб - ро - ї жаль, Бо - же, то дай зло - ї!

То дай зло - ї, то дай зло - ї! Не

Соло Баса
або Баритона

mf *rit.* *f* *pp rit.*

Agitato

14

дай спа-ти хо-дя - чо - му, сер - цем за - ми - ра - ти і гни -

Agitato

16

Сопрано
Альт

А дай жи-ти, сер-цем жи-ти

- ло - ю ко-ло - до - ю по сві-ту ва-ля - тись.

19

Сопрано
Альт

і лю-дей лю-би - ти. Ой, ой.

Тенор
Бас

Дай жи-ти, сер-цем жи-ти і лю-дей лю-би - ти...

22

M... Solo M... M...

Страш-но впас-ти у кай-да-ни, у-ми-рать в не-во-лі, а ще гір-ше_спа-ти, спа-ти

25

a tempo Tutti *f* *f* *a tempo*

і за-сну-ти на вік-ві-ки, і за-сну-ти на вік-ві-ки,

і спа-ти на во-лі, і за-сну-ти на вік-ві-ки,

cresc. *rit.* *f*

27

rit. Agitato *rit.* Agitato

і слі-ду не ки-нуть. Ой! Ой! Чи жив, чи за-ги-нув!

і слі-ду не ки-нуть ні-я-ко-го, од-на-ко-во, чи жив, чи за-ги-нув!

rit. *ff*

30

Musical score for measures 30-31. The system consists of two staves. The upper staff is in treble clef and the lower staff is in bass clef. Both are in the key of D major. Measure 30 features a melodic line in the treble with eighth notes and a bass line with chords. Measure 31 continues the melodic line with a triplet of eighth notes.

32

Musical score for measures 32-33. The system consists of two staves. The upper staff is in treble clef and the lower staff is in bass clef. Both are in the key of D major. Measure 32 features a melodic line in the treble with eighth notes and a bass line with chords. Measure 33 continues the melodic line with a triplet of eighth notes.

34

Musical score for measures 34-35. The system consists of two staves. The upper staff is in treble clef and the lower staff is in bass clef. Both are in the key of D major. Measure 34 features a melodic line in the treble with eighth notes and a bass line with chords. Measure 35 continues the melodic line with a triplet of eighth notes. Dynamics include *mp* and *cresc.*

36

Musical score for measures 36-37. The system consists of two staves. The upper staff is in treble clef and the lower staff is in bass clef. Both are in the key of D major. Measure 36 features a melodic line in the treble with eighth notes and a bass line with chords. Measure 37 continues the melodic line with a triplet of eighth notes.

38

Musical score for measures 38-39. The system consists of two staves. The upper staff is in treble clef and the lower staff is in bass clef. Both are in the key of D major. Measure 38 features a melodic line in the treble with eighth notes and a bass line with chords. Measure 39 continues the melodic line with a triplet of eighth notes. Dynamics include *ff*.

Musical score for measures 39-40. The system consists of two staves: a treble clef staff and a bass clef staff. Measure 39 features a treble staff with a dotted quarter note followed by an eighth note, and a bass staff with a dotted quarter note followed by an eighth note. Both staves have a *v* (accents) above the notes. Measure 40 continues with similar rhythmic patterns. A *rit.* (ritardando) marking is present in the bass staff of measure 40.

Musical score for measures 41-42. The system consists of two staves: a treble clef staff and a bass clef staff. Measure 41 features a treble staff with a dotted quarter note followed by an eighth note, and a bass staff with a dotted quarter note followed by an eighth note. Both staves have a *v* (accents) above the notes. Measure 42 continues with similar rhythmic patterns. A *rit.* (ritardando) marking is present in the bass staff of measure 42.

Musical score for measures 43-44. The system consists of two staves: a treble clef staff and a bass clef staff. Measure 43 features a treble staff with a dotted quarter note followed by an eighth note, and a bass staff with a dotted quarter note followed by an eighth note. Both staves have a *ff* (fortissimo) dynamic marking above the notes. The word "Ой!" is written below the treble staff. Measure 44 continues with similar rhythmic patterns. The word "Ой!" is written below the bass staff. A *ff* (fortissimo) dynamic marking is present in the bass staff of measure 44. A *8va* (octave) marking is present in the bass staff of measure 44.

БАНДУРИСТЕ, ОРЛЕ СИЗИЙ

(3 поезії «Н.Маркевичу»)

Музика народна

Аранжування

Широко

Ф-но

f

3

Бас соло

1. Бан - ду - рис - те, ор - ле си - зий, доб - ре то - бі, бра - те,
2. Те - пер ле - тиш в У - кра - ї - ну, те - бе ви - гля - да - ють.
3. По - ле - тів би, по - слу - хав би, за - пла - кав би з ни - ми.
4. Там по - ві - є буй - не - сень - кий, як брат за - го - во - рить,

mf

ма - сш кри - ла, ма - сш си - лу, с ко - ли лі - та - ти.
10 *f* По - ле - тів би за то - бо - ю, та хто при - ві - та - є?
Та ба, до - ля при - бор - ка - ла меж лодь - ми чу - жи - ми.
там в ши - ро - кім по - лі во - ля, там си - не - є мо - ре...

Тенор I
II

Бас

1. Ма - еш кри - ла, ма - еш си - лу,
 2. По - ле - тів би за - то - бо - ю,
 3. Та ба, до - ля при - бор - ка - ла,
 4. Там в ши - ро - кім по - лі - во - ля,

с ко - ли лі - та - ти.
 та хто при ві - та є?
 меж людь - ми чу - жи - ми.
 там си - не - с

мо - ре...

marcato

ГРИГОРІЙ ЛЕВЧЕНКО (1933)

ОД СЕЛА ДО СЕЛА (Пісня Кобзаря з поеми «Гайдамаки»)

Помірно рухливо, грайливо

Соло

Сопрано
Альт

Тенор
Бас

Баян

Помірно рухливо, грайливо

7

1.2.3. Од се - ла до се - ла тан - ці та му -

7 М 7 М 7 Б

12

-зи - ки: кур - ку, яй - ця про - да - ла - ма - ю че - ре - ви - ки,

17

кур - ку, яй - ця про - да - ла - ма - ю че - ре - ви - ки.

21

Од се - ла до се - ла бу - ду тан - цю - ва - ти:

The musical score for measures 21-24 consists of three systems. The first system contains the vocal line with lyrics and a treble clef. The second system contains empty staves for the vocal line. The third system contains the piano accompaniment with a grand staff (treble and bass clefs). The piano part features chords marked with 'Б' and '7'.

25

ні ко - ро - ви, ні во - ла - ос - та - ла - ся ха - та,

The musical score for measures 25-28 consists of three systems. The first system contains the vocal line with lyrics and a treble clef. The second system contains empty staves for the vocal line. The third system contains the piano accompaniment with a grand staff (treble and bass clefs). The piano part features chords marked with 'М' and 'Б'.

29 1.2.

ні ко - ро - ви, ні во - ла - ос - та - ла - ся ха - та.

М 7 М М

33 3.

4. Од се - ла до - се - ла тан - ці та му - зи - ки:
та - ки дам. Од се - ла до се - ла,

М М 7 Б 7

Уповільнюючи

38

кур - ку, яй - ця про - да - ла - ма - ю че - ре - ви - ки,

кур - ку, яй - ця про - да - ла,

Уповільнюючи

М Б 7 М Б

Повільно

Попередній темп

42

кур - ку, яй - ця про - да - ла - ма - ю че - ре - ви - ки.

кур - ку, яй - ця про - да - ла - ма - ю че - ре - ви - ки.

Повільно Попередній темп

М 7 Б 7 М 7 М

ОМЕЛЯН ШПАЧИНСЬКИЙ (1941)

ЗА БАЙРАКОМ БАЙРАК

(З циклу «В казематі»)

Помірно, тужливо

Ф-но

Бас

8

tr

За бай-ра - ком бай-рак,

Тенор

12

а там степ та мо-ги - ла. Із мо-ги - ли ко - зак...

Вста - є сам у - но - чі,

Бас

16

і - де в степ, а йду - чи, спі - ва, сум - но спі - ва - є,

19 *p*

Сопрано
Альт

Тенор
Бас

вста - є сам у - но - чі, і - де в степ, а йду - чи спі - ва, сум - но спі - ва - є:

23 *mf*

Бас соло

Тенор

Бас

- На - но - си - ли зем - лі та й до - до - му пі - шли, і ні - хто не зга -

mp

M...

A...

26

- да - є. Нас тут три - та, як скло! То - ва-рист - ва ляг-ло!

Нас тут три - та, як скло! То - ва-рист - ва ляг-ло!

29

І зем - ля не прий - ма - є!

І зем - ля не прий - ма - є!

32 **Рішуче**
f

Як за-про - дав геть-ман у яр-мо хрис - ти - ян,

Сопрано
Альт *mf*
За-про - дав геть-ман, в яр-мо за-про - дав,

Тенор
Бас *mf*

Рішуче
mf

35 *ff*

нас по-слав по - га - ня - ти. По сво-ій по зем-лі

нас по-слав по - га - ня - ти. По сво-ій по зем-лі

ff

ff

38 *fp* *accel.*

сво - ю кров роз - ли-ли і за-рі-за-ли бра - та. Кро - ві бра - та впи-лись,

сво - ю кров роз - ли-ли і за-рі-за-ли бра - та. Кро - ві бра - та впи-лись,

fp *accel.*

42 *poco rit.* *fp*

і о-тут по - ляг - ли у мо - ги - лі за - кля - тій.

і о-тут по - ляг - ли у мо - ги - лі за - кля - тій.

poco rit. *fp*

46 *p*

М... М... *mf* І за-мовк, за-жу-ривсь,

50

А... Став на са-мій мо-ги-лі,
і на спис по-хи-ливсь. Став на са-мій мо-ги-лі,

З почуттям

53 *tr*

на Дніпро по-зи-рав, тяж-ко пла-кав, ри-дав, си-ні хви-лі го-ло-
си-ні хви-лі

56

- си - ли. З-за Дніп - ра із се - ла ру - на га - ем гу - ла,

го - ло - си - ли,

59

тре - ті пів - ні спі - ва - ли Про - ва - лив - ся ко - зак,

62

стре - пе - нув - ся бай - рак, а мо - ги - ла за - стог - на ла.

poco a poco rit.

pp

ЛЮДМИЛА БРАЖНІКОВА (1951)

ЗОРЕ МОЯ ВЕЧІРНЯ

(З поеми «Княжна»)

Lento

Ф-но

Зо - ре мо - я ве - чір - ня - я,
Як ши - ро - ка со - ко - ри - на

зій - ди над го - ро - ю, по - го - во - рим ти - хе - сень - ко
ві - ти роз - пус - ти - ла... а над са - мо - ю во - до - ю

в не - во - лі з то - бо - ю. Роз - ка - жи, як за го - ро - ю
вер - ба по - хи - ли - лась; Аж по во - ді ро - зі - сла - ла

со - неч - ко сі - да - є, як у Дніп - ра ве - се - лоч - ка
зе - ле - ні - ї ві - ти, а на ві - тах гой - да - ють - ся

10

1. во - ду по - зи - ча - є. // не - хре - ще - ні ді - ти. Як у по - лі на мо - ги - лі

2. во - ду по - зи - ча - є. // не - хре - ще - ні ді - ти. Як у по - лі на мо - ги - лі

13

вов - ку - лак но - чу - є, а сич в лі - сі та на стрі - сі не - до - лю ві - шу - є.

16

Як сон - тра - ва при до - ли - ні вно - чі роз - цві - та - є...

18

А про лю - дей... Та не - хай їм. Я їх, доб - рих зна - ю.

20

Доб - ре зна - ю. Зо - ре мо - я! Мій дру - же є - ди - ний!

22

І хто зна - є, що ді - єть - ся в нас на У - кра - ї - ні?

24

А я зна - ю. І роз - ка - жу то - бі; й спать не ля - жу.

26

А ти завт - ра ти - хе - сень - ко Бо - го - ві роз - ка - жеш.

ДИПТИХ І. ТЕЧЕ ВОДА З-ПІД ЯВОРА

Allegretto

Сопрано

Альт

Ф-но

mf

tr

Те - че во - до з - під я - во - ра

я - ром на до - ли - ну. Пи - ша - єть - ся

10

над во - до - ю чер - во - на ка - ли - на.

13

Пи - ша - єть - ся ка - ли - нонь - ка, я - вор мо - ло -

16

- ді є, а кру - гом їх вер - бо - ло - зи й

19

ло - зи зе - ле ні - ють. Те - че во - да

22

із - за га - ю та по - під го - ро - ю.

25

Хлю - по - шуть - ся ка - ча - точ - ка по - меж о - со -

28

- ко - ю. А ка - чеч - ка ви - пли - ва - є

31

з ка - чу - ром за ни - ми, ло - вить ряс - ку,

34

роз - мов - ля - є з діт - ка - ми сво - ї - ми.

37

f

40

Solo A.

Ло - вить ряс - ку, роз - мов - ля - є

43

Piu mosso

з діт - ка - ми сво - ї - ми. Те - че во - да

f

mf

46

край го - ро - да, во - да ста - вом ста - ла.

49

Прий - шло дів - ча во - ду бра - ти, бра - ло, за - спі -

52

- ва - ло. Вийш - ли з ха - ти бать - ко й ма - ти

Meno mosso (в репризі)
mf Solo (в репризі)
mf А...

55
в са - док по - гу - ля - ти, по - ра - ди - тись,

58
ко - го б то їм сво - їм зя - тем зва - ти?

61
зва ти? *poco rit.*

II. НАД ДНІПРОВОЮ САГОЮ

64 *Andante*

66

68 *mf*

Над Дні - про - во - ю са - го - ю сто - їть я - вор меж ло - зо - ю,
mf
М...

70

меж ло - зо - ю зя - ли - но - ю, з чер-во - но - ю ка - ли - но - ю.

72

Дніп-ро бе - рег ри - є ри - є, я - во - ро - ві ко - рінь ми - є.
Дніп - ро бе - рег ри - є ми - є,

74

Сто-їть ста-рий, по - хи-лив-ся, мов той ко - зак за - жу-рив - ся.
сто - їть я - вір, за - жу - рив - ся.

76

Що без до - лі, без ро - ди - ни та без вір - но - ї дру - жи - ни,

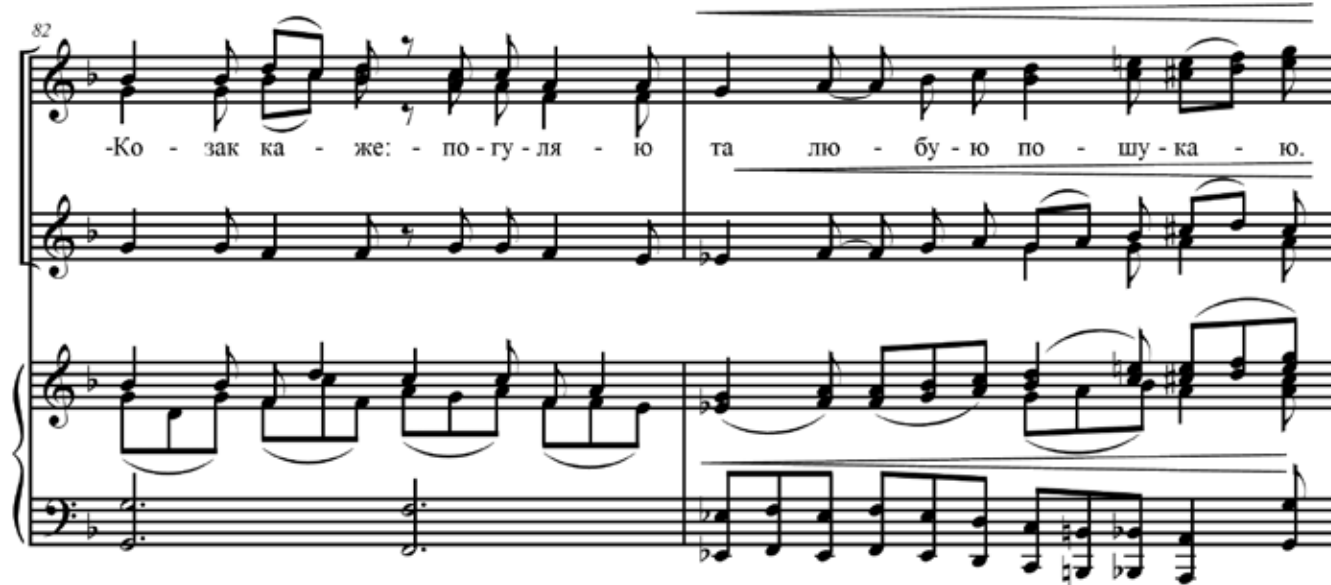
78

і дру - жи - ни і на - ді - ї в са - мо - ти - ні по - си - ві - є!

80

Я - вор ка - же: - по - хи - лю - ся та в Дніп-ро - ві ску - па - ю - ся -

82

-Ко - зак ка - же: - по - гу - ля - ю та лю - бу - ю по - шу - ка - ю.

84

f А ка - ли - на зя - ли - но - ю та гнуч - ко - ю ло - зи - но - ю

86

мов дів - ча - точ - ка із га - ю ви - ход - жа - ю -

88

-чи, спі-ва-ють.

90

92

Solo
tr *A...*

tr По-вби-ра-ні, за-квіт-ча-ні та з та-ла-ном за-ру-че-ні,

94

дум - ки - га - донь-ки не ма - ють, в'ють - ся гнуть - ся та спі - ва - ють.

96 *mf* *rosso a poco rit.*

mf В'ють - ся гнуть - ся та спі - ва - ють.

97

- ва - ють.

ВІКТОР РЕВА (1954)

ОРИСЯ Ж ТИ, МОЯ НИВО

(З поезії «Не нарікаю я на Бога»)

Бадьоро

Сопрано I
Альт II

Ф-но

3 *mf*

1.О-ри-ся ж ти, мо - я ни - во, до - лом та го - ро - ю!
2.О-ри-ся ж ти, роз-вер - ни - ся, по - лем роз-сте-ли - ся!

mf

5 *f*

Та за - сій - ся, чор - на ни - во, во - ле - ю яс - но - ю!
Та по - сій - ся доб - рим жи - том, до - ле - ю по-лий - ся!

f

7

Та за - сій - ся, чор - на ни - во, во - ле - ю яс - но - ю!
Та по - сій - ся доб - рим жи - том, до - ле - ю по - лий - ся!

9 *mf*

3. Роз - вер - ни - ся ж на всі бо - ки,

10

ни - во - де - ся - ти - но!

11 *f*

Та по - сій - ся не сло - ва - ми,

12 *f*

а ро - зу - мом, ни - во! Та по - сій - ся не сло - ва - ми,

(8^{ва})

14 *mf*

а ро - зу - мом, ни - во! 4.Вий-дуть лю - де жи - то жа - ти...

(8^{ва})

mf

16

Ве - се - лі - ї жни - ва!.. Роз - вер - ни - ся ж, роз - сте - ли - ся ж,

18

у - бо - га - я ни - во!!! Роз - вер - ни - ся ж, роз - сте - ли - ся ж,

20

у - бо - га - я ни - во!!! О - ри - ся ж ти, мо - я ни - во!

Варіант 4 куплету з соло

Бальоро
mf

Сопрано
соло

А...
mf

Хор

4. Вий-дуть лю-де жи-то жа-ти... Ве-се-лі-ї жни-ва!..

Ф-но
mf

Роз-вер-ни-ся ж, роз-сте-ли-ся ж, у-бо-га-я ни-во!!!

Роз-вер-ни-ся ж, роз-сте-ли-ся ж, у-бо-га-я ни-во!!! О-ри-ся ж ти, мо-я ни-во!

БІОГРАФІЧНІ ДОВІДКИ ПРО КОМПОЗИТОРІВ

Барнич Ярослав Васильович (30.09.1896, с. Балинці, тепер Снятинського р-ну Івано-Франківської обл. – 01.06.1967, м. Клівленд, штат Огайо, США) – український композитор, диригент, педагог, скрипаль, музично-культурний діяч. Народився в родині педагога. У 1906–1914 навчався в Коломийській гімназії. 1914 вступив добровольцем до легіону Українських січових стрільців, де організував струнний квартет. 1915 у Відні склав гімназійний іспит зрілості. У 1921–1924 працював у мандрівній групі «Українська театральна дружина», диригував в Українському театрі товариства «Бесіда» у Львові. Після закінчення Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка у Львові (1924) працював художнім керівником і диригентом Українського театру товариства «Просвіта» в Ужгороді (1925–1926) та одночасно вдосконалював майстерність диригування в класі професора Вільгельма Гросса в Берліні. У 1927–1929 працював учителем музики в учительській семінарії в Самборі, організував тут філію Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка, диригував хором музичного товариства «Самбірський Боян». З 1929 вчителював у школах, гімназіях, державному Музичному інституті ім. С. Монюшка, польській Вищій школі ім. Ф. Шопена. У 1939–1941 працював диригентом Станіславського муздрамтеатру й симфонічного оркестру філармонії; у 1940 організував Гуцульський ансамбль пісні й танцю. В роки німецької окупації обіймав посаду диригента Львівської опери. З 1944 відомий композитор і диригент працює в еміграції: Західна Німеччина (1944–1949) та США, штат Огайо (1949–1967). У 1951–1966 – художній керівник і диригент Українського хору імені Тараса Шевченка в Клівленді, викладач гри на скрипці й теоретичних дисциплін у філії Українського музичного інституту. 1961 з нагоди відкриття пам'ятника Т. Шевченку у Вінніпезі Я. Барнич підготував концертну програму, в якій узяли участь 300 співаків і 80 музикантів і за яку міська управа присудила йому звання почесного громадянина міста. Композиторський доробок Я. Барнича: славнозвісні оперети «Дівча з Маслосоюзу» (1932), «Шаріка» (1934), «Пригода в Черчі» (1936), «Гуцулка Ксеня» (1938); популярні пісні-танго «Гуцулка Ксеня», «Чи тямийш?», «Ох, соловію», «Ще раз!..», «Львів», «Червоні маки» (всі 1932–1933); аранжування українських народних пісень. На Шевченкову поезію написав хори: «Село» (з поеми «Княжна»), «Світе тихий» (з поезії «Розрита могила»), «У перетику ходила».

Батюк Порфирій Кирилович (11.03.1884, м. Зіньків, тепер Полтавської обл. – 19.04.1973, м. Київ) – український композитор, педагог, диригент, фольклорист. Музичну освіту здобув у С.-Петербурзі: в Музичній школі ім. Смоленського та в Придворній співацькій капелі (склав іспити на звання диригента, викладача співу й теорії музики). Також навчався в Москві: гри на скрипці у П. Вілкомірського та вокалу у В. Власова. 1913 повернувся в Україну й розпочав музично-педагогічну працю. У 1913–1920 – викладач співу й теорії музики в Зіньківській гімназії. У 1918 Порфирій Батюк і український композитор, хоровий диригент, фольклорист Павло Толстяков заснували в Зіньковій школі для диригентів сільських хорів. П. Батюк належав до молодшої музичної школи 1920-х, зорієнтованої на мистецькі засади М. Леонтовича, зокрема на поліфонічність акапельного хорового співу, на жанрове розмаїття в аранжуванні народних пісень. У 1920–1926 – викладач методики на Педагогічних курсах, у 1926–1933 – викладач теорії музики й методики шкільного співу в Охтирському педагогічному технікумі, у 1933–1941 – керівник хору в Харківському архітектурному технікумі, у 1944–1947 – старший науковий співробітник Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР. Збирав і досліджував українські народні пісні. Працював переважно в жанрах вокальної музики, пройнятої українським народним мелосом. Здійснив хорові розклади зі збірника українських народних мелодій з голосу Лесі Українки у записах Климента Квітки. Композиторський доробок П. Батюка: дві кантати; хорові твори; популярна пісня на вірш С. Черкасенка «Тихо над річкою»; аран-

жування народних пісень («Чи це ж тая криниченька», «По садочку ходжу», «Ой на горі бережечок»); фортепіанні п'єси на українські народні теми та ін. На Шевченкову поезію написав дитячі хори без супроводу: «Заповіт», «Мені тринадцятий минало», «Річка» («Тече вода з-під явора»), «У гаю, гаю» (з поеми «Гайдамаки») (усі 1922). Видав «Музичну хрестоматію для шкіл».

Бойченко Данило Север'янович (28.11.1899, с. Жерденівка, тепер Гайсинського р-ну Вінницької обл. – 1981, м. Київ) – український композитор, майстер музичних інструментів, архітектор. Закінчив Жмеринський будівельно-залізничний технікум (1924), Ленінградський архітектурний інститут (1934). Працював архітектором, за його проектами збудовано багато споруд у Києві й Ужгороді. Мав надзвичайне музичне обдарування: з малечку грав на багатьох музичних інструментах, виготовляв бандури, скрипки, сопілки. У 1964 закінчив народну консерваторію в Києві, писав музику. З Шевченкіани Д. Бойченка відомі два акапельні хори: «Гомоніла Україна» з поеми «Гайдамаки» та «Ой маю, маю я оченята» для мішаного хору; копії рукописів нот збереглися в архіві П. І. Муравського.

Борисюк (Борисяк) Костянтин Іванович (кінець XIX ст., Брестський пов. Гродненської губ., тепер Брестської обл. Республіки Білорусь – після 1915) – український композитор, автор знаменитої мелодії «Думи мої» на поезію Т. Г. Шевченка. Правдоподібно, пісню написав до 100-ліття Т. Шевченка. Перші її публікації, з зазначенням авторства К. Борисюка, з'явилися 1917. Друковані згадки про автора, переважно негативні, з пролеткультівських позицій, появилися в пресі 1928–1932. Ім'я композитора піддали забуттю. Але його твір з простою й виразною мелодією, з підкресленою ритмічною основою набув широкої популярності й став народною піснею. Багато композиторів явили свою інтерпретацію Шевченкової поезії «Думи мої» (С. Воробкевич, А. Єдлічка, О. Кошиць, В. Безкоровайний, І. Біликовський, П. Гладилевич, Т. Литвинов, І. Соневицький, Б. Татарінов та ін.). Одначе, мелодія К. Борисюка в аранжуваннях Є. Козака, В. Кирейка й інших композиторів стала символічною, органічно увійшовши в українську музичну культуру. На інтонаціях пісні «Думи мої» В. Сильвестров написав Кантату для хору а капела «Думи мої, думи» (1977).

Борщ Микола Митрофанович (05.12.1948, с. Заудайка Ічнянського р-ну Чернігівської обл.) – український хоровий диригент, композитор, педагог, музично-культурний діяч; заслужений працівник культури України. Народився в багатодітній родині потомствених хліборобів, де був десятою дитиною. З п'яти років співав у сільському хорі. Закінчив Чернігівське музичне училище ім. Л. М. Ревуцького (1972), Київську державну консерваторію ім. П. І. Чайковського (1977), де навчався під керівництвом П. Муравського й М. Кречка. Під час навчання в консерваторії співав у Камерному хорі ім. Б. Лятошинського під керівництвом В. Іконника; працював хормейстером Хору Державного комітету радіо і телебачення та Заслуженої самодіяльної хорової капели Академії наук УРСР. У 1975 створив самодіяльну хорову капелу при Науково-дослідному інституті «Сатурн». Після закінчення консерваторії працював старшим викладачем Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя і одночасно керував інститутською академічною капелою, з якою створив хорові програми з творів М. Леонтовича, С. Танєєва, О. Флярковського, Г. Свиридова, Й. Гайдна, В.-А. Моцарта, Дж. Перголезі. З 1986 – художній керівник Чернігівської обласної філармонії; з 1990 – старший викладач відділення хорового диригування Чернігівського музичного училища ім. Л. М. Ревуцького. Водночас керував аматорським народним хором «Полісся» в с. Іванівка (1989–1999), заслуженим народним хором «Десна» Чернігівського міського Палацу культури (1999–2010), Єпархіальним хором Катерининської церкви Київського Патріархату (з 2008). З 1999 – хормейстер Чернігівського музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка, з 2010 – директор і хормейстер капели бандуристів ім. О. Вересая Чернігівського обласного філармонійного центру фестивалів та концертних програм. Композиторський доробок М. Борща: хори та аранжування українських народних пісень. З Шевченкової поезії аранжував для народного хору «Думи мої» на мелодію К. Борисюка. Автор посібників «Хорознавство та методика роботи з хором», «Програма української хорової музики».

Бражнікова Людмила Дмитрівна (10.03.1951, м. Кривий Ріг Дніпропетровської обл.) – український композитор, хоровий диригент, педагог, музично-громадський діяч. Освіту здобувала у Володимир-Волинській музичній школі, Луцькому музичному училищі та Криворізькому державному педагогічному інституті, де навчалася композиції в народного артиста Білорусі Едуарда Ханка. Працює концертмейстером у Володимир-Волинській музичній школі, де опікується дитячими хорами; веде хор у недільній школі. Композиторський доробок Л. Бражнікової: хори, ансамблі, солоспіви на вірші Л. Глібова, Лесі Українки, О. Олесь, Л. Костенко, В. Симоненка, Є. Колодійчука, Б. Яновича. На Шевченкову поезію найпопулярніші, зокрема, хори з супроводом: «Зоре моя вечірняя» (з поеми «Княжна») й «Тополя» (з балади «Тополя»). Авторка музичних збірок «Співають діти», «Рідна Україна» (2008), «Солоспіви, ансамблі та хори на слова Тараса Шевченка» (2014) та хрестоматії для молодших і середніх класів музичних шкіл «Українська народна пісня на уроках сольфеджіо» (2006).

Вахнянин Богдан Іванович (16.11.1886, м. Стрий, тепер Львівської обл. – 18.01.1940, м. Львів) – український композитор, диригент, педагог, музично-громадський діяч. Народився в родині гімназійного вчителя Івана Вахнянина – брата Анатолія (Наталя) Вахнянина, композитора, громадсько-політичного діяча, автора музики до драми Т. Шевченка «Назар Стодоля». Закінчив Стрийську гімназію й Вищий музичний інститут ім. М. Лисенка у Львові (1909) по класах теорії музики й композиції А. Вахнянина і С. Людкевича та по класу фортепіано М. Криницької. Будучи вільним слухачем Львівського університету (1905–1910), став одним із засновників і головним диригентом студентського чоловічого хору «Бандурист» (1905). У 1910–1929 працював учителем співу в гімназіях і музичних школах на Львівщині та в українській чоловічій гімназії у Перемишлі й диригентом гімназійного хору. У 1924 в Перемишлі заснував і очолив філію Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка, викладав там історію музики й гармонію, а також керував музичним товариством «Боян» і мішаним хором «Боян», організовував концерти до роковин Т. Шевченка, М. Шашкевича, І. Франка та інших діячів української культури. У 1926 переїхав з Перемишля до Стрия, де вчителював у гімназії й керував стрийським «Бояном». У 1929–1932 викладав в Українській академічній гімназії у Львові, керував чоловічим хором «Бандурист», займався музично-громадською діяльністю. Композиторський доробок Б. Вахнянина: оперета «Орися» (на власне лібрето); ораторія «Буря на озері» (на вірш І. Манжури); «Український вертеп» (1933); хорові твори й солоспіви та аранжування українських народних пісень. На поезію Т. Шевченка написав для мішаного хору «Думу» з поеми «Невольник» (1905), музичні композиції з поеми «Гайдамаки»: «Титар» (1906) і «Лебедин» (1937); популярні хори «Садок вишневий коло хати» й «У перетику ходила» та деякі інші твори (досі не віднайдені). Упорядкував кілька пісенників, зокрема «На Шевченкові роковини» (1914) для дитячого хору та «Альбом стрілецьких пісень» (1937) для мішаного, чоловічого й дитячого хорів. Автор музикознавчих досліджень.

Вербицький Михайло Михайлович (04.03.1815, с. Явірник Руський Сяноцького округу Королівства Галичини та Володимирії Австрійської імперії, тепер Перемишльського повіту Підкарпатського воєводства Республіки Польща – 19.12.1870, с. Млини, тепер Ярославського повіту Підкарпатського воєводства Республіки Польща) – український композитор, хоровий диригент, музично-громадський діяч. Народився в родині священика, батько рано помер, а мати відмовилась од дітей, і його разом з братом виховував родич – перемиський владика І. Снігурський. Навчався в музичній школі та співав у хорі при Перемишльській катедрі, де отримав ґрунтовну музичну освіту, зокрема з композиції, під керівництвом чеського диригента й композитора А. Нанке. Композиції навчався також у чехів В. Серсаві та Ф. Лоренца. Закінчив Львівську духовну семінарію (1850). Основоположник професійної музики в Західній Україні, представник «Перемишльської школи». Композиторський доробок М. Вербицького: симфонії-увертюри; солоспіви й вокальні ансамблі; музика до 22 театральних вистав, зокрема «Жовнір-чарівник» (за «Москалем-чарівником» І. Котляревського), «Панщина», «Верховинці», «Простачка», «Підгіряни» й ін.; хори на вірші Ю. Федьковича («Поклін»), І. Гушалевица («Жовнір»), В. Масляка («Де

Дніпро наш котить хвилі»). Популярна пісня «Ще не вмерла Україна» (1865; на вірш П. Чубинського) стала державним Гімном України. З Шевченкіани великої популярності набув «Заповіт» (1868) для хору, соліста й оркестру.

Вериківський Михайло Іванович (8(20).11.1896, м. Кременець на Волині, тепер Тернопільська обл. – 14.06.1962, м. Київ) – український композитор, диригент, музикознавець, фольклорист, педагог, музично-культурний діяч; заслужений артист УРСР (1930), заслужений діяч мистецтв УРСР (1944). Виріс у родинній атмосфері любові до рідної пісні. Музичну освіту здобував у Кременецькому міському училищі та в Кременецькому комерційному училищі (1912–1914), де навчався гри на музичних інструментах. Закінчив Київську консерваторію (1923) по класу контрабаса Ф. Воячека та по класу теорії музики й композиції Б. Яворського. Від 1919 керував Українським національним хором. Працював як оперний диригент у Києві (1926–1928) й Харкові (1928–1935). Викладав у Народній консерваторії, на Педагогічних курсах ім. Б. Грінченка, в Музично-драматичному інституті ім. М. Лисенка (1922–1928), у Харківському музично-драматичному інституті (1933–1935), у Київській консерваторії (1944–1960; з 1956 завідував кафедрою хорового диригування). У 1941–1945 завідував відділом музики в Інституті мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР. Працював у галузі методики й теорії музики в напрямі розвитку ладової системи Б. Яворського. Композиторський доробок М. Вериківського: шість опер; перші в українській музиці: ораторія «Дума про дівку-бранку Марусю попівну Богуславку» (1923), оркестрова сюїта «Веснянки» (1924); балет «Пан Каньовський» (1930); хорові твори: реквієми «Пам'яті Леонтовича» (1921) та «Пам'яті М. Лисенка» (1922); симфонічна поема «Петро Конашевич Сагайдачний» (1944); близько 50 хорів а капела та в супроводі; близько 40 аранжувань українських народних пісень: «26 волинських народних пісень» (1934), «10 пісень Закарпатської України» (1945); понад 100 пісень для дітей та ін. До Шевченкіани належать: вокально-симфонічна фантазія «Гайдамаки» (1919) для солістів, хору та оркестру; опери «Сотник» та «Наймичка» (поставлена 1943 в евакуації в Іркутську); вокально-симфонічна поема «Чернець» для баса з оркестром (1943); хори «Ой гоп, таки-так», «Світе ясний», «Відповідь на «Заповіт» Т. Шевченка» (вірш А. Лагуті; 1939); музика до кінофільму «Назар Стодоля».

Верьовка Григорій Гурійович (13/25.12.1895, м. Березна, тепер Менського р-ну Чернігівської обл. – 21.10.1964, м. Київ) – український композитор, хоровий диригент, фольклорист, музично-громадський діяч; народний артист УРСР (1960), лауреат Республіканської премії імені Т. Г. Шевченка (1968, по смертно). Народився в козацькій родині. Навчався в Чернігівському духовному училищі. У 1918–1921 навчався в Київському музично-драматичному інституті ім. М. Лисенка (закінчив екстерном 1933) по класу композиції Б. Яворського та по класу диригування О. Орлова. З 1919 – викладач Народної консерваторії, диригент аматорських хорів. Один із засновників Товариства ім. М. Леонтовича (1921), а при товаристві – Капели-студії ім. М. Леонтовича (разом з П. Тичиною), де в 1922–1925 був диригентом. У 1923–1929 – викладач Київського музично-драматичного інституту ім. М. Лисенка, з 1934 – викладач кафедри хорового диригування Київської консерваторії, а в 1947–1964 – професор. У консерваторському студентському хорі під керівництвом Г. Верьовки освоював диригентське мистецтво П. Муравський. У 1943 Г. Верьовка організував Український державний народний хор, яким керував до кінця життя (з 1965 носить його ім'я). Композиторський доробок Г. Верьовки: понад 200 творів різних жанрів і форм: зокрема кантата «Там на горі за Дніпром» (вірш П. Тичини; 1924); сюїта «П'ять народних пісень» (1929); 80 хорових творів; понад 70 аранжувань народних пісень; 33 солоспіви; інструментальні та оркестрові п'єси. До Шевченкіани належать: поема-кантата «Тополя»; хори «По діброві вітер виє», «Не щечече соловейко»; романс «Ой не п'ються пива, меди».

Воробкевич Сидір Іванович (05.05.1836, м. Чернівці – 19.09.1903, м. Чернівці) – український композитор, хоровий диригент, педагог, письменник, музично-культурний діяч. Народився в родині вчителя філософії й богослов'я, рано лишився круглим сиротою, і його разом з меншим братом

і сестрою виховували дідусь і бабуся в Кіцмані. Навчався у Чернівецькій гімназії, закінчив духовну семінарію (1861). Музичну освіту здобував приватно у професора Віденської консерваторії Ф. Кренна. 1868 у Віденській консерваторії склав іспит на звання викладача співу й реєнта хору. З 1867 викладав спів у Чернівецькій духовній семінарії та гімназії, а з 1875 – на богословському факультеті Чернівецького університету. Працюючи викладачем, С. Воробкевич уклав пісенники для початкової школи, написав посібники з теорії музики й співу, а також скомпонував на власні вірші пісні для дітей. Серед них хрестоматійним твором стала «Рідна мова». С. Воробкевич – один із засновників і редакторів журналу «Буковинська зоря», очільник «Руського літературного товариства», студентського товариства «Союз», товариства «Руський дім народний». Композиторський доробок С. Воробкевича: хори (понад 400, з них 250 на власні вірші), солоспіви (40), музично-драматичні композиції, аранжування народних пісень. С. Воробкевич – один з перших західноукраїнських композиторів, який звернувся до поезії Т. Шевченка. У хоровій спадщині особливе місце належить музиці до «Кобзаря» (близько 30 творів). 1906 вийшла у світ збірка С. Воробкевича «12 пісень на хори мужескі (а саррелла) до слів Тараса Шевченка», за редакцією Д. Січинського (перевидано в «Музичній Україні» 1973). Ці хори належать до української хорової класики.

Гембера Григорій Якович (21.03.1922, с. Чернятин Вінницького пов. Подільської губ., тепер Жмеринського р-ну Вінницької обл. – 27.03.2003, м. Київ) – український композитор, музичний редактор. Закінчив Київську консерваторію (1952) по класу композиції Б. Лятошинського. У 1951–1967 – музичний редактор видавництва «Мистецтво», з 1967 – старший редактор видавництва «Музична Україна». Композиторський доробок Г. Гембери: музика для бандури («Варіації», «В старовинному стилі»); «Варіації на тему українського народного хороводу «Марина»; романси на вірші Лесі Українки, Т. Коломієць, Д. Луценка; дитячі хорові пісні; музика до спектаклів і кінофільмів. На Шевченкову поезію написав акапельний хор «Вітер з гаєм розмовляє». Уклав акапельний збірник «Українські народні пісні» (К., 1960).

Главач Войтех Іванович (23.03.1849, м. Ледеч, Чехія – 22.03.1911, м. Лісне, біля С.-Петербургу) – чеський диригент, композитор, органіст-віртуоз. Закінчив Органну школу в Празі (1866), стажувався в Парижі, працював капелмейстером у Сербії, пропагував там слов'янську ідею. Зазнавши гоніння мадярських властей, В. Главач переїхав до Відня, а 1870 поїхав до Росії. Працював органістом у Маріїнському театрі, диригував симфонічними концертами в Петербурзі, Москві, Києві, Парижі, Чикаго, Антверпені, пропагував музику слов'янських композиторів. Організував симфонічний і духовий оркестри та хор студентів Петербурзького університету (1892). Брав участь у підготовці реформи викладання музики в початкових і середніх навчальних закладах, видав шкільний пісенник «Сільські хори» (1895, 1901). Автор хорових творів, у тім числі й на поезію Т. Шевченка («Утоптала стежечку»), рапсодій на народні пісні, аранжувань пісень слов'янських народів.

Гладкий Гордій Павлович (бл. 1849, Костянтиноградський пов. Полтавської губ., тепер Карлівський р-н Полтавської обл. – 1894, м. Полтава; О. Цалай-Якименко вважає правдоподібнішими датами життя 1841–1886) – український хоровий диригент, учитель музики, композитор; автор славетної пісні «Заповіт» та популярної пісні «Зоре моя вечірняя» на вірші Т. Шевченка. Після закінчення Синодальних регентських курсів у Полтаві до кінця життя працював диригентом хору та вчителем хорового співу й музики в Полтавській духовній семінарії. Мелодію «Заповіту» Г. Гладкий написав 1869 і згодом у хоровому викладі представив її як вправу з гармонії під час навчання на курсах. Керівник курсів П. Щуровський, композитор і піаніст, учень П. Чайковського, відзначив красу й виразність мелодії та допоміг відкоригувати нотний текст. Первісну редакцію «Заповіту» для чоловічого хору а капела вивчили семінаристи під керівництвом автора. Згодом цим твором зацікавився М. Лисенко і вніс свої корективи. Уперше «Заповіт» Г. Гладкого надрукував 1905 полтавський видавець Г. Маркевич (це видання не збереглось). Наступні видання «Заповіту» Г. Маркевич опублікував у 1908 й 1909 для чотириголосого чоловічого хору (за припущенням О. Цалай-Якименко, з коректурою М. Лисенка). Авторство цих нот було позначено

літерою «Г», яка в наступних виданнях зникла. Тому цю пісню довгий час вважали народною. Мелодія Г. Гладкого надзвичайно життєздатна, її використовували українські та інші композитори як основу своїх оригінальних хорів і численних аранжувань. Серед кількох десятків інтерпретацій найбільшої популярності набули аранжування К. Стеценка, Л. Ревуцького, О. Кошиця. «Заповіт» співають більш ніж 50-ма мовами. Як і «Заповіт», пісню «Зоре моя вечірняя» також тривалий час вважали народною. Її вперше надруковано 1908 в збірці «Буромське зимове дозвілля» в циклі з трьох пісень Г. Гладкого на поезію Т. Шевченка: «Зоре моя вечірняя», «Ой по горі ромен цвіте», «Утоптала стежечку». Авторство встановили українські музикознавці в 1963 (архів Ленінградської, тепер Петербурзької, публічної бібліотеки ім. Салтикова-Щедріна). У композиторському доробку Г. Гладкого налічується також 28 хороших аранжувань українських народних пісень.

Гуцак Володимир Андрійович (03.10.1941, с. Мацошин Жовківського р-ну Львівської обл.) – український хоровий диригент, композитор; заслужений працівник культури України. Закінчив Львівське музично-педагогічне училище ім. Ф. Колесси (1961), Львівську державну консерваторію ім. М. В. Лисенка (1971) по класу хорового диригування доц. І. Небожинського. З 1971 працює на посаді викладача, а згодом завідувача відділення хорового диригування Дрогобицького державного музичного училища ім. В. Барвінського. З 1969 – художній керівник народної хорової капели «Ватра» Стрийського Будинку працівників освіти. Композиторський доробок В. Гуцака: хорові твори на вірші Т. Шевченка (триптих: «Якби мені черевики», «Ой одна я, одна», «Така її доля»), Р. Кудлика, В. Романюка та ін; аранжування українських народних пісень, колядок, щедрівок; твори духовної тематики; пісні для дітей.

Дацко Мирон Олексійович (14.10.1961, с. Ставчани Пустомитівського р-ну Львівської обл.) – український композитор, диригент, педагог, регент. Закінчив Львівське музично-педагогічне училище імені Ф. Колесси (1981) по класу диригування І. Музики. Працював хормейстером народного студентського хору Львівського політехнічного інституту. Під час служби в армії керував аматорським хором ансамблю пісні й танцю «Срібні стріли» військово-повітряних сил Прикарпатського округу. Під час навчання в Рівненському інституті культури (1984–1986) керував хором Рівненської телефонно-телеграфної станції. Закінчив Львівську державну консерваторію ім. М. В. Лисенка (1990), де навчався композиції в професорів В. Камінського й Л. Мазепи, а хоровому диригуванню в доцента І. Жука. Працював диригентом у палаці культури заводів «Кінескоп» та «Електрон», художнім керівником клубу заводу «Автонавантажувач», методистом методичного кабінету Львівського обласного управління культури. З 1995 – викладач Львівського державного училища культури і мистецтв. Композиторський доробок М. Дацка: цикл творів для дитячого хору (1996), хорові твори «Пісні з Галичини» (1997), хорові опрацювання «Свята вечерея» (2000), вокальний цикл «Колискова для сестрички» (2003), хоровий цикл «Мамо, ви дарунок неба» (2003), твори для мішаного хору «Щоб розцвіла українська держава» (2004), цикл хороших творів «Душі несхитні...» (2004), чотири «Літургії», хорові твори на вірші Б. Стельмаха, В. Квітневого. На Шевченкову поезію написав шість хорів а капела: «У нашім раї на Землі», «Барвінок цвів і зеленів», «Не женися на багатій», «Ой три шляхи широкії», «Навгороді коло броду», «Ой сяду я під хатою».

Заремба Владислав Іванович (27.06.1833, м. Дунаївці, тепер Хмельницької обл. – 24.10.1902, м. Київ) – український і польський композитор, піаніст, педагог. Музиці навчався в українського й польського композитора А. Коципінського в Кам'янці-Подільському. Від 1856 вчителював у Житомирі, від 1862 викладав гру на фортепіано й хоровий спів у жіночих пансіонах Києва. Композиторський доробок В. Заремби: фортепіанні п'єси «Прощання з Україною», «Думка-шумка», «Реве та стогне Дніпр широкий», «В кінці греблі шумлять верби», «Зібралися всі бурлаки»; пісні й романси на вірші українських і польських поетів; аранжування для голосу й фортепіано низки популярних українських народних пісень. На Шевченкову поезію написав близько 30 вокальних творів, які складають зібрання «Музика до Кобзаря» й чимало яких стали народними піснями; а також музику до драми «Назар Стодоля». Уклав

збірники музичної літератури для дітей: «Śpiewnik dla naszych dzieci», «Maly Paderewski», куди увійшли полегшені переклади уривків з опер польських композиторів, творів Ф. Шопена та власні твори. Ім'ям В. Заремби названо Хмельницьке музичне училище (2000).

Захарченко Віктор Гаврилович (22.03.1938, станиця Дядьківська Коренівського р-ну Краснодарського краю) – український і російський хоровий диригент, композитор, музичний фольклорист, музикознавець, музично-культурний діяч; професор, академік мистецтвознавства (1984), народний артист РРФСР (1984), народний артист України (1994). Закінчив Краснодарське музичне училище (1961), Новосибірську державну консерваторію ім. М. І. Глінки (1965), аспірантуру в Державному музично-педагогічному інституті (з 1993 – Російська академія музики) ім. Гнесіних (1972). Працював головним хормейстером Державного академічного Сибірського російського народного хору (1964–1974). З 1974 – художній керівник Державного академічного Кубанського козацького хору, який удостоєно Державної премії України імені Т. Г. Шевченка (1990). За ініціативою й керівництвом В. Захарченка в 1990 створено Центр народної культури Кубані, в складі якого: Державний академічний Кубанський козацький хор (тепер – Державна науково-творча установа «Кубанський козацький хор»); Дитяча експериментальна школа народного мистецтва з Науково-дослідним відділом фольклору й етнографії; Молодіжний сценічний фольклорний ансамбль «Криниця»; ансамблі «Яро-хміль» і «Козача душа»; камерний оркестр «Благовість». Очолює Благодійний фонд відродження народної культури Кубані «Витоки». Автор навчально-методичного посібника «Традиційна культура й діти» (1994), праць з історії української народної пісенності Кубані та статей з питань збирання й опрацювання українських народних пісень. За редакцією В. Г. Захарченка перевидано двотомне зібрання українського композитора, фольклориста Я. Д. Бігдая «Пісні кубанських козаків» (Краснодар, 1992), яке містить 556 пісень. Композиторський доробок В. Захарченка: понад двісті музичних творів і понад тисячу аранжувань народних пісень. Опублікував музичні збірники: «Пісні станиці Кавказької» (Краснодар, 1993), «Народні пісні Кубані» (Краснодар, 1987, 1997) з власними передмовами. У першому виданні цього зібрання вміщено 153 народні пісні лінійних і чорноморських козаків; у другому виданні – 285 народних пісень з варіантами, науковими примітками й паспортизацією записів. Пісні тут подано за такими розділами: Історичні, військово-побутові, похідні; Весільні; Колядки, щедрівки, псалми; Ліричні, чумацькі, баладні, літературного походження; Жартівливі й танцювальні; окрему групу складають вісім народних пісень з варіантами на вірші Т. Шевченка. На Шевченкову поезію написав акапельні хори: «Рече та стогне Дніпр широкий», «Думи мої, думи мої», «Встає хмара з-за лиману» (з поеми «Тарасова ніч»), «Нащо мені чорні брови...» (Думка), «Плавай, плавай, лебедонько».

Іванський Роман Іванович (01.01.1945, м. Львів) – український баяніст, аранжувальник, педагог; лауреат Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1985), народний артист України (1995). Закінчив Київську державну консерваторію ім. П. І. Чайковського (1967) по класу народних інструментів М. Геліса. Працював у Чернігівській філармонії (1967–1969), у Музично-хоровому товаристві (1969–1971), в Укрконцерті (1971–1979). У 1979–1998 – художній керівник чоловічого вокального квартету «Явір». У 1998–2000 – доцент Київського університету культури і мистецтв. У 2000–2004 – доцент, професор кафедри інструментального та оркестрового виконавства Інституту мистецтв Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, засновник і художній керівник студентського чоловічого вокального квартету «Ясени» при університеті. Автор численних аранжувань творів українських (зокрема, М. Лисенка, О. Білаша, П. Майбороди) та зарубіжних композиторів, українських народних пісень. На Шевченкову баладу «Тополя» написав хор «По діброві вітер виє» та аранжував романс М. Лисенка «Тече вода з-під явора». Автор навчального посібника для студентів вищих навчальних закладів «Осіннє золото. Оригінальні перекладення пісень українських та російських композиторів для чоловічого вокального квартету» (2006).

Ізотов Валентин Миколайович (17.08.1931, м. Бердянськ Запорізької обл. – 18.12.2015, м. Бердянськ Запорізької обл.) – український композитор, музикознавець, педагог, письменник. Закінчив Бердянську музичну школу, диригентсько-хорове відділення Дніпропетровського музичного училища ім. М. І. Глінки (1955), де почав писати хорові твори. Викладав музику в Донецькому культурно-просвітньому училищі та в школах. Після закінчення факультету хорового диригування Східно-Сибірського державного інституту культури в м. Улан-Уде працював на кафедрі музики Бердянського державного педагогічного інституту й писав хорові твори. З 1974 досліджував фольклор місцевих болгар: зібрав близько 200 болгарських народних пісень Північного Приазов'я, видав два пісенники й написав дві наукові праці: «Болгарський фольклор у Північному Приазов'ї» (2005) та «Болгарські народні музичні інструменти в Північному Приазов'ї» (2006). Заснував болгарський фольклорний ансамбль «Трандафел» («Троянда»). Очолював Бердянське об'єднання композиторів Запорізької області. Композиторський доробок В. Ізотова: близько 30 хорових творів на вірші І. Франка, Лесі Українки, Л. Глібова. Шевченкіану складають 13 хорів, які опубліковано в окремих виданнях: «Ой три шляхи широкії... Пісні на слова Т. Шевченка. Для мішаного, чоловічого та жіночого хору» (Тернопіль, 2010) та «Збірник хорових творів на слова Тараса Шевченка: на честь 200-річчя з дня народження» (Бердянськ, 2012).

Іконник Віктор Михайлович (29.09.1929, с. Іванівка, тепер Семенівського р-ну Полтавської обл. – 18.01.2000, м. Київ) – український хоровий диригент, композитор, педагог; лауреат Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1982), народний артист УРСР (1989). Закінчив Одеську консерваторію (1957) по класах хорового диригування К. Пігрова й Д. Загорецького. У 1957–1961 викладав у Ніжинському педагогічному інституті імені М. В. Гоголя й керував студентським хором. У 1961–1968 – викладач Київської консерваторії, в 1961–1973 – Київського педагогічного інституту. З 1964 – керівник Камерного хору при Хоровому товаристві України, в 1973–1989 – художній керівник та головний диригент Київського камерного хору імені Бориса Лятошинського. 1992 створив на базі хору Ансамбль класичної музики імені Бориса Лятошинського (хор і оркестр). Завдяки цьому В. Іконник зміг підняти шари хорової літератури від ренесансу, бароко, класицизму до модерну й авангарду, що до цього не було достатньо представлено в хоровому виконавстві. Сприяв відродженню в Україні інтересу до вершинних надбань української та світової хорової музики, що активізувало хорове виконавство й композиторську творчість. Автор хорових творів та аранжувань українських народних пісень. На Шевченкову поезію написав акапельні хори: «Ой люлі, люлі, моя дитино...», «Сонце заходить...». Випустив збірник «Хорові мініатюри» (К., 1981).

Камінський Віктор Євстахійович (08.04.1953, с. Нивра Борщівського р-ну Тернопільської обл.) – український композитор, педагог, музично-культурний діяч; професор, заслужений діяч мистецтв України (1995), заслужений діяч культури Польщі (2009), лауреат премій імені М. В. Лисенка (2000) та С. Людкевича (2004), лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка (2005). Навчався в Хмельницькому державному музичному училищі (1970–1972), закінчив композиторський факультет Львівської державної консерваторії ім. М. В. Лисенка (1977) по класу композиції проф. В. Флиса. Закінчив аспірантуру в Московській державній консерваторії ім. П. І. Чайковського (1985) по класу композиції Т. Хреннікова. У 1977–1978 – викладач Рівненського державного інституту культури; з 1978 – викладач кафедри композиції Львівської державної консерваторії ім. М. В. Лисенка; у 2000–2002 – декан, від 2002 – проректор з наукової роботи Львівської державної музичної академії (з 2007 – Львівська національна музична академія) ім. М. В. Лисенка. Заступник голови правління Львівської організації НСКУ. Протягом понад 35 років композиторської творчості В. Камінський розкрив свій талант у жанрово та образно розмаїтій, багатій музиці. Він звертається до естрадної, симфонічної, хорової, камерно-інструментальної, театральної музики, велику увагу приділяє духовним жанрам. Останнє десятиліття позначене трьома основними напрямками: духовна музика; камерно-інструментальна музика; музика для народних інструментів, насамперед для бандури. Монументальні духовні твори: кантата-симфонія «Україна. Хресна дорога» на вірші Ігоря Калинця, ораторія «Іду. Накликую.

Взиваю» на проповіді митрополита Андрея Шептицького в поетичному опрацюванні Ірини Калинець. Інструментальні твори: Фортепіанний концерт пам'яті В. Барвінського, Концерт для чотирьох солістів та камерного оркестру, Концерт для скрипки з оркестром № 2 «Різдва́ний» та інші. Значну частину композиторського доробку становить Шевченкіана: музика до вистави «Згадайте, братія моя» (1989); хори «Ой, чого ти почорніло», «Не так тії вороги», «Світе ясний»; кантата «Іван Підкова»; камерна кантата «Чигрине, Чигрине» для кобзаря в супроводі оркестру (1989); кантата-дума «Чигрине, Чигрине» для соліста, чоловічого хору та оркестру (2018), яку композитор написав спеціально для «Пісенного «Кобзаря». В. Камінський автор першого в Україні навчального посібника «Електронна та комп'ютерна музика».

Кирейко Віталій Дмитрович (23.12.1926, с. Широке Солонянського р-ну, тепер Криворізького р-ну Дніпропетровської обл. – 19.10.2016, м. Київ) – український композитор, музикознавець, педагог, музично-культурний діяч; професор, народний артист УРСР (1977). Народився в родині сільських педагогів. Навчався у середній школі м. Кобеляки Полтавської області (1935–1941). Закінчив Київську консерваторію (1949) по класу композиції Л. Ревуцького та аспірантуру (1952). Кандидат мистецтвознавства (1953). У 1949–1988 – викладач, доцент (1961), професор (1978) Київської державної консерваторії ім. П. І. Чайковського. Композиторський доробок В. Кирейка: опери «Лісова пісня» (1957) й «Бояриня» (2003) за поемами Лесі Українки, «У неділю рано зілля копала» (1966) за повістю О. Кобилянської, «Марко в пеклі» (1966) за драмою І. Кочерги; 10 симфоній; балети «Відьма» за поемою Т. Шевченка (1967), «Тіні забутих предків» (1960) за повістю М. Коцюбинського, «Оргія» (1977) за драматичною поемою Лесі Українки, «Сонячний камінь» (1982); музика до театральних вистав; камерно-інструментальні й камерно-вокальні твори на поезію Т. Шевченка, Лесі Українки, І. Франка, Й. Гете, М. Емінеску й ін.; хори на поезію Г. Сковороди, Т. Шевченка, П. Куліша, М. Рильського, П. Тичини, О. Пушкіна та ін. Здійснив аранжування пісні-символу «Думи мої» (мелодія К. Борисюка) – на замовлення Б. Гмирі для його спільного виконання з Державною академічною хоровою капелою «Думка» під керуванням П. Муравського, яке з великим успіхом відбулося 1966. Автор наукових досліджень творчості Л. Ревуцького, Б. Лятошинського, П. Козицького, Г. Майбороди, В. Кабачка й ін.

Козак Євген Теодорович (22.04.1907, м. Львів – 27.12.1988, м. Львів) – український композитор, диригент, співак, педагог; заслужений діяч мистецтв УРСР (1957). Закінчив консерваторію Польського музичного товариства у Львові (1932) по класу вокалу, а (1938) по класу хорового диригування, теоретичних дисциплін та композиції В. Барвінського. З 1945 викладав у Львівському музичному училищі, з 1956 – у Львівському педагогічному інституті, з 1959 – у Львівській державній консерваторії ім. М. В. Лисенка, де згодом очолював кафедру теорії й композиції, а в 1961–1971 – проректор. Композиторський доробок Є. Козака: хори й хорові аранжування пісень на поезію Т. Шевченка («Думи мої, думи мої», «Реве та стогне Дніпр широкий», «Утоптала стежечку», «По діброві вітер вие», «Ой одна я, одна», «Ой три шляхи широкії», «Садок вишневий коло хати», «Якби мені черевики»); вокальні ансамблі; музика до драматичних вистав; аранжування українських народних пісень.

Козицький Пилип Омелянович (23.10.1893, с. Летичівка, тепер Монастирищенського р-ну Черкаської обл. – 27.04.1960, м. Київ) – український композитор, педагог, музикознавець, музично-громадський діяч; професор, заслужений діяч мистецтв УРСР (1943). Закінчив Київську духовну академію (1917), Київську консерваторію (1920) по класу композиції Б. Яворського та по класу гармонії й інструментовки Р. Глієра. У 1918–1924 викладав історію української музики в Київському музично-драматичному інституті ім. М. Лисенка. Один з організаторів і керівників Всеукраїнського музичного товариства ім. М. Леонтовича (1921–1928). У 1924–1931 – інспектор музики Відділу мистецтв та голова Вищої музичної ради при Наркомосі УРСР. З 1935 – викладач Київської консерваторії. З 1943 по 1948 – заступник голови Комітету у справах мистецтв Ради Народних Комісарів УРСР. У 1952–1956 – голова правління Спілки композиторів УРСР. Творчість закорінена в українському пісенному фольклорі й традиції української

музичної класики. Композиторський доробок П. Козицького: хори на вірші М. Рильського, П. Тичини, О. Пушкіна; пісні й романси на вірші Г. Сковороди, В. Чумака, В. Сосюри, В. Поліщука, П. Филиповича, П. Воронька, Р. Тагора, І. Вазова; численні аранжування українських народних пісень. До Шевченкіани належать акапельний хор «Все упованіє моє» (з поеми «Марія») та наукова праця «Тарас Шевченко і музична культура». Інші музикознавчі праці: «Українська народна пісня», «Спів і музика в Київській академії за 300 років її існування». У наукових працях головну увагу приділяв розробці питань з історії української музики, творчості М. Леонтовича, К. Стеценка, Б. Лятошинського та ін.

Колесса Філарет Михайлович (17.07.1871, с. Татарське Стрийського пов. Станіславського воєводства Австро-Угорської імперії, тепер с. Піщани Стрийського р-ну Львівської обл. – 03.03.1947, м. Львів) – український композитор, фольклорист-славист, філолог, етномузиколог, основоположник українського етнографічного музикознавства; дійсний член Наукового товариства ім. Т. Шевченка (1909), академік ВУАН (1929). Народився в родині священика, брат літературознавця О. Колесси, батько композитора М. Колесси. Закінчив Стрийську гімназію (1891), де диригував гімназійним хором і під впливом композитора О. Нижанківського почав вивчати історію й теорію музики та гармонію, готуючись до композиторської праці. Навчався у Віденській духовній семінарії (1891–1892) й водночас у Віденському університеті прослухав курс гармонії в А. Брукнера. У 1892–1896 навчався на філософському факультеті Львівського університету й там же студіював ритміку народних пісень під керівництвом О. Огоновського. Дійсний член Наукового Товариства ім. Т. Шевченка (з 1909). Як член Етнографічної комісії НТШ співпрацював з І. Франком, В. Гнатюком, С. Людкевичем, О. Роздольським. З ініціативи Лесі Українки й К. Квітки 1908 виїхав в експедицію на Полтавщину для запису дум на фонограф. Зібрані від кобзарів і лірників Полтавщини матеріали, доповнені фонографічними записами О. Сластьона з Полтавщини й Лесі Українки від кобзаря Г. Гончаренка з Харківщини, вийшли в транскрипціях Ф. Колесси у двотомній праці «Мелодії українських народних дум» (К., 1910, 1913). Велика заслуга Ф. Колесси у виробленні теоретичних засад аналізу ритміки українських народних пісень, дум, їхньої структурної класифікації; у дослідженні речитативних форм в українській поезії й музиці та в історичній періодизації ладового розвитку музичного фольклору. Ф. Колесса обстоював позицію про єдність репертуару й мелодійних типів фольклору всієї України, незважаючи на її багатовікову розірваність штучними кордонами чужих держав та на їх асиміляційну політику. З 1939 Ф. Колесса працював професором Львівського університету, а з 1940 – директором Львівського відділення Інституту мистецтвознавства, фольклору і етнографії АН УРСР. Як композитор сприяв розвитку хорового мистецтва в Галичині, популяризації українського фольклору шляхом його музичних аранжувань. Композиторський доробок Ф. Колесси: акапельні хори на поезію Т. Шевченка «Було колись» (з поеми «Іван Підкова»), «Дівчина і рута» («Ой умер старий батько...»), «Утоптала стежечку» та хор з інструментальним супроводом «Якби мені черевики»; а також хори на вірші Ю. Федьковича, О. Маковея, Олександра Олеся й інших поетів; аранжування українських народних пісень Прикарпаття, Закарпаття, Полісся, Волині.

Колодуб Жанна Юхимівна (01.01.1930, м. Вінниця) – український композитор, піаніст, педагог; член-кореспондент Національної академії мистецтв України (2009), народна артистка України (2009). Закінчила Київське музичне училище (1949) по класу скрипки й по класу фортепіано, Київську консерваторію (1954) по класу фортепіано К. Михайлова. Композицію вивчала факультативно в Б. Лятошинського та в чоловіка – Л. Колодуба. У 1952–1968 – концертмейстер, з 1966 – викладач кафедри загального та спеціалізованого фортепіано, з 1985 – доцент Київської консерваторії, з 1997 – професор Національної музичної академії України ім. П.І. Чайковського. Композиторський доробок Ж. Колодуб: дитячі балети; дві кантати; шість сюїт; твори для симфонічного й струнного оркестрів, для інструментів з оркестром, для фортепіано; камерно-інструментальна й вокальна музика; хори, в тім числі й на поезію Т. Шевченка «Барвінок цвів»; пісні для дітей на народні тексти – збірка «Музична абетка» (1991) та ін.; аранжування народних пісень; музика до театральних вистав і мультфільмів.

Кос-Анатольський Анатолій Йосипович (01.12.1909, м. Коломия, тепер Івано-Франківської обл. – 30.11.1983, м. Львів) – український композитор, педагог, піаніст, музикознавець, музично-культурний діяч; народний артист УРСР (1969). лауреат Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1980). Народився в родині відомого галицького лікаря Й. Коса. Закінчив філію Вищого музичного інституту в Станіславі (тепер Івано-Франківськ) (1927), Вищий музичний інститут у Львові (1929), юридичний факультет Львівського університету (1931), Львівську консерваторію (1934) по класу фортепіано Т. Шухевича й теорії музики С. Лобачевської. У 1934–1937 вивчав композицію в С. Барбага. У 1935–1937 – викладач Стрийської філії Львівської консерваторії, в 1940–1944 – Львівського музичного училища, в 1944–1952 – Львівської спеціальної музичної школи. З 1952 – викладач, з 1954 – доцент кафедри теорії й композиції, з 1973 – професор кафедри композиції Львівської державної консерваторії ім. М. В. Лисенка. У 1950–1970 очолював культурно-мистецький процес у Західній Україні. У 1952–1983 – голова правління Львівської організації Спілки композиторів України. Одночасно з педагогічною діяльністю провадив активну культурно-освітню роботу, організовував авторські концерти композиторів, гастрольні турне провідних колективів і солістів, сприяв створенню нових колективів, читав лекції, опікувався пам'ятками культури. У співпраці з капелю «Трембіта» під керуванням П. Муравського, зі співаками П. Кармалюком, В. Кобржицьким, Н. Шевченко й іншими митцями Львівщини А. Кос-Анатольський написав найкращі вокальні, хорові, інструментальні та сценічні твори. Композиторський доробок А. Кос-Анатольського: балети «Хустка Довбуша» (1950), «Сойчине крило» (1956); опера «Назустріч Сонцю» (1959); оперета «Весняні грози»; кантата «Давно те минуло» (1961); акапельні хори «Учітеся, брати мої» на поезію Т. Шевченка та «Безсмертний заповіт» (1963) на власні вірші; концерти, пісні, романси – «Солов'їний романс» (1954) на власні вірші, «Ой ти, дівчино, з горіха зерня» (1956) на поезію І. Франка; аранжування народних пісень; музика до театральних вистав. Автор книжки «С. Людкевич. Життя і творчість» (К., 1951) і статті «Спогади про С. Крушельницьку» (Львів, 1956). Творчості й пам'яті композитора присвячено щорічний Міжнародний музичний фестиваль класичної музики імені А. Кос-Анатольського, який проводять у Коломиї від 1987.

Косенко Віктор Степанович (23.11.1896, м. С.-Петербург – 03.10.1938, м. Київ) – український композитор, піаніст, педагог; професор (1932). Народився в родині генерала царської армії; до 1914 жив з родиною у Варшаві. Навчався у Варшавській консерваторії по класу фортепіано А. Міхаловського – відомого виконавця творів Ф. Шопена. В. Косенко – один з небагатьох українських композиторів того часу, якому пощастило отримати європейську музичну освіту. Закінчив Петроградську консерваторію (1918) по класах композиції М. Соколова, фортепіано – І. Міклашевської, інструментування – М. Штейнберга, диригування – М. Черепніна; брав уроки композиції в О. Глазунова. Оцінивши обдарованість В. Косенка, О. Глазунов як директор консерваторії звільнив його од плати за навчання. У 1918–1928 викладав гру на фортепіано в музичних школах та Житомирському музичному технікумі. У Житомирі В. Косенко і його колеги-музиканти організували мистецьке середовище, яке не поступалося столичному. З 1929 – викладач, з 1932 – професор Музично-драматичного інституту ім. М. Лисенка, а в 1934–1937 – професор Київської консерваторії. У 1920–1930 успішно виступав як піаніст у авторських концертах. Композиторський доробок В. Косенка: камерно-інструментальні твори для фортепіано, віолончелі, скрипки; романси на вірші українських і російських поетів; пісні; хори; аранжування народних пісень. Значної популярності набули фортепіанні цикли «Чотири дитячі п'єси» (1929) та «24 дитячі п'єси» (1936) для юних музикантів-початківців. Його вокальна, камерна й симфонічна музика наповнена романтичними інтонаціями української народної пісні. У 1936 здійснив талановите аранжування для хору з супроводом мелодії Д. Крижанівського «*Рече та стогне Дніпр широкий*», завдяки чому твір набув епічно-піднесеного звучання. Працював над оперою «Марина» за однойменною поемою Т. Шевченка. Автор музикознавчих публікацій.

Кошиць Олександр Антонович (12.09.1875, с. Ромашки Канівського пов. Київської губ., тепер Миронівського р-ну Київської обл. – 21.09.1944, м. Вінніпег, провінція Манітоба, Канада) – український хоровий диригент, композитор, музичний фольклорист, педагог, музично-культурний діяч, письменник-мемуарист; почесний доктор філософії УВУ в Празі (1937). Народився в старовинній священницькій родині. Закінчив Богуславське духовне училище (1890), Київську духовну семінарію (1896) та Київську духовну академію зі ступенем кандидата богослов'я (1901). О. Кошиць ще семінаристом почав збирати народні пісні на батьківщині Т. Шевченка. Його багатоголосі записи (1894–1896) схвалив М. Лисенко й декілька мелодій опрацював для хору. Як фахівця О. Кошиця запросили записати фольклор військових станиць Кубані. Упродовж трьох літніх експедицій (1903–1905) він зібрав у 13-ти станицях близько тисячі рідкісних пісень (переважно історичних та військових). За розшифровки 500 зразків, представлених на Кубанській крайовій виставці (1910), нагороджений Золотою медаллю. Хормейстерський талант О. Кошиця розкрився, коли він очолював хор Київської духовної академії (1898–1901). Високий фаховий рівень хору дав йому змогу збагатити репертуар духовної музики XVIII–XIX ст. творами улюбленого ним А. Веделя, які до того часу були під забороною Священного Синоду. Досконале виконання найкращих духовних композицій минулих століть (А. Веделя, Д. Бортнянського, М. Березовського, П. Турчанінова, А. Рачинського), пов'язаних з давніми українськими інтонаційними джерелами, мало важливе значення для розвитку музичної культури тогочасного українського суспільства й для культурної самоідентифікації майбутніх митців. Після 1905 О. Кошиць вів у Музично-драматичній школі М. Лисенка клас хорового співу й одночасно студював композицію в професора Г. Любомирського. У 1912–1916 працював хормейстером Театру М. Садовського, у 1916 – капельмейстер Київської опери. Особливе значення для вдосконалення хормейстерського стилю О. Кошиця мала праця з хором студентів Київського університету св. Володимира (1908–1918). Високі інтелектуальні запити студентів і прекрасні голоси уможливили виконання національної й світової музики будь-якої складності. Знаменним явищем у концертах об'єднаних хорів студентів Університету й слухачок Вищих жіночих курсів стали програми: «Колядки й щедрівки» (від 1913), «Канти і псалми» (від 1915), «Веснянки» (від 1916), майстерно поставлені з елементами обрядової театралізації. Це спонукало молодих українських композиторів до аранжування фольклору. На четвертому щорічному концерті українських колядок і щедрівок, які традиційно виконував змішаний хор студентів Київського університету й слухачок Вищих жіночих курсів під орудою О. Кошиця, уперше прозвучав «Щедрик» в аранжуванні М. Леонтовича. Ця знаменна подія відбулась 29 грудня 1916 в залі Київського Купецького зібрання (тепер – Національна філармонія України). З 1913 по 1919 О. Кошиць керував хором класом Київської консерваторії, а від 1919 очолює Українську республіканську капелу (з 1921 – Український національний хор). 11 травня 1919 в Національному театрі Праги Українська республіканська капела під орудою О. Кошиця в прем'єрному концерті вперше представила за кордоном хорову композицію «Щедрик». А 5 жовтня 1922 Український національний хор О. Кошиця в концертному залі Карнегі-хол у Нью-Йорку вивів «Щедрика» на світові обшири. Завдяки тріумфальним світовим гастролям Української республіканської капели – Українського національного хору під орудою О. Кошиця Світ сприйняв і полюбив українського «Щедрика», а українська музична культура одразу здобула визнання в країнах Європи й Америки. Як відзначав О. Кошиць: *«Щедрик був коронною точкою нашого репертуару у всіх краях упродовж п'яти з половиною років»*. Тріумфальні концертні виступи відбувалися в Чехословаччині, Австрії, Швейцарії, Франції, Бельгії, Нідерландах, Великій Британії, Німеччині, Польщі, Франції, Іспанії, США, Канаді, Бразилії, Мексиці, Уругваї, Аргентині, на Кубі. У 1926 О. Кошиць оселився в Нью-Йорку, провадив у США й Канаді концертну діяльність, займався вихованням диригентів, писав духовні твори й аранжував народні пісні. На своє клопотання повернутися в Україну отримав відмову. Виступав з концертами збірних українських хорів на важливих громадських акціях, зокрема на Шевченківському святі (1935), на концерті до 100-ліття М. Лисенка (1942). Від 1941 вів клас хорового диригування та читав лекції з теорії й історії музики на літніх диригентсько-вчительських курсах при Осередку культури й освіти у Вінніпезі. У сфері композиції О. Кошиць надавав перевагу хоровим творам, зокрема аранжуванням народних

пісень, де ретельно підкреслював самодостатню природу фольклорного першоджерела, зберігав об-разність і мистецький сенс народної пісні. Здійснив десятки досконалих аранжувань пісень різних жанрів: веснянок, колядок, щедрівок, кантів, героїчної епіки, лірики, жартівливих пісень тощо. Його духовна канонічна музика заснована на традиційних наспівах різних регіонів України, опрацьованих з глибоким осягненням принципів давньої монодії. Особливе значення в мистецькому доробку О. Кошиця, Шевченкового земляка, має музична Шевченкіана. Композитор здійснив хоріві аранжування найулюбленіших пісень Т. Шевченка, які записав на батьківщині поета: «Ой, і зійди, зійди, ти зіронько та вечірняя», «Ой, з-за гори, з-за крутої», «Сюди гори, туди гори», «Та болять ручки, та болять ніжки», «Ой, з-за гори, з-за лиману...» (про руйнування Січі), «Уже літ як двісті, як козак в неволі». Працюючи в Театрі М. Садовського, здійснив постановки опер «Катерина» М. Аркаса та «Пан сотник» (на сюжет Шевченкового «Сотника»). Диригуючи щорічними Шевченківськими концертами, що їх влаштовував М. Лисенко, О. Кошиць виконував хоріві поеми «Іван Підкова», «Іван Гус» та «Заповіт» на музику Г. Гладкого у власному аранжуванні. Написав рецензію на видання Шевченкового «Заповіту», що вийшов у полтавському видавництві «Книгар» (1917). Автор «Спогадів» (у 2-х ч., Вінніпер, 1947–1948; К., 1995), щоденника «3 піснею через світ» (Вінніпер, 1952, 1974; К., 1998).

Крижанівський Данило Якович (29.12.1856, Херсонська губ., тепер Кіровоградська обл. – 26.02.1894, м. Одеса) – український педагог, хорівий диригент, композитор. Народився в родині священика. Закінчив Єлисаветградське духовне училище та Одеську семінарію (1878), де отримав перші знання з теорії музики й хорового співу. Відмовившись од священицької служби, закінчив історико-філологічний факультет Новоросійського (Одеського) університету (1882). Викладав у Болградській семикласній чоловічій гімназії, де організував хор хлопчиків. З 1889 до кінця життя працював службовцем Одеського навчального округу. Паралельно з основною працею, Д. Крижанівський писав музику, здебільшого хорову, яка відзначалась красою мелодій. Хоріві твори композитора, за постановою педагогічної ради Болградської гімназії та з дозволу попечителя Одеського навчального округу, видано 1888 за рахунок гімназії; а романси й пісні вийшли коштом музичного магазину Цаноті в Одесі 1886. Серед відомих творів Д. Крижанівського: хори «Молитва Духу святому», хорова ода «Пам'ятник» на вірш О. Пушкіна (уперше виконано 1888 в день відкриття поетового погруддя в Одесі). Особливе місце належить пісні «Рече та стогне Дніпр широкий», яка стала урочистою для українців. Текст пісні складено з 36 рядків (дев'ять строф) із балади Т. Шевченка «Причинна». Д. Крижанівський присвятив пісню видатному драматургові, режисеру й актору М. Кропивницькому та вручив йому ноти з присвятою під час гастролей об'єднаної української професійної трупи М. Старицького в Одесі 1884. Саме в Одесі, на Пересипі, М. Кропивницький уперше заспівав «Рече та стогне Дніпр широкий» у своїй виставі «Дай серцю волю, заведе в неволю» (замість звичної для його персонажа-сироти пісні «Гей шпориш, шпориш при дорозі»). Уперше ноти опубліковано 1886, але видання конфіскувала поліція. Однак пісня набула широкої популярності, й нотний текст перевидавали протягом 20 років 15 разів.

Кушніренко Андрій Миколайович (17.10.1933, с. Великі Загайці, тепер Шумського р-ну Тернопільської обл. – 11.01.2013, м. Чернівці) – український хорівий диригент, композитор, музичний фольклорист, педагог, музично-громадський діяч; народний артист УРСР (1973), лауреат Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1984), член-кореспондент Національної академії мистецтв України (1997). Навчався у Львівському музично-педагогічному училищі ім. Ф. Колесси (1955–1957), закінчив диригентсько-хорівий факультет Львівської державної консерваторії ім. М. В. Лисенка (1962). З 1962 – художній керівник і головний диригент Державного заслуженого Буковинського ансамблю пісні й танцю України, який під його керівництвом став одним з провідних художніх професійних колективів. З 1992 очолював музичну кафедру в Чернівецькому державному університеті імені Юрія Федьковича, яка готує висококваліфікованих учителів музики й народознавства, хормейстерів, вокалістів, музикантів-виконавців. Композиторський доробок А. Кушніренка: одноактна народна опера «Буковинська весна»; кантата «Молюсь на тебе, Україно» на власні слова для мішаного хору; пісні для

хору й солістів на вірші В. Сосюри, М. Ткача, В. Колодія, Т. Севернюк, І. Кутеня; солоспіви на поезії Лесі Українки, В. Симоненка; вокально-хореографічні композиції «Щедрий вечір, добрий вечір», «Весна красна», «Обжинки»; інструментальні твори. А. Кушніренко записав понад 1000 українських народних пісень та інструментальних мелодій, а понад 100 з них опрацював для хору й оркестру. Серед аранжувань – твори хорової Шевченкіани: «Заповіт», «Садок вишневий», «Плавай, плавай, лебедонько». Вокально-хорові твори композитора зібрано у виданні «Веселкові передзвони» (2003).

Левченко Григорій Семенович (12.08.1933, с. Грабарівка Пирятинського р-ну Полтавської обл.) – український хоровий диригент, композитор, педагог, музично-культурний діяч; професор. заслужений діяч мистецтв УРСР (1981). Закінчив диригентсько-хорове відділення Полтавського музичного училища ім. М. В. Лисенка (1960) по класу диригування Г. Негрієнко та Вищу профспілкову школу культури в Ленінграді (1968). У 1957–1961 керував хоровими колективами на підприємствах Полтави; у 1961–1981 – організатор і художній керівник ансамблю пісні й танцю «Горлиця», у 1967–1974 – народної аматорської хорової капели Полтавського державного педагогічного інституту ім. В. Г. Короленка, з 1979 – народного хору «Калина» цього ж інституту (тепер – Полтавський національний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка). З 1981 – старший викладач, з 1982 – завідувач кафедри музики й співу, з 1992 – професор цієї ж кафедри Полтавського державного педагогічного інституту ім. В. Г. Короленка; з 2004 – завідувач, професор кафедри музики Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. Композиторський доробку Г. Левченка: музичні та музично-хореографічні композиції, аранжування українських народних пісень. До Шевченкіани належать: аранжування й переклади для народного хору «*Рече та стогне Дніпр широкий*», «Думи мої, думи мої», «Ой чого ти почорніло, зеленее поле», «Од села до села...», «Ой люлі, люлі, моя дитино». Автор навчальних посібників: «Хорове диригування» (1995), «Сольфеджіо на основі народних пісень Полтавщини» (2004), «Народні пісні Полтавщини» (2006). Заслужений діяч мистецтв України.

Леонтович Микола Дмитрович (13.12.1877, с. Селевинці, тепер с. Монастирок Немирівського р-ну Вінницької обл. – 23.01.1921, с. Марківка, тепер Теплицького р-ну Вінницької обл.) – український композитор, хоровий диригент, педагог, музичний фольклорист, музично-культурний діяч. Народився в родині священика. Музичну освіту здобував у Шаргородському духовному училищі (1888–1892), Кам'янець-Подільській духовній семінарії (1892–1899), у Придворній співацькій капелі в С.-Петербурзі (1903–1904, де склав іспит на звання регента). У Вінниці в 1903 вийшла упорядкована М. Леонтовичем «Друга збірка пісень з Поділля» (перша збірка лишилась неопублікована). У 1904–1907 працював учителем співу й диригентом у навчальних закладах Вінниці та Гришиного (тепер м. Покровськ Донецької обл.), де організував робітничий хор (тут у приміщенні музичної школи, названої ім'ям композитора, діє його музей; в експозиції Покровського історичного музею представлені фотодокументи й спогади гришинців про М. Леонтовича; у 2018 в міському парку педагогові й композиторові відкрито пам'ятник). На той час припадає початок роботи над аранжуванням славнозвісного «Щедрика», над яким композитор працював майже 20 років. У 1908–1913 М. Леонтович приватно студював композицію у відомого теоретика й композитора Б. Яворського, до якого приїздив у Москву й Київ і який підтримав його в праці над щедрівкою. Уперше «Щедрик» прозвучав 29 грудня 1916 в залі Київського Купецького зібрання (тепер – Національна філармонія України) на четвертому щорічному концерті українських колядок і щедрівок, які традиційно виконував змішаний хор студентів Київського університету св. Володимира та слухачок Вищих жіночих курсів під орудою О. Кошиця. Це геніальне аранжування прадавньої української календарно-обрядової пісні, генезу якої відомий музикознавець-фольклорист А. Іваницький відносить до епохи мезоліту – 11 тисячоліть тому, принесло М. Леонтовичу визнання й набуло в українців великої популярності. Від 1918 М. Леонтович викладав у Музично-драматичного інституті ім. М. Лисенка, в Народній консерваторії, на курсах дошкільного виховання; працював у музичному відділі при Народному комісаріаті освіти, де брав участь, разом з К. Стеценком і О. Кошицем, в організації Української республіканської капели (з 1921 – Український національний хор).

11 травня 1919 в Національному театрі Праги Українська республіканська капела під орудою О. Кошиця в прем'єрному концерті вперше представила за кордоном хорову композицію «Щедрик». А 5 жовтня 1922 Український національний хор О. Кошиця в концертному залі Карнегі-хол у Нью-Йорку вивів «Щедрика» на світові обшири. Завдяки тріумфальним світовим гастролям Української республіканської капели – Українського національного хору під орудою О. Кошиця Світ сприйняв і полюбив українського «Щедрика», а українська музична культура одразу здобула визнання в країнах Європи й Америки. Як відзначав О. Кошиць: *«Щедрик був коронною точкою нашого репертуару у всіх краях упродовж п'яти з половиною років»*. «Щедрик» у геніальному аранжуванні М. Леонтовича великою мірою посприяв етнокультурній самоідентифікації українців та став ідентифікатором української культури у Світі. М. Леонтович став основоположником хорового стилю а капела в українській музиці. Саме хор а капела – основний спосіб його музичного мислення, а хорова поліфонія – основний мистецький метод. Важливий аспект у пізнанні хорового стилю М. Леонтовича – вокальна інструментовка. Він був тонким знавцем хорового звучання, і вокальна інструментовка завжди слугувала засобом для розкриття образу. В цьому контексті необхідно наголосити на найяскравішому відтворенні цієї особливості композитора в диригентській практиці П. Муравського. Саме темброва драматургія стала визначальною рисою виконавського стилю П. Муравського, вихідним пунктом інтерпретаційних пошуків у виконанні хорових аранжувань його улюбленого композитора, творчість якого вважав основою виховання хормейстера в усіх аспектах майстерності та співу в природному ладовому інтонуванні. Композиторський доробок М. Леонтовича: оригінальні хори на вірші українських поетів – Г. Чупринки («Льодолом», «Літні тони»), К. Білиловського («Моя пісня»), М. Вороного («Легенда»); композиції на літургійні тексти («Літургія св. Іоана Златоуста», «Молебень подячний», частини «Всеношної»); близько 200 хорових аранжувань українських народних пісень, зокрема: «Щедрик», «Дударик», «Козака несуть», «Пряля», «Піють півні», «Мак», «Ой з-за гори кам'яної». Як блискучий майстер аранжувань М. Леонтович розвинув цей жанр у хорову мініатюру на народній основі. Лишилась не закінченою фантастична опера «На Русалчин Великдень» (за казкою Б. Грінченка). Оперу було поставлено в редакції С. Людкевича 1947 у Львові; завершив, відредагував та інструментував для сучасного складу симфонічного оркестру М. Скорик 1975 (поставлено 1977 до 100-ліття композитора в Київському театрі опери та балету ім. Т. Г. Шевченка). До 100-ліття М. Леонтовича, П. Муравський з хором студентів Київської консерваторії записав усю хорову спадщину композитора на трьох платівках. Шедевром Шевченкіани стало аранжування М. Леонтовичем для мішаного хору а капела мелодії Г. Гладкого на поезію «Зоре моя вечірняя».

Лисенко Микола Віталійович (22.03.1842, с. Гриньки Кременчуцького пов., тепер Глобинського р-ну Полтавської обл. – 06.11.1912, м. Київ) – український композитор, піаніст, педагог, хоровий диригент, учений-фольклорист, музично-культурний діяч, основоположник нової української класичної музики. Народився в дворянській родині – спадкоємиці давніх українських козацько-старшинських родів. Навчався музики почав з п'ятилітнього віку в приватних учителів, а загальну освіту отримав у пансіонах Києва (1852–1855) та в 2-й Харківській гімназії (1855–1859). Закінчив з відзнакою фізико-математичний факультет Київського університету (1864), а через рік захистив дисертацію й здобув ступінь кандидата природничих наук. У 1865–1867 працював у Таращі мировим посередником і провадив фольклорні й етнографічні дослідження. Закінчив Лейпцизьку консерваторію (1869) по класах фортепіано К. Рейнеке й Е. Венцеля, гармонії та контрапункту – В. Паперітца й Е. Ріхтера. У 1874–1876 студював оркестровку в класі М. Римського-Корсакова у С.-Петербурзі. М. Лисенко – перший український композитор, який писав твори у різних жанрах музичного мистецтва на основі українського фольклору, осмислюючи й узагальнюючи його стильові особливості, зокрема козацький епос із репертуару О. Вересая та інших народних співців. Як дослідник народної музичної культури М. Лисенко значно підвищив теоретичний і мистецький рівні осмислення національного музичного фольклору, підкреслюючи його базове значення: *«Фольклор – це саме життя»*. Композиторський доробок М. Лисенка: опери «Різдвяна ніч» (1874), «Утоплена» (1883), «Наталка Полтавка» (1889), «Тарас Бульба» (1890), «Енеїда» (1910); оперета «Чорноморці» (1872); дитячі опери «Коза-дереза» (1888), «Пан Коцький» (1891), «Зима і Весна» (1892),

які стали основою українського національного оперного мистецтва; вокально-симфонічні та камерно-інструментальні твори; хори, романси й вокальні ансамблі на вірші українських поетів; понад 600 аранжувань українських народних пісень для хорового або сольного виконання. Важливе місце в композиторському доробку займає Шевченкіана. У 1868 М. Лисенко написав «Заповіт», і того ж року свій «Заповіт» написав М. Вербицький, так з цих творів почалось музичне освоєння Шевченкової поезії. Лисенкова Шевченкіана – це «Музика до «Кобзаря», що складає 87 творів різних жанрів: зокрема, три кантати – «Б'ють пороги» (1878), «Радуйся, ниво неполитая» (1883), «На вічну пам'ять Котляревському» (1895); хорові поеми «Іван Підкова», «Іван Гус» (1881), «Встає хмара з-за лиману» (1903), три чоловічі хори з поеми «Гамалія»; вокальні ансамблі; пісні; романси. Музикознавча спадщина М. Лисенка: музично-фольклористичні праці; записи українських народних пісень; характеристика музичних особливостей українських дум і пісень, виконуваних кобзарем О. Вересаєм; про народні музичні інструменти в Україні.

Людкевич Станіслав Пилипович (24.01.1879, м. Ярослав, тепер Республіка Польща – 10.09.1979, м. Львів) – український композитор, музикознавець, фольклорист, педагог, музично-культурний діяч; заслужений діяч мистецтв УРСР (1945), лауреат Республіканської премії імені Т. Г. Шевченка (1964), народний артист СРСР (1969), Герой соціалістичної праці (1979). Народився в родині вчителя народної школи та піаністки, виріс в атмосфері шанування рідної культури. Закінчив вищу гімназію в Ярославі (1897), вивчав українську й класичну філологію та філософію у Львівському університеті (1898–1901) й водночас був вільним слухачем у консерваторії Галицького музичного товариства. Композицію вивчав самостійно за допомогою своєї матері, а також консультувався в М. Солтиса. У 1901–1903 працював учителем гімназій у Львові й Перемишлі; у 1903 став одним з ініціаторів та організаторів Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка у Львові. У 1907–1908 навчався на музикознавчому факультеті Музично-історичного інституту Віденського університету по класу композиції О. Цемлінського, поліфонії – Г. Греденера, теорії й історії музики – Г. Адлера; під керівництвом останнього здобув ступінь доктора філософії в галузі музики. На музикознавчому факультеті Лейпцизького університету слухав лекції Г. Рімана. У 1908–1914 – директор, у 1919–1939 – викладач теоретичних дисциплін, у 1939–1972 – професор, завідувач кафедри теорії музики й композиції Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка (з 1939 до 1992 – Львівська державна консерваторія ім. М. В. Лисенка). Одночасно в 1939–1951 – старший науковий співробітник Львівської філії Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР. Відстоював збереження українських традицій та шанобливе ставлення до видатних діячів української культури. Композиторський доробок С. Людкевича: опери; симфонії; вокально-симфонічні й вокально-інструментальні твори; хорові композиції; аранжування народних пісень, а також розшифрування й редагування понад 1500 пісень, записаних на фонограф О. Роздольським. Чільне місце в доробку належить Шевченкіані. До 100-ліття Т. Шевченка С. Людкевич написав кантату-симфонію для мішаного хору й симфонічного оркестру «Кавказ», а до 120-ліття – кантату для мішаного хору й симфонічного оркестру «Заповіт» (прем'єри обох творів відбулись у Львові у виконанні хору «Боян» під диригуванням автора; обидва ці грандіозні твори в 1964 відзначено Шевченківською премією). До ранніх творів належать акапельні хори: «Заповіт», «Закувала зозуленька», «Сонце заходить» та хори з супроводом: «Косар» («Понад полем іде...»), «Ой виострю товариша». У 1928 С. Людкевич зробив нову редакцію акапельного хору С. Воробкевича «Огні горять» (друга частина хору «Та не дай, Господи, нікому») зі збірки «12 пісень на хори мужескі (а саррелла) до слів Тараса Шевченка» (1906). Автор навчальних посібників, досліджень з теорії музики, естетики, фольклористики.

Лятошинський Борис Миколайович (03.01.1895, м. Житомир – 15.04.1968, м. Київ) – український композитор, диригент, педагог, музично-культурний діяч; заслужений діяч мистецтв УРСР (1945), народний артист УРСР (1968), лауреат Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1971, посмертно). Народився в родині вчителя історії та піаністки й співачки. Закінчив юридичний факультет Київського університету (1918), Київську консерваторію (1919; клас композиції Р. Глієра). З 1920 – викладач,

з 1935 – професор Київської консерваторії (у 1935–1938 й 1941–1944 – працював професором у Московській консерваторії). Один з основоположників модерного напрямку в українській музиці; виховав нове покоління композиторів: І. Шамо, В. Сильвестров, І. Карабиць, Є. Станкович. Композиторський доробок Б. Лятошинського: дві опери; п'ять симфоній; чотири симфонічні поеми; три увертюри; чотири оркестрові сюїти; фортепіанний концерт; дві кантати; велика кількість камерних творів; музика до театральних вистав і кінофільмів; хорові цикли на вірші М. Рильського, О. Пушкіна. Важливе значення в доробку має Шевченкіана: кантата «Заповіт» (1939); хори «Тече вода в синє море» (1927), «Із-за гаю сонце сходить» (1949–1951), «За байраком байрак», «Над Дніпровою сагою» (обидва 1960); аранжування для мішаного хору народної пісні «Реве та стогне Дніпр широкий»; музика до кінофільму «Тарас Шевченко» (1951; на її основі написав симфонічну сюїту «Тарас Шевченко», 1952). Присвятив Т. Шевченкові «Шевченківську сюїту» (1942) й акапельний хор «Чернеча гора» (1964).

Майчик Іван Іванович (26.12.1927, с. Одрехова, тепер Сяноцького повіту Підкарпатського воєводства Республіки Польща – 24.10.2007, м. Львів) – український диригент, етномузиколог, композитор, педагог; заслужений діяч мистецтв України (1993). Народився в родині музиканта-поліінструменталіста. З 1942 був остарбайтером в Австрії, поблизу м. Лінц (батьківщина композитора А. Брукнера), де в концертному залі «Моцартеум» щонеділі слухав симфонічну музику. У 1946 родину Майчиків переселили в с. Кокутківці, тепер Зборівського р-ну Тернопільської обл. Закінчив Тернопільську музичну школу як акордеоніст, навчався у Львівському музичному училищі по класу хорового диригування Є. Козака. Закінчив диригентський факультет Львівської державної консерваторії ім. М. В. Лисенка (1961) по класу М. Антківа. У 1960–1972 працював звукорежисером, музичним редактором та керівником хору Львівського обласного радіо. За сумісництвом у 1964–1965 – диригент хорової капели «Трембіта». З 1972 – викладач Львівського музичного училища, з 2006 – Львівської державної музичної академії ім. М. В. Лисенка (з 2007 – Львівська національна музична академія ім. М. В. Лисенка). Композиторський доробок І. Майчика: хори й солоспіви на поезію Т. Шевченка («Барвінок цвів і зеленів», «Думи мої! Ви мої єдині», «Світе ясний, світе тихий», «І широкою долину», «Три літа», «Чи ми ще зйдемося знову» та ін.), Б.-І. Антонича, М. Петренка, Б. Стельмаха. Уклав збірки: «Українські народні пісні з репертуару Соломії Крушельницької» (1971), «Українські народні пісні в обробці для хору (2000), «Хорові твори та романси на слова Тараса Шевченка» (2003), «Збірка вокально-хорових творів і романсів на слова Богдана-Ігоря Антонича» (2004) й ін.

Макаревич Юхим Янкелевич (06.07.1903, м. Прилуки, тепер Чернігівської обл. – 11.10.1976, м. Одеса) – український композитор, хоровий диригент. У 1923–1927 навчався в Київській консерваторії по класу фортепіано М. Гольдштейн. У 1928–1938 – концертмейстер Гастрольбюро та естради в містах України й на Північному Кавказі. В 1939–1941 – концертмейстер і хормейстер Республіканського радіокомітету в Ашхабаді, в 1942–1945 – концертмейстер Ансамблю пісні й танцю прикордонних військ Туркменістану. В 1945–1954 – хормейстер Львівського театру музичної комедії. В 1954–1973 – головний хормейстер Одеського театру оперети. Композиторський доробок Ю. Макаревича: акапельний хор на поезію Т. Шевченка «У перетику ходила»; романси на вірші М. Лермонтова, Лесі Українки, М. Рильського, В. Сосюри, А. Малишка, Т. Масенка; пісні на вірші В. Сосюри, П. Воронька, І. Абашидзе, Б. Кербабаяєва й ін.; кантата для хору й симфонічного оркестру на вірші В. Бровченка (1961).

Муравський (Моравський) Павло Іванович (30. 07. 1914, с. Дмитрашківка Ольгопільського пов. Кам'янець-Подільської губ., тепер Піщанського р-ну Вінницької обл. – 06. 10. 2014, м. Київ) – український хоровий диригент, педагог, аранжувальник, музично-культурний діяч; народний артист УРСР (1960), лауреат Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1979), почесний академік Національної академії мистецтв України (2004), Герой України (2009). Народився в хліборобській родині; батько загинув на Першій світовій війні, тож хлопця виховували мати й старший брат. У 1922–1929 навчався у Дмитрашківській семирічній школі, співав у сільському хорі та вчився грати на скрипці під керівниц-

твом свого двоюрідного брата С. Білянського – випускника Тульчинського педагогічного технікуму, учня М. Леонтовича. Закінчив Київський музичний технікум (1934) та диригентсько-хоровий факультет Київської державної консерваторії ім. П. І. Чайковського (1941) по класу диригування Г. Таранова й по хоровому класу Г. Верьовки. У 1934–1936 – учитель музики в середній школі у м. Чорнобиль, музичний вихователь, художній керівник дитячих хорів. Під час навчання в консерваторії працював диригентом самодіяльного хору заводу «Арсенал» (1938–1940) та молодіжного вокального ансамблю Українського радіо (1940–1941); по закінченню навчання – диригент Державної заслуженої академічної хорової капели «Думка». У 1941–1942 – курсант Військово-морського училища протиповітряної оборони й художній керівник хору училища; у 1942–1943 – командир зенітного взводу Північної Тихоокеанської флотилії та керівник полкового хору флотилії; у 1943–1946 – старший лейтенант П. Муравський художній керівник і головний диригент організованого ним Червонофлотського ансамблю пісні й танцю Північної Тихоокеанської флотилії. У 1946–1948 – диригент Державної заслуженої академічної хорової капели «Думка» та педагог з техніки диригування й оперного класу Київського державного музичного училища при Київській державній консерваторії ім. П. І. Чайковського. У 1948–1964 – художній керівник та головний диригент Львівської обласної хорової капели «Трембіта» (з 1951 – Державна заслужена академічна хорова капела України «Трембіта»), одночасно – викладач кафедри хорового диригування Львівської державної консерваторії ім. М. В. Лисенка (1948–1955). У капелі «Трембіта» маестро Муравський уперше запровадив методику акапельного співу, під його керівництвом обласна хорова капела «Трембіта» за п'ять років стала Державною заслуженою академічною хоровою капелою України та найкращим хором в Україні. У 1964–1969 – художній керівник та головний диригент Державної заслуженої академічної хорової капели України «Думка», одночасно – художній керівник навчального хору студентів диригентсько-хорового факультету та старший викладач кафедри хорового диригування Київської державної консерваторії імені П. І. Чайковського. У 1969–2005 – доцент, професор (з 1976) кафедри хорового диригування Київської державної консерваторії (з 1995 – Національна музична академія України) ім. П. І. Чайковського, художній керівник та головний диригент навчального хору студентів. У 1985–1986 – за сумісництвом художній керівник та головний диригент Хору Українського радіо (тепер – Академічний хор імені П. Майбороди Національної радіокомпанії України), з яким здійснив сотні фондових записів, провів десятки радіоефірів і концертних виступів. У 2005–2014 професор П. Муравський працював у Національній музичній академії України ім. П. І. Чайковського на посаді консультанта. П. Муравський – один із засновників сучасної української хорової школи. Ствердивши принципи засади акапельного академічного співу Київської хорової школи, заснованої в українській музичній культурі великим диригентом О. Кошицем, маестро явив власний феномен – Хорову школу Павла Муравського, суттю якої є досягнення вершинної чистоти звучання українського акапельного співу в природному ладовому інтонуванні. П. Муравський виховав у навчальному хорі студентів диригентсько-хорового факультету понад 1000 хормейстерів. Хор студентів під його керівництвом записав у фонд Українського радіо та на платівки фірми «Мелодія» понад 150 хорових творів, серед яких «Шедеври української хорової музики» (М. Березовський, Д. Бортнянський, А. Ведель, Г. Сковорода) (1972); «М. Леонтович. До 100-річчя з дня народження» (комплект із трьох платівок) (1978); «А. Кос-Анатольський. Вибрані хорові твори» (1980–1981); симфонії, кантати, ораторії І. Стравінського, С. Танеєва, Ф. Шуберта, Дж. Верді. Загалом П. Муравський виконав і записав з капелами «Трембіта», Думка», хорами Українського радіо й Київської консерваторії у фонд Українського радіо, на платівки, касети й компакт-диски понад 1000 хорових творів українських і зарубіжних композиторів, зокрема С. Людкевича, П. Чайковського, Л. Бетховена, А. Моцарта, Г. Малера, А. Скрибіна й ін. Особливе місце в мистецькому доробку П. Муравського належить хоровій Шевченкіані. Він зібрав понад 160 хорових творів на поезію Т. Шевченка, аранжував, редагував їх і значну частину з них виконував з різними хорами протягом своєї 80-літньої мистецько-педагогічної діяльності. Частину хорової Шевченкіани П. Муравський записав свого часу з капелами «Трембіта» й «Думка», хорами Українського радіо й Київської консерваторії. Усі ці записи зібрано в музичному альбомі (з трьох CD) «Пісенний «Кобзар». Диригує Павло Муравський. Записи 1956–2001 (К., 2010). Для подальшого запису «Пісенного «Кобзаря» П. Муравський намагався

створити академічний молодіжний хор та уклав цілісне, системне «Зібрання хорових творів у семи томах «Тарас Шевченко. Пісенний «Кобзар. Хорова Шевченкіана» (К., 2014–2020), де вперше зібрано в основному всю хорову Шевченкіану, скомпоновану від середини ХІХ до початку ХХІ ст. На основі цього видання провідні українські хори під орудою учнів і послідовників П. Муравського здійснили Всеукраїнський мистецький проект «Україна співає «Кобзаря» – масштабний аудіо запис «Тарас Шевченко. Пісенний «Кобзар», який видано 2019 в трьох музичних альбомах (по три CD в кожному). «Пісенний «Кобзар» як цілісне нотно-звукове зібрання започаткував новий напрям у Шевченкознавстві – Хорову Шевченкіану. Свій рідкісний досвід мистецько-педагогічної діяльності та методику навчання чистого акапельного хорового співу на основі української народнопісенної традиції патріарх української музичної культури П. Муравський розкрив у фундаментальних працях: «Чистота співу – чистота життя» (К., 2012) та «Моя хорова школа. Методика акапельного хорового співу. До 100-ліття від народження й 80-ліття мистецько-педагогічної діяльності» (К., 2014, 2017). У 2009 в рідному селі П. Муравського земляки збудували його Меморіальну садибу-музей. А учні заснували Міжнародний хоровий конкурс (з 2010) та Обласний фестиваль-конкурс хорового мистецтва імені П. Муравського (з 2012), а також Хорове свято «Школа Павла Муравського» (з 2014). У 2015 учні й шанувальники організували Благодійний фонд «Хорова школа Павла Муравського», який і забезпечив здійснення Всеукраїнського мистецького проекту «Україна співає «Кобзаря». У 2016 іменем П. Муравського названо Піщанську музичну школу та Народну хорову капелу «Діброва». У 2017 при БФ «Хорова школа Павла Муравського» організовано Камерний хор «Moravski», який розвиває мистецькі засади школи.

Надененко Федір Миколайович (26.02.1902, м. Льгов, тепер Курської обл. Російської Федерації – 02.12.1963, м. Київ) – український композитор, піаніст, хоровий диригент, музичний редактор. Закінчив Музично-драматичну школу ім. М. Лисенка (1914); Київську консерваторію (1921) по класу композиції Б. Яворського та по класу фортепіано Ю. Турчинського; історико-філологічний факультет Київського університету (1924). Працював концертмейстером і хормейстером оперних театрів у Києві (1926–1935, 1942–1943) та в Ленінграді (1936–1937), художнім керівником Київської філармонії (1945–1946) та Української державної капели бандуристів (1947–1949). З 1952 – музичний редактор київських видавництв «Мистецтво» та «Образотворче мистецтво і музична література». Композиторський доробок Ф. Надененка: вокально-симфонічні твори, зокрема «Кантата для капели бандуристів» (1948); хорові й вокальні цикли на вірші І. Франка (1939), Лесі Українки, О. Пушкіна, М. Лермонтова (1938–1939), В. Сосюри, М. Рильського та ін.; романси й пісні; п'єси для фортепіано; аранжування українських народних пісень. До Шевченкіани належать акапельні хори: «Не женися на багатій», «Не щечече соловейко» (3 балади «Тополя»), «О люди! люди небораки!», «Полюбила чорнобрива козака дівчина» (3 балади «Тополя»); хори з інструментальним супроводом: «Гімн черничий», «Світе ясний», «Закувала зозуленька», «Барвінок цвів і зеленів», «Навгороді коло броду», «Утоптала стежечку» (1937–1939). Основна музикознавча праця – «Будова музичної мови (виклад системи Б. Л. Яворського» (1925).

Орлов Яків Іванович (17.05.1923, с. Тернуватка, тепер Криворізького р-ну Дніпропетровської обл. – 26.02.1981, м. Київ) – український композитор, диригент, педагог; народний артист УРСР (1979). Закінчив Київську консерваторію (1954) по класу диригування М. Вериківського. У 1955–1967 керував армійським ансамблем і водночас у 1956–1966 очолював оркестрову групу Державного українського народного хору. У 1969–1981 – художній керівник і головний диригент Київського оркестру українських народних інструментів (тепер – Національний оркестр народних інструментів України ім. Я. Орлова). У 1980–1981 викладав у Київському педагогічному інституті ім. М. Горького. Композиторський доробок Я. Орлова: оригінальні твори; аранжування народного епосу для українського оркестру народних інструментів і народно-інструментальних ансамблів. З Шевченкіани відоме його аранжування з інструментальним супроводом народної пісні «Бандуристе, орле сизий» (3 поезії «Н. Маркевичу»). На основі цього аранжування С. Павлюченко зробив свою редакцію, а перекладення супроводу виконав В. Самофалов.

Орфеев Серафим Дмитрович (15.05.1904, с. Крутчинська Байгора, тепер Усманського р-ну Липецької обл. Російської Федерації – 20.06.1974, м. Одеса) – український композитор, педагог, музикознавець, музично-культурний діяч. Закінчив Воронежський музичний технікум (1928) та Одеський музично-театральний інститут (1932) по класу композиції П. Молчанова. У 1934–1941 – асистент проф. М. Вілінського на кафедрі композиції Одеської консерваторії. Після повернення з війни працював в Одеській консерваторії (у 1949 – доцент, у 1951–1962 – ректор, з 1952 – завідувач кафедри історії музики). У 1952–1964 – голова правління Одеського відділення Спілки композиторів УРСР. Педагогічні принципи С. Орфеева сформувалися під впливом петербурзької школи та її корифея М. Римського-Корсакова, в учнів якого він навчався. Спираючись на традиції вітчизняного музикознавства, С. Орфеев формує новий перспективний погляд на теорію сучасного ладоутворення, досліджує явища сучасного гармонійного мислення, пов'язані з розширенням поняття хроматичної ладової системи. Основні музично-теоретичні праці: «Одновисотні тризвуки й тональності», «М. Леонтович і українська народна пісня». Композиторський доробок С. Орфеева: чотири струнні квартети; квартет для дерев'яних духових інструментів; фортепіанні п'єси (зокрема, «П'ять прелюдій», «Альбом для юнацтва. Збірник перший», «Альбом для юнацтва. Збірник другий» тощо); соната для скрипки й фортепіано; хори й романси на вірші М. Лермонтова, І. Франка, А. Малишка, М. Рильського; музика до драматичних вистав, кінофільмів; аранжування українських, російських молдавських народних пісень. На Шевченкову поезію написав романси й хорове аранжування мелодії К. Борисюка «Думи мої».

Островський Володимир Михайлович (03.09.1946, с. Настасів Тернопільського р-ну Тернопільської обл.) – український педагог, диригент, композитор; відмінник освіти України. Закінчив музичний відділ Чортківського педагогічного училища (1971) та музичний факультет Рівненського педагогічного інституту (1984). Працював учителем-методистом у загальноосвітніх школах та в музичній школі № 2 в Тернополі. Керував вокально-інструментальними, а згодом хоровими колективами. Нині працює художнім керівником народної хорової капели «Калина» в Тернополі. Мистецький доробок В. Островського: власні пісні для хору; аранжування пісень для вокальних ансамблів; хорові аранжування українських народних пісень і композиторських творів. Серед них вирізняється аранжування для хору популярного романсу В. Заремби «Така її доля...» з Шевченкової балади «Причинна». Автор пісенників «Струни серця», «Ой, ти, місяцю», «Ой співаночки мої», «Співає шкільний хор»; методичних посібників, довідників та підручників з музики, музичного мистецтва для учнів 1–8 класів («Щоденник учня музичної школи», «Українські композитори», «Зарубіжні композитори», «Музика. Словник-довідник»); енциклопедичного довідника «Плеяда великих композиторів» та ін.

Павленко Іван Якимович (25.10.1945, х. Острів Бахмацького р-ну Чернігівської обл.) – український хоровий диригент, музичний фольклорист, аранжувальник, педагог, музично-культурний діяч; заслужений працівник культури України (1984), лауреат Премії імені В. М. Гнатюка (2011). Народився в хліборобській родині, виріс в атмосфері любові до рідної пісні. Закінчив Ніжинське культосвітнє училище (1967), Київську державну консерваторію ім. П. І. Чайковського (1972) за спеціальністю «хорове диригування». З 1969 – хормейстер, у 1976–2009 – художній керівник народної хорової капели «Дніпро» Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (з 1994 – Київський національний університет імені Тараса Шевченка). Капела під орудою І. Павленка з великим успіхом представляла українську хорову музику в Литві, Болгарії (1989), Нідерландах (1991), Німеччині (1999, 2002, 2009), Польщі (2004), Росії (2006). У 2001 зініціював заснування ансамблю української народної музики «Роксоланія», який успішно представляє українську народну музику в Україні й за кордоном. І. Павленко поєднує з концертно-виконавською діяльністю науково-педагогічну працю: з 1981 – доцент, з 1995 – професор кафедри народнопісенного виконавства та фольклору Київського інституту культури (з 1999 – Київський національний університет культури і мистецтв); з 2000 – професор кафедри фольклористики КНУ імені Тараса Шевченка, де викладає музично-фольклористичні дисципліни. Мистецько-науковий доробок І. Павленка: навчальні посібники «Пісенна традиція села Лука» (2009), «Хрестоматія з українського

народнопісенного виконавства» (2013), електронний посібник «Журилася перепілочка» (2009), статті «Фольклоризм творчості О. Кошиця як явище світової духовної культури» (2007), «Пісенні обереги села Лука» (2010), «Вокальні ансамблі сучасного побутування (жанрові особливості)», «Українські духовні пісні» тощо. Видав 160 власних аранжувань українських народних пісень. Здійснив низку аранжувань народних пісень на Шевченкову поезію: «Защобетав жайворонок» (з балади «Причинна»), «Летить галка через балку» (з первісного варіанту поеми «Мар'яна-черниця»), «У перетику ходила», «Утоптала стежечку», «Учітеся, брати мої» (з поеми «І мертвим, і живим...»).

Рева Віктор Якович (01.03.1954, м. Селидове Донецької обл.) – український композитор, хорový диригент, педагог, музичний діяч. Закінчив хорový відділ Кишинівського музичного училища ім. Ш. Няги (1980) по класу диригування Т. Міцул і хорovому класу П. Стрюю та диригентсько-хорový факультет Донецького державного музично-педагогічного інституту (1985) по класу диригування проф. В. Бахарєва і хорovому класу проф. П. Горохова. По композиції займався у проф. О. Рудянського в Донецькій музичній академії ім. С. С. Прокоф'єва. У 1985–2002 – викладач кафедри хорovого диригування Мелітопольського педагогічного університету й керівник студентського хору; у 2002–2006 – викладач диригування кафедри мистецтвознавства Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського; з 2007 – викладач хорovих дисциплін у Новоградівській музичній школі Донецької обл. Композиторський доробок В. Реви: симфонічна, вокально-симфонічна, камерно-інструментальна музика; фортепіанні композиції; хорові твори з супроводом та а капєла; пісні для дітей та естрадні; аранжування народних пісень. Помітне місце в доробку займає Шевченкіана: акапельні хори «Пренепорочная, благая» (з поеми «Марія») та «Садочки зацвіли» (з поезії «Чума» й поеми «Гайдамаки»); хори з фортепіанним супроводом «Орися ж ти, моя ниво» (з поезії «Не нарікаю я на Бога») та «У нашій раї на Землі...». До 200-ліття Т. Шевченка В. Рева у співавторстві з В. Юречком написав лібрєто до опери «Шлях Тараса» О. Рудянського. Лауреат обласних конкурсів Донеччини: «Наша дума, наша пісня не вмере, не загине» за аранжування народних пісень (2009) та «Педагогічна майстерня» за опрацювання українських пісень для дитячого хору (2014).

Рєвущий Левко Миколойович (20.02.1889, с. Іржавець Прилуцького пов. Полтавської губ., тепер Ічнянського р-ну Чернігівської обл. – 30.03.1977, м. Київ) – український композитор, піаніст, педагог, музично-культурний діяч. Професор (1935), заслужений діяч мистецтв УРСР (1941), народний артист СРСР (1944), академік АН УРСР (1957), лауреат Рєспубліканської премії імені Т. Г. Шевченка (1966), Герой соціалістичної праці (1969). Народився в родині священика і вчительки, які обоє були високоосвіченими людьми й талановитими музикантами; виріс у культурній атмосфері родової традиції, яка сягала коріння запорозького й прилуцького козацько-старшинських родів. Музичні здібності виявив у ранньому дитинстві, в чотирилітньому віці вивчив ноти, й за відмінний слух і чисте інтонування його прозвали в родині Камертоном. З 1898 навчався в Прилуцькій гімназії, разом зі старшим братом Дмитром (український музикознавець, фольклорист, літературознавець, педагог), з 1903 – в Київській приватній гімназії Г. Валькера. Музичну освіту здобував у Музичній школі М. Тутковського (1903) по класу фортепіано М. Лисєнка та в Музично-драматичній школі М. Лисєнка (1904). З 1907 одночасно навчався в Київському музичному училищі й на правничому факультеті Київського університету св. Володимира. 1913 з першим набором вступив до Київської консерваторії по класу композиції Р. Глієра, учня П. Чайковського. Після закінчення Університету й Консерваторії в 1916–1918 служив у війську. В 1919–1924 вчителював на Прилуччині, керував сільським хором в Іржавці й працював акомпаніатором у хорі Прилуцької кооперації (хормейстер О. Фарба). Цей прилуцький хор у 1923 здійснив перше виконання його знаменитої кантати-поеми «Хустина» на поезію Т. Шевченка. З 1924 викладав у Музично-драматичному інституті ім. М. Лисєнка, а з 1934 – в Київській консерваторії, де з 1944 по 1960 очолював кафедру композиції. Розквіт таланту Л. Рєвущого припадає на 1920–1930-і, а його композиторське мистецтво продовжило традиції М. Лисєнка, М. Леонтовича й стало етапним явищем української музичної культури. Композиторська

школа Л. Ревуцького посідає чільне місце в українському музичному мистецтві. Серед його учнів: Г. Жуковський, Є. Юцевич, Г. Майборода, П. Майборода, А. Коломієць, М. Дремлюга, В. Кирейко, Л. Грабовський та ін. Композиторський доробок Л. Ревуцького: «Симфонія № 1» (1916–1920) і вершинне явище в українській музиці «Симфонія № 2» (1927); аранжування українських народних пісень (понад 120), зокрема цикли «Козацькі пісні» (1925), «Галицькі пісні» (1926), збірка для дітей «Сонечко» (1925); блискучий концерт для фортепіано з оркестром (1934, нова редакція 1963) – перше виконання в цьому жанрі на естраді. Разом з Б. Лятошинським і М. Рильським брав участь у підготовці трьох редакцій опери М. Лисенка «Тарас Бульба» (1937, 1939, 1955). 1956 написав «Оду пісні» на вірш М. Рильського на пошану діячів української культури доби національного відродження. Вокально-симфонічну поему «Щороку» (перша частина «Зима», 1924) на поезію Олександра Олеся знайдено в архіві композитора в 1977. Особливе місце в композиторському доробку Л. Ревуцького належить хорівій Шевченкіані: «Заповіт» (1922, друга редакція 1942), «Хустина» (1923, друга оркестрова редакція 1944), «У перетику ходила», «На ріках круг Вавилона», «Гімн черничий» (1924), «Ой чого ти почорніло» (1927), «Ой одна я одна» (1938). Ім'ям Л. М. Ревуцького названо Чернігівське музичне училище та Муніципальну академічну чоловічу хорову капелу в Києві; щорічно відбувається вручення Премії ім. Л. М. Ревуцького.

Семенов Костянтин Прокопович (12.12.1921, смт. Олимське, тепер Касторенського р-ну Курської обл. Російської Федерації – 23.09.2013, м. Вінниця) – український диригент, композитор, педагог, музично-культурний діяч; заслужений працівник культури України, заслужений діяч мистецтв Кабардино-Балкарії. Перед війною навчався в Воронежському музичному училищі. З 1941 по 1945 – на фронті. З 1947 завідував кабінетом музики при Вінницькому державному педагогічному інституті, створив інструментальний ансамбль при Будинку офіцерів, надавав методичну допомогу в організації хорових колективів Вінниці та області. Закінчив диригентсько-хоровий факультет Державного музично-педагогічного інституту імені Гнесіних (1957). Повернувся у Вінницю. Заснував у Вінницькому державному педагогічному інституті загальноінститутську хорову капелу, яка здобула звання народної. Став одним із засновників диригентсько-хорового відділення Вінницького музичного училища (1958; з 1997 – Вінницьке училище культури і мистецтв ім. М. Д. Леонтовича), де викладав диригування та керував хором. Також належить до фундаторів музично-педагогічного факультету (1968) Вінницького державного педагогічного інституту, де створив факультетську академічну хорову капелу. Деякий час працював художнім керівником і головним диригентом Заслуженого ансамблю пісні й танцю «Донбас». Композиторський доробок К. Семенова: твори для хорів та вокальних ансамблів; аранжування українських народних пісень. На поезію Т. Шевченка написав хори: «Над Дніпровою сагою», «Ой діброво – темний гаю!», «Доле, де ти?» (з поезії «Минають дні, минають ночі...»); аранжував «Реве та стогне Дніпр широкий» (з балади «Причинна») на мелодію Д. Крижанівського. (За інформацією з домашнього архіву вдови композитора – К. С. Семенової).

Січинський Денис Володимирович (02.10.1865, с. Ключинці Гусятинського пов. Королівства Галичини та Володимирії Австрійської імперії, тепер Гусятинського р-ну Тернопільської обл. – 26.05.1909, м. Станіслав, тепер Івано-Франківськ) – український композитор, диригент, педагог, музично-культурний діяч. Народився в родині вчителя, рано втратив батька. Закінчив Тернопільську класичну гімназію (1888), де здобував основи музики й вчився грати на фортепіано у В. Вмилячинського. Навчався на правничому й теологічному факультетах Львівського університету, закінчив Львівську консерваторію (1892), де вивчав гармонію й контрапункт у польського композитора, піаніста-віртуоза К. Мікулі, учня Ф. Шопена. Д. Січинський – один з перших у Галичині здобув професійну композиторську освіту, хоч вона не забезпечувала його засобами для життя. Працював учителем гри на фортепіано, диригентом хорів співацького товариства «Боян» у Коломиї (1883), Львові (1890), Перемишлі (1895–1896), Станіславі (1899–1907). У 1902 заснував у Станіславі першу в краї музичну школу, організовував сільські хори, співорганізатор Союзу співочих і музичних товариств Галичини (1903). Композиторський

доробок Д. Січинського: історична опера «Роксоляна»; кантати; солоспіви й хори на вірші І. Франка, Лесі Українки, Б. Грінченка, М. Вороного й інших українських поетів; фортепіанні мініатюри; пісні для дітей; аранжування українських народних пісень. Автор одного з найпопулярніших українських гімнів початку ХХ століття – пісні-маршу «Не пора» на вірш І. Франка. До вершинних здобутків композитора належить Шевченкіана: кантата для оркестру, хору й соліста «Лічу в неволі» (1902); хори «Минули літа молодії», «Один у другого питаєм»; солоспіви «У гаю, гаю...», «І золотої, й дорогої». Ім'ям композитора названо Івано-Франківське музичне училище.

Станкович Євген Федорович (19.09.1942, м. Свалява Закарпатської обл.) – український композитор, педагог, музично-громадський діяч; лауреат Державної премії УРСР імені Т.Г. Шевченка (1977), народний артист УРСР (1986), Герой України (2008). Закінчив Ужгородське державне музичне училище в класі баяніста й композитора С. Мартона та в класі віолончеліста Й. Базела. Навчався у Львівській державній консерваторії ім. М. В. Лисенка по класу композиції А. Солтиса; закінчив Київську державну консерваторію ім. П.І. Чайковського (1970) по класах композиції Б. Лятошинського та М. Скорика. Працював музичним редактором у видавництві «Музична Україна». З 1988 – професор, завідувач кафедри композиції Київської державної консерваторії (з 1995 – Національна музична академія України) імені П.І. Чайковського. З 2005 – голова, у 2006–2010 – співголова, разом з М. Скориком, Національної спілки композиторів України. Композиторський доробок Є. Станковича: фольк-опера «Коли цвіте папороть» (1978); п'ять балетів; шість симфоній; 12 камерних симфоній; вокально-симфонічні, оркестрові твори; музика до театральних вистав, до художніх, телевізійних, документальних кінофільмів, серіалів, мультфільмів. На поезію Т. Шевченка написав Симфонію-диптих для хору а cappella (1985) та великий вокально-симфонічний твір «Страсті за Тарасом» для хору й симфонічного оркестру (2013).

Стеблянюк Олександр Іванович (24.05.1896, м. Лебедин Харківської губ., тепер Сумської обл. – 08.10.1977, м. Харків) – український композитор, музичний фольклорист, педагог. Закінчив Харківський музично-драматичний інститут (1926). З 1930 – вчитель співів і викладач у музичних школах, у 1936–1962 (з перервою) – завідувач кабінету музичного фольклору Харківської консерваторії. З 1920-х і до кінця життя займався вивченням народної пісенності Слобідщини: записав понад 2000 українських народних пісень. Композиторський доробок О. Стеблянюка: твори для струнного квартету й оркестру народних інструментів; романси й хори; аранжування українських народних пісень; музика до театральних вистав. На Шевченкову поезію відомий акапельний хор «Зацвіла в долині червона калина». Музикознавчі праці: «Ладова структура і хроматизм української народні пісні» (1946), «Виконання народних пісень і ансамблі народних хорів» (1952); збірки фольклорних записів: «Українські народні пісні» (1965), «Пісні Слобідської України» (1998).

Стельмащук Степан Ількович (08.10.1925, с. Скородинці, тепер Чортківського р-ну Тернопільської обл. – 03.01.2010, м. Львів) – український хоровий диригент, фольклорист, педагог, композитор, музично-громадський діяч. Народився в хліборобській родині. Закінчив Львівське музичне училище по класу А. Лобазова та А. Борисевича (1954), Львівську державну консерваторію ім. М. В. Лисенка (1959) по класу В. Василевича й М. Антківа. Керував хором юнаків та дівчат у Скородинцях (1943), хором Магдебурзького Будинку офіцерів РА (1947–1949), церковним мішаним хором у Скородинцях (1949–1950), жіночим хором Львівського медичного училища (1951–1956), мішаним хором Львівського політехнічного інституту (1955–1960). Викладав теоретичні музичні дисципліни у Львівському музично-педагогічному училищі ім. Ф. Колесси (1958–1961), у Дрогобицькому музичному училищі (1964–1965). У 1964–1992 працював старшим викладачем, доцентом, професором та керував студентським самодіяльним хором і чоловічим хором «Бескид» у Дрогобицькому педагогічному інституті ім. І. Франка. У 2001–2003 – керівник народного чоловічого хору «Прометей» Львівського національного університету ім. І. Франка. Мистецький доробок С. Стельмащука: хорові твори, зокрема на поезію Т. Шевченка («Мені тринадцятий минало», «Над Дніпровою сагою»); аранжування українських

народних пісень. Уклав збірники: «100 українських народних пісень с. Скородинці на Тернопільщині» (1967), «Пісні Тернопільщини» (1989, 1993). Автор книжок про С. Людкевича «Під знаком його доброти» (1991), «Д. Котко та його хори» (2000) й інших.

Степовий Яків Степанович (Якименко; 20.10.1883, м. Харків – 04.11.1921, м. Київ) – український композитор, педагог, музичний критик, музично-просвітній діяч. ґрунтовну музичну освіту здобув, разом зі старшим братом Ф. Якименком, у Придворній співацькій капелі в С.-Петербурзі (1895–1902), де оволодів професією диригента, навчився грати на фортепіано, кларнеті. Закінчив Петербурзьку консерваторію (1909) по класах композиції М. Римського-Корсакова, А. Лядова, Я. Вітоля). У 1917–1919 викладав музично-теоретичні дисципліни у Київській консерваторії, з 1919 завідував секцією національної музики у Всеукраїнському комітеті мистецтв при Народному комісаріаті освіти. За ініціативою та участю Я. Степового створено Державний струнний квартет (нині носить його ім'я), Симфонічний оркестр ім. М. Лисенка, відкрито Народну консерваторію. Композиторський доробок Я. Степового: вокально-хорові твори; солоспіви (цикли «Барвінки», «Пісні настрою»); цикл романсів «Три вірші М. Рильського»; різні за складом ансамблі; 50 аранжувань українських народних пісень для хору; збірки пісень для дітей («Малим дітям», «Проліски» в трьох випусках); інструментальні твори для фортепіано, скрипки. Всі оригінальні хорові твори, крім хору «Наша славна Україна», написані а капела: на вірші Олександра Олеся, В. Самійленка, Лесі Українки та ін. Значуща в композиторському доробку Шевченкіана: акапельні хори «Вечір» («Садок вишневий коло хати») (з циклу «В казематі»), «Діброва» («Ой діброво – темний гаю!»), «Тече вода з-під явора»; «Малий музичний «Кобзар» (12 пісень на один голос, 8 на два голоси); збірка «П'ять шкільних хорів» (на три голоси). В останні місяці життя композитор писав оперу «Невольник», рукопис якої не зберігся. У третьому томі Повного зібрання творів Я. Степового його Шевченкіану означено як «25 хорів на тексти Т. Г. Шевченка».

Степурко Віктор Іванович (02.01.1952, с. Миколаївка Близнюківського р-ну Харківської обл.) – український композитор, хоровий диригент, педагог, музично-культурний діяч; заслужений діяч мистецтв України (2008), лауреат Національної премії України імені Т. Г. Шевченка (2012). З 1959 жив з родиною в смт Шабельківка Краматорської міськради Донецької обл.; навчався в музичній школі, співав у шкільному хорі та в хоровій капелі Новокраматорського машинобудівного заводу. Закінчив диригентсько-хорове відділення Донецького музичного училища (1975), Київську державну консерваторію імені П. І. Чайковського (1981) по класу диригування Л. Венедиктова і по класу композиції М. Скорика. У 1981 – викладач Хмельницького державного музичного училища; у 1982–1997 – викладач Макарівської дитячої музичної школи Київської обл.; у 1983–1984 – викладач Київського інституту культури (за сумісництвом). У 1985–1987 – керівник камерного хору заводу «Сатурн» у Києві; в 1987–1989 – хормейстер ансамблю пісні й танцю «Зорецвіт» Ірпінського відділу культури Київської обл., з 1992 – керівник хорового ансамблю «Свят-Коло» Макарівського районного будинку культури. У 1996–1998 – соліст вищої категорії Державної академічної хорової капели ім. Л. М. Ревуцького. У 1998–2004 – на творчій роботі в Спільці композиторів України. З 2004 – старший викладач, з 2008 – доцент, з 2014 – професор Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв України. Автор навчальних програм: «Читання хорових партитур», «Хорове аранжування», «Методика дитячого музичного виховання», «Методика викладання хорових дисциплін», «Основи музичної композиції», «Диригування»; автор наукових розробок: «Музична концепція триєдності Всесвіту», «Народний інструментарій як засіб самоідентифікації композиторської практики», «Етнокulturологія як соціальний та мистецький вияв у національно-культурному просторі України». Композиторський доробок В. Степурка: симфонічні й хорові твори – симфонічна картина «Острови дитинства» (1984), кантата «Шевченко» на вірші І. Драча (1981); для оркестру народних інструментів – сюїта «Пори року» на теми українських народних пісень (1987), Концерт для флейти з оркестром (1982). На Шевченкову поезію написав акапельний хоровий цикл «Край неба палає»: «Ой діброво...», «Зоре моя вечірняя» (з поеми «Княжна»), «Аж страх погано...» (з поезії «І виріс я на чужині...»), «Світає» (з поеми «Сон»); хорові

твори з інструментальним супроводом: «Бували війни», «Над Дніпровою сагою», «Тече вода з-під явора»; цикл аранжувань українських народних пісень для мішаного хору та оркестру українських народних інструментів «Було колись на Україні»: «Було колись на Україні» (з поеми «Іван Підкова»), «В чистім полі понад річкою» (з поеми «Тарасова ніч»), «Думи мої думи», «Зоре моя, вечірняя» (з поеми «Княжна»), «Над Дніпровою сагою», «Ой чого ти почорніло...», «Тече вода з-під явора»; аранжування українських народних пісень для акапельного хору: Защебетав соловейко (з балади «Причинна»), «Сонце гріє, вітер віє (з поезії «На вічну пам'ять Котляревському»), «За що мене, як росла я...» (з балади «Лілея»).

Стефанишин Мирослав Степанович (01.04.1927, с. Бовшів, тепер Галицького р-ну Івано-Франківської обл.) – український композитор, хормейстер, фольклорист, музично-культурний діяч; професор, заслужений діяч мистецтв України (2006). Народився в хліборобській родині. Закінчив Івано-Франківське музичне училище (1949), Львівську державну консерваторію ім. М. В. Лисенка (1954) по класу диригування П. Муравського. У 1954–1959 працював хормейстером Волинської обласної філармонії, завідувачем музичної частини Луцького українського музично-драматичного театру імені Т. Г. Шевченка. З 1960 – старший викладач, завідувач відділу музики й співів Луцького педагогічного інституту імені Лесі Українки. У 1969–1989 – викладач хорового диригування Луцького державного музичного училища. У 1961–1974 – голова Волинського обласного об'єднання композиторів-аматорів, з 1996 – засновник і голова Волинської організації Національної Ліги українських композиторів. Вагомий внесок М. Стефанишина в становлення й розвиток вокально-хорового жанру: заснував низку вокальних ансамблів та хорових колективів при багатьох підприємствах та навчальних закладах. Мистецький доробок М. Стефанишина: понад 500 власних музичних творів; близько 500 аранжувань та перекладів українських народних пісень і творів сучасних композиторів для різних ансамблів і хорів. Музика композитора вирізняється особливою мелодійністю, врівноваженістю, проникливістю й свіжістю ритмів. Значним є внесок у вивчення й популяризацію волинського фольклору – записав понад 1300 народних пісень і мелодій, які видав окремими збірками: «Пісні Волині», «Волинь у піснях», «Волинське весілля», «Народна творчість Волині». На Шевченкову поезію написав лірико-драматичний акапельний твір для мішаного та чоловічого хорів «Ой чого ти почорніло...».

Стеценко Кирило Григорович (24.05.1882, с. Квітки, тепер Корсунь-Шевченківського р-ну Черкаської обл. – 29.04.1922, с. Веприк, тепер Фастівського р-ну Київської обл.) – український композитор, хоровий диригент, педагог, музично-культурний діяч, протоієрей УАПЦ. Народився в багатодітній родині іконописця; од батька перейняв любов до малярства, а від матері – до музики. З 1892 навчається в бурсі при Софіївському соборі та в Художній школі М. Мурашка, а в 1897–1903 – у Київській духовній семінарії та працює помічником регента Михайлівського монастиря І. Аполлонова і в великій монастирській бібліотеці знайомиться з вітчизняною хоровою класикою. Теорії співу й музики вчився в Київській духовній академії у проф. співу В. Петрушевського, а теорії й гармонії музики – у свого найближчого товариша С. Тележинського. Музично-теоретичні знання систематизував спершу в школі Російського музичного товариства по класу композиції Є. Ріба, а згодом у Музично-драматичній школі М. Лисенка по класу теорії та композиції Г. Любомирського. У 1899 К. Стеценко познайомився з М. Лисенком і подорожував по Україні з його капелою як учасник хору та помічник диригента. Після закінчення в 1903 Київської духовної семінарії працював учителем музики й співу в Київській церковно-учительській школі. У 1905–1906 організував Перший Київський народний хор, який прирівнювали до уславленого Охматівського хору П. Демуцького. Заснував дві капели, на основі яких виникла Державна українська мандрівна капела (ДУМКА). У 1919 став співорганізатором, спільно з М. Леонтовичем і О. Кошицем, Української республіканської капели. Цього ж року уряд призначив К. Стеценка головним уповноваженим з організації музичних колективів держави. Розробляв національну методичку викладання музики й співу в цілісній системі музичного виховання від дошкільних закладів до вузів. Упроваджував педагогічну систему для оволодіння музичною грамотою в комплексі з навичками сольного й хорового співу. Композиторський доробок К. Стеценка: близько 200 хорів

(акапельних та з супроводом); дитячі опери («Гвасик-телесик», «Лисичка, котик і півник») та незавершені опери («Полонянка», «Кармелюк»); солоспіви й вокальні ансамблі; музика до драматичних вистав; лірико-психологічні мініатюри; духовні твори («Літургія св. Іоана Златоуста», «Всенощна» й «Панахида», присвячена пам'яті М. Лисенка); 120 аранжувань українських народних пісень. Важливе значення в композиторському доробку має Шевченкіана: кантата для чоловічого хору й баритона в супроводі фортепіано «У неділеньку у святую»; акапельні хори «Ой у полі могила» (з поеми «Наймичка»), «Тополя» («По діброві вітер виє...»; з балади «Тополя») в аранжуванні для мішаного хору П. Муравського, аранжування «Заповіту» на музику Г. Гладкого та власний твір «Як умру, то поховайте»; хори з супроводом «Заповіт», «Рано-вранці новобранці» (з циклу «В казематі»), «Тополя» (з балади «Тополя»); музика до поеми «Гайдамаки»; кантата «Шевченкові».

Триліс Василь Герасимович (29.01.1937, смт. Катеринопіль Черкаської обл.) – український диригент, аранжувальник, педагог, перекладач, інженер (кандидат технічних наук). Має професійну технічну й філологічну освіту: радіофакультет Київського політехнічного інституту (1959) та факультет романо-германської філології Київського державного університету (1976). Музичну освіту й диригентські навички здобув самотужки. Засновник і художній керівник Київського чоловічого народного хору «Чумаки» (з 1988). Колектив виборів І місце серед чоловічих хорів на Всеукраїнському хоровому конкурсі ім. М. Леонтовича (1993). Крім «Чумаків», керує також відомим жіночим фольклорним гуртом «Рідна пісня» (з 1995). Працюючи професором українознавства в Київському державному інституті декоративно-прикладного мистецтва та дизайну ім. М. Бойчука (2005–2015), створив там студентський хор, на основі якого згодом постав популярний колектив автентичного фольклору «Витинанка». Мистецький доробок В. Триліса: романс «У горах» (поезія М. Рильського), тріо «Вечірня акварель» (поезія І. Драча), а також близько 50 аранжувань українських народних пісень для чоловічого хору. На Шевченкову поезію аранжував акапельні хори: «Ой крикнули сірі гуси» (музика народна) та «Лічу в неволі дні і ночі», «Нащо мені женитися?» (мелодія Б. Литвина). Автор пісенного збірника «Чоловічий народний хор «Чумаки» – 25 років» (2015).

Фільц Богдана Михайлівна (14.10.1932, м. Яворів, тепер Львівської обл.) – український композитор, педагог, музикознавець; заслужений діяч мистецтв України (1999), лауреат премій імені Миколи Лисенка (1993), імені Віктора Косенка (2003). Народилась у родині адвоката й музикантки. Музики вчилася з раннього дитинства при філії Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка, яку заснували в Яворові її батьки. У 1939 органи НКВС ув'язнили батька за патріотичну діяльність і родину заслали в Казахстан. Після повернення з 10-річного заслання закінчила історико-теоретичний (1956) та композиторський (1958) факультети Львівської державної консерваторії ім. М. В. Лисенка по класах С. Людкевича. Учителями були також А. Кос-Анатольський, Л. Ревуцький. З 1963 – співпрацівник Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР (з 1994 – Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського НАН України). Композиторський доробок Б. Фільц: «Верховинська рапсодія» для симфонічного оркестру; твори для скрипки й фортепіано, арфи, бандури, ксилофона; кантати «Пори року» на поезію П. Тичини та «Любіть Україну», «Юнакові» на вірші В. Сосюри; хорові твори на вірші Лесі Українки, П. Тичини, Д. Павличка; солоспіви, цикли дитячих пісень; аранжування українських народних пісень. На Шевченкову поезію написала 15 творів для дитячого й мішаного хорів, 10 романсів. А також на вірш Лесі Українки написала жіночий хор без супроводу «На роковини Шевченка» (1961).

Хоткевич Гнат Мартинович (31.12.1877, м. Харків – 08.10.1938, Харківська в'язниця НКВС) – український бандурист, композитор, письменник, актор, режисер, мистецтвознавець, історик, етнограф, педагог, інженер, мистецько-культурний діяч. Народився в родині міщанина польського походження та української селянки. З малку познайомився з кобзарями-бандуристами, захопився бандурою й навчився грати. Закінчив Харківське реальне училище (1894), Харківський технологічний інститут (1900).

Працював інженером на Харківсько-Миколаївській залізниці, де розробив власний проект дизельного потяга (1901; на 30 років раніше від американського аналога). Замолоду навчився в харківського професора Ільницького професійно грати на скрипці й давав сольні концерти скрипкової музики. 1895 організував селянський театр у с. Дергачі (тепер місто Харківської обл.), а 1901 – перший український робітничий театр у Харкові. Професійно грав на фортепіано й співав баритоном. Професійна музична підготовка допомагала йому постійно вдосконалювати гру на бандурі й згодом створити професійні курси бандурного мистецтва. У 1899 й 1902 організовував виступи кобзарів і лірників на XI й XII Археологічних з'їздах у Харкові. А його доповідь мала вирішальне значення для подальшого розвитку кобзарського мистецтва в Україні. Як бандурист-соліст об'їздив майже всі великі міста України. Через переслідування за організацію страйку 1906 емігрував до Галичини й оселився в с. Криворівня (тепер Верховинського р-ну Івано-Франківської обл.), а в сусідньому с. Красноїлля 1910 організував із селян Гуцульський аматорський музично-драматичний театр. З театром гастролював по Галичині й Буковині, давав також власні концерти українських народних пісень у супроводі бандури. 1912 оселився в Києві, де запровадив серію концертів «Вечір бандури», заснував видавниче товариство «Культура і життя», редагував журнал «Вісник культури і життя». У 1915–1917 відбував заслання в Воронежі. У 1920–1928 викладав українську мову й літературу в Дергачівському зоотехнікумі. З 1926 став першим викладачем бандури у вищій школі – організував і вів клас бандури в Харківському музично-драматичному інституті. У 1928 створив Полтавську капелу бандуристів (з 1930 – Державна капела бандуристів УРСР). На базі народного способу гри на бандурі, яким користувалися слобідські кобзарі, Г. Хоткевич створив свою – Харківську школу гри на бандурі. Працюючи над удосконаленням конструкції бандури, написав «Підручник гри на бандурі» (Львів, 1909; Х., 1929, 1930, 1931; Детройт, 1968; Х., 2003) та «Короткий курс гри на бандурі» (Х., 1931, 2003) й уклав низку композицій та аранжувань народних пісень. На жаль, його подвижництво з відродження кобзарства перервано розстрілом більшовиками на початку грудня 1930 337 кобзарів і лірників, яких скликали до Харкова на З'їзд народних співців Радянської України з метою залучення до «оспівування соціалістичного будівництва». З початком масових більшовицьких репресій Г. Хоткевича звільнили з роботи, заборонили виступати з концертами й друкувати твори. 28.09.1938 особлива трійка УНКВС по Харківській області засудила Г. Хоткевича до розстрілу за стандартним для українців звинуваченням у «контрреволюційній, націоналістичній і шпигунській діяльності». Реабілітований 11.05.1956. Мистецький доробок Г. Хоткевича багатий і різноманітний: близько 600 музичних творів – велика форма для бандури й оркестру; романси; хори; струнні квартети. Його вокально-інструментальні композиції для бандури («Поема про Байду», «Буря на Чорному морі», «Невільничий ринок у Кафі», «Осінь», «Софрон», «Нечай», «А в полі корчомка», «Про смерть козака бандуриста») нині вважаються народними. Написав близько 60 творів на Шевченкову поезію, зокрема хори: «Зоре моя вечірняя» (1922), «Ой діброво – темний гаю!» (1922), «Тече вода» (1922), «Рече та стогне Дніпр широкий» (1927), «Попід горою, яром, долом» (1927), «Защетабетав жайворонок» (1927). Головним твором свого життя Г. Хоткевич вважав біографічний роман-тетралогію про Т. Шевченка (з чотирьох частин: «Тарасик», «Тарас», «Тарас Григорович» і «Шевченко» вціліла тільки перша, яку опубліковано 2002). Музикознавчі праці: «Підручник гри на бандурі» (Львів, 1907), «Музичні інструменти українського народу» (Х., 1930, 2003, 2012), «Кобза, торбан і бандура» (Х., 1931), «Бандура та її можливості» (Х., 1933, 2007), «Бандура та її репертуар» (Х., 1933, 2009), «Бандура та її конструкція» (Х., 1934, 2009), «Бандура» (Х., 1935). Г. Хоткевич не брав участі в політизованих літературних дискусіях, а став одним з найпопулярніших письменників в Україні, про що свідчать прижиттєві масові видання його творів: «Твори» у 8 томах (1928–1932); переклади зі світової класики (Гоголь, Шекспір, Мольєр, Шиллер, Гюго); наукові праці. Оскільки всі його твори були заборонені й вилучені з бібліотек і виконавської практики, на сьогодні більшість із них забуто. Стараннями найменшої доньки – Галини Хоткевич (1929–2010) пам'ять про феноменального подвижника відновлюється: з 1998 щотрироки в Харкові проводиться Міжнародний конкурс виконавців на українських народних інструментах імені Гната Хоткевича, засновано Фонд національно-культурних ініціатив імені Гната Хоткевича та започатковано видання творів.

Чайковський Петро Ілліч (07.05.1840, селище при Камсько-Воткінському заводі В'ятської губ., тепер м. Воткінськ Удмуртської Республіки Російської Федерації – 06.11.1893, м. Санкт-Петербург) – російський композитор з українським родовим корінням, диригент, педагог, музично-культурний діяч; член-кореспондент Академії мистецтв Франції (1892), почесний доктор Кембриджського університету (1893). Рід Чайковських походить з Полтавщини; дід Петро Чайка, який був вихованцем Києво-Могилянської академії, поміняв прізвище на Чайковський. З роду Чайок – і український поет Євген Гребінка. Батько, Ілля Петрович, працював геологом та викладав у Гірничому корпусі; мати, Олександра Андріївна, французького походження, займалась із дітьми. П. Чайковський отримав добре родинне виховання й з раннього дитинства вчився грі на фортепіано. У 1850–1859 навчався в Петербурзькому училищі правознавства, де співав у хорі; брав уроки фортепіано у Р. Кюндінгера, а теорію музики вивчав у М. Заремби. У 1865 закінчив Петербурзьку консерваторію, яку відкрили 1862 на базі Російського музичного товариства; учень А. Рубінштейна. У 1866–1878 – професор Московської консерваторії; у 1878–1885 проживав у різних місцях Росії й за кордоном, займаючись творчою працею; з 1885 – директор Московського відділення Російського музичного товариства; з 1887 виступає як диригент, виконуючи здебільшого свої власні твори; у 1887–1889 здійснив велику концертну поїздку по містах Європи; з 1891 – по містах США. Музика П. Чайковського здобула всесвітнє визнання. У його композиторському доробку: 10 опер; 3 балети; 6 симфоній; фортепіанні й вокальні твори; хори; концерти для інструментів з оркестром; романси. Найвизначніші твори: опери «Євгеній Онегін» (1879), «Пікова дама» (1890), «Іоланта» (1892); балети «Лебедине озеро» (1877), «Спляча красуня» (1890), «Лускунчик» (1892); «Симфонія № 2» («Українська»; 1872). У композиторській творчості П. Чайковського явилось його генетичне заглиблення в історію й культурну традицію України. Починаючи з 1864, композитор упродовж 28 років по кілька місяців жив і працював у своїх родичів і друзів в Україні: у м. Тростянець і с. Низи (тепер Сумська обл.), у м. Кам'янка й с. Вербівка (тепер Черкаська обл.), у м. Браїлів і х. Сьомаки (тепер Вінницька обл.), у с. Копилів (тепер Київська обл.), де безпосередньо переймався скарбами української народної пісенності й інструментальної музики. Проживаючи в Україні, П. Чайковський написав повністю або частково 30 творів, серед яких: дві симфонії, одна з яких ще за його життя отримала назву «Українська»; опери «Євгеній Онегін», «Черевички», «Орлеанська діва», «Мазепа»; балет «Лебедине озеро». В Україні виникли його композиції на поезію Т. Шевченка та знаменитий «Концерт № 1 для фортепіано з оркестром» (1875), у першій частині якого, в головній партії звучать наспіви лірників, а у фіналі звучить мелодія веснянки «Вийди, вийди, Іванку». (У ХХ ст. Концерт № 1 став одним із найрепертуарніших творів і є обов'язковим для виконання на Міжнародному конкурсі імені П. І. Чайковського – одному з найзначніших і найпрестижніших музичних конкурсів у Світі). В останній рік свого життя П. Чайковський диригував своїми симфоніями у великих містах України: Києві, Харкові, Одесі, й один з концертів композитор дав на підтримку Одеського симфонічного оркестру. У 1890 П. Чайковський відвідав у Києві М. Лисенка й слухав його оперу «Тарас Бульба», а згодом добивався постановки «Тараса Бульби» українською мовою. П. Чайковський доклав багато зусиль для створення на основі Київського музичного училища Київської консерваторії, яку й названо ім'ям композитора. На Шевченкову поезію написав два твори: романс «Вечір» («Садок вишневий коло хати»; 1875) та хор «Навгороді коло броду» (1880). В архіві П. Муравського збереглась його власноручна рукописна копія «Навгороді коло броду», датована 10. VII.1938 р., якою молодий диригент розпочав збирати хорову Шевченкіану.

Шиптур Богдан Васильович (24.08.1951, с. Радча Тисменицького р-ну Станіславської, тепер Івано-Франківської, обл.) – український композитор, педагог, музично-громадський діяч; заслужений діяч мистецтв України (2008). Після закінчення місцевої восьмирічки та Івано-Франківської музичної школи № 1 навчався на духовому відділенні Івано-Франківського музичного училища ім. Д. Січинського. Закінчив композиторський факультет Львівської державної консерваторії ім. М. В. Лисенка (1980) по класу композиції проф. А. Кос-Анатольського. З 1980 працює викладачем композиції та інструментознавства в Івано-Франківському музичному училищі ім. Д. Січинського. Композиторський доробок

Б. Шиптура: хори та солоспіви на вірші українських поетів, зокрема І. Франка («Чого являєшся мені у сні»), В. Сосюри («Любіть Україну»), С. Пушика, Г. Турелик та ін. На Шевченкову поезію написав: «І мертвим, і живим, і ненарожденним...» для чоловічого хору в супроводі фортепіано; «Молитва до Богородиці» для мішаного хору а капела, «Мені тринадцятий минало» для соло тенора й чоловічого хору а капела. Автор музики до вистави «Поет на Голгофі» (1989) за романом Василя Шевчука «Терен на шляху», яку присвятив 175-літтю народження Т. Шевченка.

Шкільник Богдан Стефанович (13.09.1976, м. Трускавець) – український композитор, педагог, музично-громадський діяч. Закінчив Дрогобицьке музичне училище по класу фортепіано Л. Садової, музично-педагогічний факультет Дрогобицького державного педагогічного інституту ім. І. Франка та магістратуру Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка по класу вокалу проф. К. Сятецького. Працює викладачем фортепіано та концертмейстером Трускавецької школи мистецтв; натхненник та учасник вокального квартету «Сузір'я», який діє при школі мистецтв. Композиторський доробок Б. Шкільника: хорова музика; ліричні пісні для голосу й фортепіано; хорові й естрадні аранжування українських народних та стрілецьких пісень; фортепіанні твори; хори та солоспіви на вірші І. Франка й інших українських поетів. На Шевченкову поезію написав акапельні хори: «У гаю, гаю» (3 поеми «Гайдамаки»), «Якби зустрілися ми знову». Хорові твори опубліковані в збірках «Якби зустрілися ми знову...: мініатюри на вірші Тараса Шевченка для мішаного хору (квартету)» та «Пісні Лемковини: обробки народних пісень для мішаного хору (квартету)» (обидві 2013; упорядник Д. Василик).

Школьнікова Анна Костянтинівна (23.09.1978, м. Москва) – український композитор, піаніст, музикознавець. З двох років мешкає у Львові. Музику почала займатися з трьох років у педагога Л. Голембо по класу фортепіано. З 1985 навчалась у Львівській середній спеціалізованій музичній школі-інтернаті ім. С. Крушельницької по класу фортепіано. 1996 вступила до Дрогобицького державного педагогічного інституту (з 1998 – Дрогобицький державний педагогічний університет) імені Івана Франка на музично-педагогічний факультет, де навчалась до 1999. У 2000 перевелась до Львівської державної музичної академії ім. М. В. Лисенка на теоретико-композиторський факультет, який закінчила 2004 як магістр мистецтвознавства; а в 2006–2008 навчалась на композиторському відділенні. Стажувалась у Національній музичній академії України імені П. І. Чайковського в класі проф. Є. Станковича. З 2011 – аспірантка кафедри композиції Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка (керівник – професор Ю. Ланюк.). З 2007 бере участь у Міжнародному проєкті «Молоді композитори України», в рамках якого відбуваються численні культурно-мистецькі заходи. Учасник та переможець багатьох конкурсів композиторів, зокрема «Хорові асамблеї ім. М. Леонтовича» (Вінниця), «Всеукраїнського конкурсу камерних ансамблів» (Львів). Композиторський доробок А. Школьнікової: твори для симфонічного оркестру («Пісня Землі», симфонічні картини «Ранок», «Різдвяна»); камерно-інструментальні твори (тріо, квартети, дуети, твори для струнного оркестру, зокрема «Карпатські наспіви» для кларнету, фаготу й фортепіано); вокальні й хорові твори; музика для дітей. На Шевченкову поезію написала акапельні хори: «Зацвіла в долині» (2006), «Утоптала стежечку» (2013). Твори виконують на численних концертах і фестивалях в Україні, Польщі, Німеччині, Канаді, США й інших країнах.

Шпачинський Омелян Артемович (30.08.1941, с. Носів Підгаєцького р-ну Тернопільської обл.) – український диригент, композитор, фольклорист, педагог, музично-культурний діяч; заслужений працівник культури України (1991). Закінчив Миколаївський культурно-освітній технікум (1961) по класу диригування С. Резнікова. У 1962–1965 під час служби в армії керував хором військової частини. Закінчив музично-педагогічний факультет Миколаївського державного педагогічного інституту ім. В. О. Сухомлинського (1969) по класу хорового диригування О. Прошина; під час навчання був хормейстером студентського хору. У 1969–1972 – викладач по класу хорового диригування Музично-педагогічного училища в Кадіївці на Луганщині; керівник міської капели вчителів. У 1972–1977 – викладач, старший

викладач музично-педагогічного факультету Миколаївського державного педагогічного інституту ім. В. О. Сухомлинського. З 1995 – доцент, з 2005 – професор, завідувач кафедри хорового співу і народних інструментів Миколаївської філії Київського національного університету культури і мистецтв. З 1989 – організатор і керівник народного хору ім. М. Аркаса Миколаївської філії Київського інституту культури (тепер – Київський національний університет культури і мистецтв). Композиторський доробок О. Шпачинського: хори з супроводом; вокально-хореографічні композиції; близько 300 аранжувань українських народних пісень. Значне місце в доробку займає музична Шевченкіана: оригінальні хорові твори з супроводом «За байраком байрак» (з циклу «В казематі»), «Од села до села» (з поеми «Гайдамаки»); аранжування й редакції «Реве та стогне Дніпр широкий» (з балади «Причинна»), «Обніміте ж, брати мої» (з поеми «І мертвим, і живим...»); аранжування Шевченкових улюблених українських народних пісень «Ой і зійди, зійди, ти зіронько та й вечірняя», «Зашуміли верби», «Стоїть явір над водою», «Ой лети, лети, ой ти чорная галко». Уклав посібник для вищих музичних навчальних закладів «Наша Шевченкіана. Хорові твори з репертуару студентського народного хору Миколаївської філії Київського національного університету культури і мистецтв» (2015). Автор першого в Україні навчального посібника «Мистецтво хорового аранжування для народного хору. Теорія, методика, практика» (2005).

Штогаренко Андрій Якович (15.10.1902, с. Нові Кайдаки, тепер у складі Дніпра – 15.11.1992, м. Київ) – український композитор, педагог, музично-громадський діяч; народний артист УРСР (1970), лауреат Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1974). Народився в родині робітника-токаря, де підтримували народну музичну традицію. До музики долучився з дитинства, граючи в ансамблі народних інструментів. У 1912–1915 відвідував музичні класи Катеринославського училища. У 1930–1934 навчався на факультеті теорії й композиції Харківського музично-драматичного інституту, а в 1934–1936 – в Харківській консерваторії (відновлена на базі музичного факультету інституту) по класу композиції проф. С. Богатирьова. У 1936–1941 в Харкові керував секцією оборонної музики при Спілці композиторів. У 1941–1943 працював в евакуації в Алма-Аті та Ашгабаді. З 1943 – викладач, доцент, з 1960 – професор, у 1954–1968 – ректор, у 1968–1990 – завідувач кафедри композиції Київської державної консерваторії ім. П. І. Чайковського. У 1968–1989 очолював Правління Спілки композиторів України. Композиторський доробок А. Штогаренка: шість симфоній; три сюїти для струнного оркестру й сюїта «Пам'яті Лесі Українки»; «Симфонічні казки»; «Дивертисмент» для флейти й камерного оркестру; фортепіанне тріо й струнний квартет; численні хорові твори; солоспіви; музика до театральних вистав і кінофільмів. До 150-ліття Т. Шевченка написав на його поезію акапельний хоровий цикл «Шевченкіана» з семи творів: «І будуть люди на землі», «Наш отаман Гамалія», «Навгороді коло броду», «Караюсь, мучусь... але не каюсь!..», «Гімн черничий», «Ой одна я, одна», «Я не нездужаю...»; а також поему для струнного оркестру «Душа поета» («Пам'яті Кобзаря»).

Щуровський Юрій Сергійович (27.04.1927, м. Київ – 13.10.1996, м. Київ) – український композитор, педагог. Закінчив Київську державну консерваторію ім. П. І. Чайковського (1951) та аспірантуру в Б. Лятошинського (1954). У 1951 – редактор видавництва «Мистецтво», у 1951–1952 – завідувач музичної частини Київського хореографічного училища, в 1952–1955 – викладач теоретичних дисциплін у Київській державній консерваторії. У 1958–1962 викладав теоретичні дисципліни в Курському музичному училищі, давав у Курську концерти. З 1973 – старший редактор відділу музично-педагогічної літератури видавництва «Музична Україна». Композиторський доробок Ю. Щуровського: симфонії; поеми; увертюри; сонати для скрипки й фортепіано; твори для фортепіано й віолончелі; струнний квартет; балет; музика до кінофільмів. З Шевченкіани написав акапельний хор «Дівоча пісня» («Оддай мене, моя мамо...») на основі поеми «Мар'яна-черниця».

Юцевич Євген Омелянович (07.07.1901, с. Добровеличківка Єлисаветградського пов. Херсонської губ., тепер смт. Добровеличківка Кіровоградської обл. – 01.06.1988, м. Київ) – український композитор, диригент, педагог, акустик, музикознавець. Початкову музичну освіту отримав у Вознесенській

музичній гімназії. Брав уроки з композиції у М. Погадаєва, П. Молчанова, В. Золотарьова, Л. Ревуцького. У 1922–1931 диригував самодіяльними хорами. Закінчив Музично-драматичний інститут ім. М. Лисенка (1932) по класу композиції Л. Ревуцького. З 1935 проводить дослідження з музичної акустики, автор оригінальної наукової теорії акустичної природи й «естетичного звучання» музичних інструментів. У 1950–1970 працював над удосконаленням виготовлення струнних та духових інструментів, створив низку оригінальних зразків. Водночас викладав музичну акустику й інструментування для духових оркестрів у Музично-драматичному інституті імені М. Лисенка, Київській консерваторії, Центральному будинку народної творчості. Композиторський доробок Є. Юцевича: сім опер для дітей; дві симфонії; кантати; 20 хорів на вірші І. Франка, В. Сосюри, П. Тичини й ін.; романси; пісенні цикли; п'єси для оркестрів; твори для фортепіано, скрипки, віолончелі, бандури. З Шевченкіани найвідоміший акапельний хор «Ой стрічечка до стрічечки». Автор понад 10 наукових досліджень з теорії й практики музичного мистецтва, понад 1000 статей і рецензій, зокрема «Школа гри на бандурі» (1958), «Музичні інструменти» (1960, 1962) й ін.

Яковчук Олександр Миколайович (21.05.1952, с. Черче Чемеровецького р-ну Хмельницької обл.) – український композитор, музичний фольклорист, педагог; Лауреат премії ім. І. Огієнка (2012), заслужений діяч мистецтв України (2016). Народився в родині вчителя історії та лікарки. Займатися музикою почав з гри на трубі в шкільному духовому оркестрі. Згодом учився грати на фортепіано з приватними вчителями в Кам'янці-Подільському. Закінчив фортепіанне відділення Кам'янець-Подільської міської дитячої музичної школи ім. Т. Ганіцького (1968), теоретичне відділення Хмельницького державного музичного училища (1971), Київську державну консерваторію ім. П. І. Чайковського (1976) по класу композиції А. Коломійця. У 1976–1979 – редактор у відділі української музики на Республіканському радіо, у 1979–1983 – завідувач музичної частини в новоствореному Київському молодіжному театрі. З 1983 – на творчій роботі; працював у Югославії, Канаді. З 2009 – доцент кафедри композиції Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського. Композиторський доробок О. Яковчука: опера «Незабутнє» (1977; за О. Довженком); балет «Пригоди Смарагдового міста» (1987); ораторія «Скіфська пектораль» (1988; на вірші Б. Мозолевського); «Подільські співанки» для сопрано з оркестром; вісім симфоній, зокрема «Біоритми Чорнобиля» (1987), симфонія-реквієм «Тридцять третій» (1990); твори для оркестру народних інструментів «Веснянки», «Дума», «Карпатський триптих» (1987); твори для естрадно-симфонічного оркестру, бандури, баяна; хоровий цикл для дитячого хору «Горіховий дощ» (1986); романси й естрадні пісні; цикл концертних прелюдій та фуг для фортепіано; музика до театральних вистав і кінофільмів; близько 300 аранжувань українських народних пісень для різних складів хорів а капела. Вагому частину доробку складає Шевченкіана, зокрема: кантата для солістів, мішаного хору та ударних інструментів «Тече вода в синє море»; концерт для солістів та мішаного хору «Чи Ти мене, Боже милий, навек забуваєш» (З циклу «Давидові псалми»); диптих «Тече вода з-під явора», «Над Дніпровою сагою» для жіночого хору в супроводі фортепіано; триптих «Доля. Слава. Муза» для мішаного хору а капела. Всю свою Шевченкіану автор зібрав у виданні: «Олександр Яковчук. Хорові твори на вірші Тараса Шевченка» (2013).

Нотні видання

1. Нотний архів П. І. Муравського.
2. Тарас Шевченко. Пісенний «Кобзар». Хорова Шевченкіана. Зібрання хорових творів у семи томах. Укладач П. І. Муравський. Ідея видання, вступна стаття й загальна редакція: О. А. Шокало. Передмова: І. Я. Павленко. Музична редакція, біографічні довідки про композиторів та бібліографія: Л. В. Бухонська. Твори а саррелла. Т. 1.– К., 2014, 2017.
3. Тарас Шевченко. Пісенний «Кобзар». Хорова Шевченкіана. Зібрання хорових творів у семи томах. Укладач П. І. Муравський. Ідея видання, біографічні довідки про композиторів, бібліографія й загальна редакція: О. А. Шокало. Музична редакція: Л. В. Бухонська, Т. В. Миронюк. Твори а саррелла. Т. 2.– К., 2015, 2017.
4. Тарас Шевченко. Пісенний «Кобзар». Хорова Шевченкіана. Зібрання хорових творів у семи томах. Укладач П. І. Муравський. Ідея видання, біографічні довідки про композиторів, бібліографія й загальна редакція: О. А. Шокало. Музична редакція, примітки до народних пісень: І. Я. Павленко. Твори а саррелла. Т. 3.– К., 2016, 2017.
5. Тарас Шевченко. Пісенний «Кобзар». Хорова Шевченкіана. Зібрання хорових творів у семи томах. Укладач П. І. Муравський. Ідея видання, вступна стаття, біографічні довідки про композиторів, бібліографія й загальна редакція: О. А. Шокало. Музична редакція: Л. В. Бухонська, І. Д. Гамкало, М. І. Гулковський, А. Г. Масленнікова, Т. В. Миронюк, І. Я. Павленко. Твори а капела. Тт. 1–3; Твори з інструментальним супроводом. Тт. 4–5; Твори великої форми з симфонічним оркестром. Тт. 6–7.– К., 2020.
6. Ізидор Воробкевич. 12 пісень на хори мужескі а саррелла до слів Тараса Шевченка. Упорядкував Денис Січинський.– Видавництво музичне «Станіславського Бояна» [1906].
7. Садок вишневий коло хати. Слова Т. Шевченка. Музика Богдана Вахнянина. На мішаний хор в супроводі фортепяна або а саррелла.– Львів [б. р.].
8. Музика до Кобзаря (хори). Зшитки 1, 2. Зібрав Євген Турула.– Київ–Ляйпціг, 1917, 1923.
9. Я. Степовий. П'ять шкільних хорів.– К., 1922.
10. П. Батюк. Заповіт // П. Батюк. Музична хрестоматія на вірші українських письменників для двохголосного та трьохголосного хору.– Полтава, 1922.
11. П. Батюк. Мені тринадцятий минало // П. Батюк. Музична хрестоматія на вірші українських письменників для двохголосного та трьохголосного хору.– Полтава, 1922.
12. П. Батюк. Річка («Тече вода з-під явора») // П. Батюк. Музична хрестоматія на вірші українських письменників для двохголосного та трьохголосного хору.– Полтава, 1922.
13. Г. Хоткевич. Защебетав жайворонок.– Х., 1927.
14. Тарас Шевченко. Філарет Колесса. Утоптала стежечку. Мішаний хор а саррелла.– Львів, 1936.
15. Ф. Надененко. Збірка пісень для хорів та соло-співу на слова Т. Г. Шевченка.– К., 1939.
16. О. Спендіаров. Українські народні пісні (українською й вірменською) // А. Спендіаров. Полное собрание сочинений в 10 томах. Составитель и редактор Г. Е. Будагян. Т. 2.– Ереван, 1948.
17. М. Лисенко. Музика до «Кобзаря» Т. Г. Шевченка. Хори та вокальні ансамблі // М. Лисенко. Зібрання творів в двадцяти томах. Том II. Музична редакція Ф. М. Надененка. Літературна редакція М. Т. Рильського.– К., 1950.
18. М. Лисенко. Музика до «Кобзаря» Т. Г. Шевченка. Кантати для солістів, хору й симфонічного оркестру. Клавіри // М. Лисенко. Зібрання творів в двадцяти томах. Том I. Музична редакція Л. М. Ревуцького. Літературна редакція М. Т. Рильського.– К., 1953.
19. Думи мої. Українська народна пісня. Для мішаного хору без супроводу. Аранжування Є. Козака.– К., 1954.

20. Антін Рудницький. «До живих, і мертвих, і ненароджених земляків моїх...». Посланіє. Тарас Шевченко. Симфонічна поема для мішаного хору, сопрано і баритона сольо і великої оркестри. Рукопис.– 1960.
21. С. Людкевич. Три хори на слова Т. Г. Шевченка (До 100-х роковин з дня смерті).– К., 1961.
22. Вінок Кобзареві. До 100-х роковин з дня смерті Т. Г. Шевченка.– Житомир, 1961.
23. Хорові твори українських композиторів на слова Тараса Григоровича Шевченка. Редактор Ф. Надененко.– К., 1961.
24. М. Лисенко. Музика до «Кобзаря» Т. Шевченка.– К., 1963.
25. К. Стеценко. Повне зібрання творів у п'яти томах. Музична редакція Ф. Надененка. Т. 1, ч. 2.– К., 1963.
26. Ф. Колесса. Утоптала стежечку. П. Глушков. Над Дніпровую сагою. Ред. В. Полевой. Випуск 3.– К., 1963.
27. Я. Степовий. Тече вода з-під явора. Б. Вахнянин. Садок вишневий коло хати. Ред. В. Полевой. Випуск 9.– К., 1963.
28. Хрестоматія з читання хорових партитур. Упорядник О. Пірунов.– К., 1963.
29. А. Кос-Анатольський. Доле моя, доле; О. Стеблянко. Зацвіла в долині червона калина. Для хору без супроводу.– К., 1963.
30. Пісні великого Кобзаря. Упорядкування, коментарі та примітки О. Правдюка.– К., 1964.
31. А. Штогаренко. Шевченкіана. Хори без супроводу. Слова Т. Шевченка.– К., 1964.
32. І. Ключарьов. Думи мої. Слова Т. Шевченка. Для мішаного хору в супроводі фортепіано.– К., 1964.
33. Я. Степовий. Повне зібрання творів у трьох томах. Музична редакція М. Дремлюги. Т. 3.– К., 1965.
34. Хорові твори українських композиторів XIX – початку XX століть. Упорядкування В. Василевича, загальна редакція Ю. Тараненка. Випуск 1.– К., 1965.
35. В. Золотарьов. Шевченківська сюїта.– М., 1965.
36. За думою дума. Пісні та романси композиторів XIX сторіччя на слова Т. Г. Шевченка. Упорядкування, загальна редакція та коментарі Л. Кауфмана.– К., 1967.
37. Григорій Верьовка. Вибрані хорові твори.– К., 1968.
38. Хорові твори початку 20-х років. Упорядник В. Брусс. Редактор Г. Гембера.– К., 1969.
39. М. Леонтович. Хорові твори. Редакція М. Гордійчука.– К., 1970.
40. В. Заремба. Утоптала стежечку // Хрестоматія української дожовтневої музики.– К., 1970.
41. В. Заремба. Якби мені, черевики // Хрестоматія української дожовтневої музики.– К., 1970.
42. М. Вербицький. Заповіт // Хрестоматія української дожовтневої музики.– К., 1970.
43. Шевченків день. Пісні для шкільних хорів. Упорядник Л. Хлебникова.– К., 1970.
44. Б. Лятошинський. Хори без супроводу. Упорядник І. Полюх.– К., 1971.
45. Хрестоматія з хорового диригування. Посібник для студентів педвузів та педучилищ. Упорядник А. Коломієць.– К., 1971.
46. Ф. М. Колесса. Музичні твори.– К., 1972.
47. Хорові твори українських композиторів кінця XIX – початку XX сторіччя. Випуск IV. Упорядкування В. Василевича. Загальна редакція М. Колесси.– К., 1973.
48. Хрестоматія з хорового диригування. Випуск 1. Упорядник О. Петровський.– К., 1973.
49. С. Воробкевич. Хорові твори на слова Т. Г. Шевченка. Без супроводу.– К., 1973.
50. В. Косенко. Повне зібрання творів у 10 томах. Музична редакція Г. Гембери. Т. 10.– К., 1973.
51. С. Людкевич. Кантати на слова Т. Шевченка для мішаного хору та симфонічного оркестру. Клавір.– К., 1978.
52. Бібліотека хормейстера. Випуск 2. Редактор-упорядник Павло Муравський.– К., 1978.
53. Бібліотека хормейстера. Випуск 4. Редактор-упорядник Павло Муравський.– К., 1979.
54. В. І. Іконник. Хорові мініатюри.– К., 1981.
55. К. Стеценко. Кантати та хори. Упорядник В. М. Іконник.– К., 1982.
56. М. В. Лисенко. Хорові твори та вокальні ансамблі на слова Т. Шевченка.– К., 1983.
57. М. Леонтович. Вибрані хорові твори.– К., 1985.

58. Григорій Верьовка. Вибрані хоріві твори. Упорядник Г. Я. Гембера.– К., 1986.
59. Л. Ревуцький. Повне зібрання творів в 11 томах. Упорядники М. Дремлюга, А. Коломієць.– К., 1985.
60. К. Стеценко. Тополя. // Хоровий клас і практика роботи з хором.– К., 1987.
61. С. Людкевич. Заповіт // Курс читання хорових партитур.– К., 1987.
62. Зоре моя вечірняя. Збірка хорових творів та пісень на вірші Тараса Шевченка. Упорядники К. Войтех, В. Горбатюк.– К., 1988.
63. Хорові твори на вірші Тараса Шевченка. До 175-річчя від дня народження. Укладач А. Г. Любченко.– К., 1989.
64. М. Леонтович. Два хори. Упорядник М. М. Гордійчук.– К., 1993.
65. Воробкевич С. І. Хорові твори. Без супроводу. Загальна редакція, упорядкування та коментарі А. М. Кушніренка.– К., 1996.
66. Співає «Прометей». Збірник творів українських композиторів для чоловічого хору.– Львів, 1996.
67. В. Г. Захарченко. Народные песни Кубани. Выпуск второй.– Краснодар, 1997.
68. Б. Шиптур. І мертвим і живим // Пісні рідного краю.– Івано-Франківськ, 2002.
69. М. Леонтович. Хорові твори. Редактор-упорядник В. В. Кузик.– К., 2005.
70. Співає шкільний хор. Репертуарний збірник. Упорядник В. М. Островський.– Тернопіль, 2005.
71. В. М. Островський. Ой ти, місяцю. Репертуарний збірник для вокальних ансамблів.– Тернопіль, 2006.
72. Хорова музика. Хрестоматія з диригування. Випуск 2.– Чернівці, 2007.
73. В. М. Ізотов. Ой три шляхи широкії... Пісні на слова Т. Шевченка. Для мішаного, чоловічого та жіночого хору.– Тернопіль, 2010.
74. Співає Український народний хор Київського національного університету культури і мистецтв. Випуск 1.– Вінниця, 2011.
75. В. М. Ізотов. Збірник хорових творів на слова Тараса Шевченка: на честь 200-річчя з дня народження.– Бердянськ, 2012.
76. Поезія Тараса Шевченка в сучасній хоровій музиці. До 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка.– Дрогобич, 2013.
77. Олександр Яковчук. Хорові твори на вірші Тараса Шевченка.– К., 2013.
78. Наш хор. Твори для шкільного хору на вірші Тараса Шевченка. Випуск 2. Упорядник Д. Василік.– Дрогобич, 2013.
79. Богдана Фільц. Хорові твори на слова Тараса Шевченка. Навчальний посібник.– Дрогобич, 2014.
80. Людмила Бражнікова. Солоспіви, ансамблі та хори на вірші Тараса Шевченка. До 200-річчя з дня народження Тараса Григоровича Шевченка.– Тернопіль, 2014.
81. Шевченко у піснях. Упорядники І. Кідещук та А. Плішка.– Сучава (Румунія), 2014.
82. Ярослав Барнич. Вибрані твори. Редактор-упорядник, автор вступної статті Людомир Філоненко.– Дрогобич, 2016.

Музикознавчі видання. Публікації

1. В. Лукич. Музика до поезій Т. Шевченка // «Зоря», Львів, 1891, № 5.
2. М. Грінченко. Історія української музики.– К., 1922.
3. Д. Ревуцький. Шевченко і народна пісня.– К., 1939.
4. М. Грінченко. Шевченко в народній пісенній творчості // Пам'яті Т. Г. Шевченка. Збірник статей до 125-річчя з дня народження. 1814–1939.– К., 1939.
5. Зіновій Лисько. Шевченко й музика // «Українська музика», 1939, № 1.
6. М. Грінченко. Шевченко і музика.– К, 1941.
7. В. Щербаківський. Олександр А. Кошиць.– Лондон, 1955.

8. П. Козицький. Тарас Шевченко і музична культура.– К., 1959.
9. О. Лисенко. До історії створення музики «Заповіту» // Шевченко і музика.– К., 1960.
10. А. Рудницький. Українська музика. Історико-критичний огляд.– Мюнхен, 1963.
11. Шевченко і музика. Нотографічні та бібліографічні матеріали (1861–1961). Склала А. І. Касперт.– К., 1964.
12. О. Цалай-Якименко. «Заповіт» Т. Г. Шевченка у музиці. Співвідношення форми та змісту в музичних інтерпретаціях «Заповіту». Кандидатська дисертація.– К., 1964.
13. О. Правдюк. Пісні Великого Кобзаря.– К., 1964.
14. О. Правдюк. Т. Г. Шевченко і музичний фольклор України.– К., 1966.
15. М. Гордійчук. Микола Леонтович. Видання друге.– К., 1974.
16. К. Лисецький. Кирило Стеценко.– К., 1974.
17. С. Павлишин. Станіслав Людкевич.– К., 1974.
18. В. Самохвалов. Борис Лятошинський. Видання друге.– К., 1974.
19. Г. Степанченко. Композитор Яків Степовий.– К., 1974.
20. А. Постава. Становлення творчого методу Левка Ревуцького.– К., 1978.
21. М. Гордійчук. Шевченкова пісня // Фольклор і фольклористика.– К., 1979.
22. Л. Пархоменко. Хорові твори С. Людкевича // Творчість С. Людкевича. Збірник статей. Упорядкування М. Загайкевич.– К., 1979.– с. 82–116.
23. Т. Булат. Яків Степовий.– К., 1980.
24. М. Білинська. Сидір Воробкевич.– К., 1982.
25. М. Білинська. Шевченко і музика.– К., 1989.
26. Митці України: енциклопедичний довідник.– К., 1992.
27. Ніна Королюк. Кобзарева пісня. Поезія Тараса Шевченка й музика.– К., 1994.
28. Н. Королюк. Корифеї української хорової культури ХХ століття.– К., 1994.
29. Н. Королюк. Полум'яне слово Шевченка в музиці. Хорова творчість українських композиторів.– К., 1995.
30. Н. Калущка. Хоровий цикл Олександра Кошиця «Веснянки»: Джерела, риси стилю // Питання стилю і форми в музиці.– Львів, 2001.
31. Л. Пархоменко. Творчість А. Веделя і Кошицева місія // Науковий вісник Національної музичної академії України. Випуск 11.– К., 2001.
32. П. Масенко. Олександр Кошиць як виконавець народних пісень // Народна творчість та етнографія. 2002. № 1–2.
33. В. Витвицький. Українська хорова література // В. Витвицький. Музикознавчі праці. Публіцистика.– Львів, 2003.
34. А. Муха. Композитори України та української діаспори. Довідник.– К., 2004.
35. Українська музична енциклопедія. Тт. 1,2,3.– К., 2006, 2008, 2011.
36. Ірина Савченко. Українські нотні видання 1917–1923 у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.– К., 2007.
37. М. Головащенко. Феномен Олександра Кошиця.– К., 2007.
38. А. Ф. Завальнюк. Микола Леонтович. Листи, документи, духовні твори. До 130-ї річниці від дня народження.– Вінниця, 2007.
39. Л. Пархоменко. Кирило Стеценко.– К., 2009.
40. В. Кузик. Лев Миколайович Ревуцький. Видання друге перероблене, доповнене.– К., 2011.
41. О. Бугаєва. Архівна спадщина Музичного товариства ім. М. Д. Леонтовича.– К., 2011.
42. Н. Б. Калущка, Л. О. Пархоменко. Олександр Кошиць. Мистецька діяльність у контексті музики ХХ сторіччя.– К., 2012.
43. Павло Муравський. Чистота співу – чистота життя. Редактор-упорядник О. А. Шокало. Бібліотека Шевченківського комітету.– К., 2012.
44. Г. В. Карась. Хорова Шевченкіана композиторів української діаспори / // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку.– 2014.– Випуск 20(1).– С. 158–164.
45. Л. Корній, Б. Сюта. Українська музична культура. Погляд крізь віки.– К., 2014.

45. Таміла Чупак. Поезія Тараса Шевченка в музичній інтерпретації Петра Чайковського // Шевченків світ. Науковий щорічник. Випуск 10.– Черкаси, 2017.

46. Павло Муравський. Моя хорова школа. Методика акапельного хорового співу. До 100-ліття від народження й 80-ліття мистецько-педагогічної діяльності. Редактор-упорядник О. А. Шокало.– К., 2014, 2017.

ДИСКОГРАФІЯ

1. **Пісенний «Кобзар».** Диригує Павло Муравський. Записи 1956–2001. Музичний альбом: Твори а capella (диск 1); Велика форма, твори з супроводом та без супроводу (диск 1); Вокально-симфонічні твори (диск 1).– К., 2010.

2. **Тарас Шевченко. Пісенний «Кобзар».** Всеукраїнський мистецький проект «Україна співає «Кобзаря»». Записи 2016–2019. Музичний альбом 1. Твори а капела (диски 1,2,3); Музичний альбом 2. Твори з інструментальним супроводом (диски 1,2,3); Музичний альбом 3. Твори великої форми з симфонічним оркестром (диски 1,2,3).– К., 2019.

ЗМІСТ

Від укладача: Павло Муравський	5
Від редакторів: Олександр Шокало, Лариса Бухонська, Мирослав Гулковський, Тарас Миронюк	7
Павло Муравський . Хорові твори на поезію Тараса Шевченка	10
Олександр Шокало . Тарас Шевченко. Пісенний «Кобзар». Хорова Шевченкіана	13
Іван Павленко . Поезія Тараса Шевченка в українській хоровій музиці	25

Твори а капела

Пісні-символи українського народу

1. Реве та стогне Дніпр широкий (З балади «Причинна»).	
<i>Мелодія Данила Крижанівського (1856–1894). Аранжування Віктора Косенка (1896–1938).</i>	
<i>Редакція Павла Муравського (1914–2014)</i>	30
2. Заповіт. <i>Музика Гордія Гладкого (1849–1894). Аранжування Павла Муравського (1914–2014)</i>	32
3. Думи мої. <i>Мелодія Костянтина Борисюка (кінець ХІХ–після 1915).</i>	
<i>Аранжування Євгена Козака (1907–1988)</i>	33
4. Зоре моя вечірняя (З поеми «Княжна»).	
<i>Мелодія Гордія Гладкого. Аранжування Миколи Леонтовича (1877–1921)</i>	36

Однорідні хори

Владислав Заремба (1833–1902)

5. Така її доля... (З балади «Причинна»). <i>Аранжування Володимира Островського</i>	39
--	----

Сидір Воробкевич (1836–1903)

6. Тече вода з-під явора... ..	40
7. Утоптала стежечку	42

Войтех Главач (1849–1911)

8. Утоптала стежечку	43
----------------------------	----

Олександр Кошиць (1875–1944)

9. Заповіт. <i>Музика Гордія Гладкого. Аранжування</i>	45
--	----

Яків Степовий (1883–1921)

10. Вечір (Садок вишневий коло хати) (З циклу «В казематі»)	48
11. Діброва (Ой діброво – темний гаю!)	51

Порфирій Батюк (1884–1973)

12. Мені тринадцятий минало	52
-----------------------------------	----

Пилип Козицький (1893–1960)

13. Все упованіє моє (З поеми «Марія»)	53
--	----

Ярослав Барнич (1896–1967)

14. Село (З поеми «Княжна»)	56
15. У перетику... ..	60

Андрій Штогаренко (1902–1992)

З циклу «Шевченкіана»

16. Навгороді коло броду62
17. Ой одна я, одна (З циклу «В казематі»)64

Серафим Орфеев (1904–1974)

18. Думи мої. Мелодія Костянтина Борисюка. Аранжування 66

Євген Козак (1907–1988)

19. Якби мені черевики. Музика народна. Аранжування67

Степан Стельмащук (1925–2010)

20. Мені тринадцятий минало69

Віталій Кирейко (1926–2016)

21. Над Дніпровою сагою72

Юрій Щуровський (1927–1996)

22. Дівоча пісня (Одай мене, моя мамо...) (З поеми «Мар'яна-черниця»)74

Жанна Колодуб (1930)

23. Барвінок цвів76

Богдана Фільц (1932)

24. Весна. Садочки зацвіли (З поезії «Чума»)78

Василь Триліс (1937)

25. Ой крикнули сірі гуси. Музика народна. Аранжування80

Народні пісні

I. На основі мелодій Тараса Шевченка

26. По діброві вітер виє (З балади «Тополя»)81
27. Зоре моя вечірняя (З поеми «Княжна»)82

II. На основі народних мелодій

28. Од села до села (З поеми «Гайдамаки»)83
29. Наш отаман Гамалія (З поеми «Гамалія»)84
30. Ой чого ж ти почорніло...85
31. У Києві на Подолі (З поеми «Чернець»)86

Мішані хори

Микола Лисенко (1842–1912)

32. Оріся ж ти, моя ниво... (З поезії «Не нарікаю я на Бога...»).
Акапельна редакція Павла Муравського87

Станіслав Людкевич (1879–1979)

33. Закувала зозуленька.....90

Кирило Стеценко (1882–1922)

34. Заповіт. Музика Гордія Гладкого. Аранжування92
35. Тополя (По діброві вітер виє...) (З балади «Тополя»). Аранжування Павла Муравського93

Яків Степовий (1883–1921)	
36. Тече вода з-під явора	94
Левко Ревуцький (1889–1977)	
37. Заповіт. <i>Музика Гордія Гладкого. Аранжування</i>	98
Олександр Стеблянко (1896–1977)	
38. Зацвіла в долині червона калина	99
Данило Бойченко (1899–1981)	
39. Ой маю, маю я оченята	101
Євген Юцевич (1901–1988)	
40. Ой стрічечка до стрічечки	104
Федір Надененко (1902–1963)	
41. Не женися на багатій	107
Юхим Макаревич (1903–1976)	
42. У перетику ходила	110
Анатолій Кос-Анатольський (1909–1983)	
43. Учітєся, брати мої (3 поеми «І мертвим, і живим...»)	114
Григорій Гембера (1922–2003)	
44. Вітер з гаєм розмовляє	117
Віталій Кирейко (1926–2016)	
45. Думи мої. <i>Мелодія Костянтина Борисюка. Аранжування</i>	123
Іван Майчик (1927–2007)	
46. Барвінок цвів і зеленів	126
Мирослав Стефанишин (1927)	
47. Ой чого ти почорніло...	128
Віктор Іконник (1929–2000)	
48. Ой люлі, люлі, моя дитино... Колискова	130
49. Сонце заходить...	133
Валентин Ізотов (1931–2015)	
50. Ой три шляхи широкії... (З циклу «В казематі»)	137
Андрій Кушніренко (1933–2013)	
51. Плавай, плавай, лебедонько (3 балади «Тополя»)	140
52. Садок вишневий... (З циклу «В казематі»). <i>Музика народна. Аранжування</i>	143
Віктор Захарченко (1938)	
53. Нащо мені чорні брови... (Думка)	145
Володимир Гущак (1941)	
54. <i>З Трптитху</i> І. Якби мені черевики	147

Євген Станкович (1942)	
55. Садок вишневий... (З циклу «В казематі»)	152
Роман Іванський (1945)	
56. По діброві вітер виє (З балади «Тополя»)	154
Іван Павленко (1945)	
57. Летить галка через балку (З первісного варіанту поеми «Мар'яна-черниця»). Музика народна. Транскрипція, аранжування	157
58. У перетику ходила. Музика народна. Аранжування	158
59. Утоптала стежечку. Музика народна. Аранжування	159
Микола Борщ (1948)	
60. Думи мої. Мелодія Костянтина Борисюка. Аранжування для народного хору	160
Богдан Шиптур (1951)	
61. Молитва до Богородиці (З поеми «Марія»)	162
Віктор Степурко (1952)	
62. Сонце гріє, вітер виє (З поезії «На вічну пам'ять Котляревському»). Музика народна. Аранжування	166
Віктор Камінський (1953)	
63. Світе ясний	168
Мирон Дацко (1961)	
64. У нашім раї на Землі	171
Богдан Шкільник (1976)	
65. У гаю, гаю (З поеми «Гайдамаки»)	174
66. Якби зустрілися ми знову	175
Анна Школьнікова (1978)	
67. Зацвіла в долині	177
68. Утоптала стежечку	181

Твори з інструментальним супроводом

Михайло Вербицький (1815–1870)	
69. Заповіт	184
Петро Чайковський (1840–1893)	
70. Навгороді коло броду	195
Микола Лисенко (1842–1912)	
71. Не дивуйтеся, дівчата (З поеми «Гайдамаки»)	204
72. У туркені по тім боці (З поеми «Гамалія»)	209
Денис Січинський (1865–1909)	
73. Лічу в неволі. Кантата	212

Філарет Колесса (1871–1947)	
74. Якби мені черевики	227
Гнат Хоткевич (1877–1938)	
75. Садок вишневий коло хати (З циклу «В казематі»)	238
Кирило Стеценко (1882–1922)	
76. Заповіт	242
Богдан Вахнянин (1886–1940)	
77. Садок вишневий коло хати (З циклу «В казематі»)	244
Левко Ревуцький (1889–1977)	
78. Ой чого ти почорніло	251
Григорій Верьовка (1895–1964)	
79. Не щечече соловейко. З поеми-кантати «Тополя»	259
Михайло Вериківський (1896–1962)	
80. Ой гоп, таки так! (З поеми «Гайдамаки»)	262
Віктор Косенко (1896–1938)	
81. Реве та стогне Дніпр широкий (З балади «Причинна»). Мелодія Данила Крижанівського. Аранжування	268
Костянтин Семенов (1921–2013)	
82. Доле, де ти? (З поезії «Минають дні, минають ночі...»)	270
Яків Орлов (1923–1981)	
83. Бандуристе, орле сизий (З поезії «Н. Маркевичу»). <i>Музика народна. Аранжування</i>	275
Григорій Левченко (1933)	
84. Од села до села (Пісня Кобзаря з поеми «Гайдамаки»)	277
Омелян Шпачинський (1941)	
85. За байраком байрак (З циклу «В казематі»)	282
Людмила Бражнікова (1951)	
86. Зоре моя вечірняя (З поеми «Княжна»)	289
Олександр Яковчук (1952)	
<i>Диптих</i>	
87. I. Тече вода з-під явора	292
88. II. Над Дніпровою сагою	299
Віктор Рева (1954)	
89. Оріся ж ти, моя ниво (З поезії «Не нарікаю я на Бога»)	305
Біографічні довідки про композиторів	310
Бібліографія	341
Дискографія	345

Літературно-музичне видання

Тарас Шевченко
ПІСЕННИЙ «КОБЗАР»

Хорова Шевченкіана

ВИБРАНЕ

Твори а капела

Твори

з інструментальним

супроводом

Укладач:

П. І. Муравський

Ідея видання, вступна стаття,
біографічні довідки про композиторів,
бібліографія й загальна редакція:

О. А. Шокало

Добір творів, музична редакція, бібліографія,
біографічні довідки про композиторів:
Л. В. Бухонська, Т. В. Миронюк, М. І. Гулковський

Передмова:

І. Я. Павленко

Художнє оформлення й макет:

В. С. Мітченко, Н. В. Михайличенко

Верстка: *Я. І. Січовик*

Комп'ютерне складання нот:

С. Г. Гербер, Ю. Г. Конрад, В. В. Ткаченко

Комп'ютерне складання текстів і коректура:

О. В. Погибенко, О. П. Клименко-Штогрин

Ілюстрації:

На авантитулі: Тарас Шевченко. Автопортрет. Яготин, 1843

На с. 5: Павло Муравський. Львів, 1948

На с. 10: Павло Муравський. Київ, 2009 (*світлина: А. А. Селентій*)

Підписано до друку 01.11.2020

Формат 60x90/8. Папір офсетний. Друк офсетний.

Ум. друк. арк. 44. Наклад 1 000 прим.

ТОВ «Фірма «ІНКОС»

04116, м. Київ, вул. Маршала Рибалка, 10/8

e-mail: real@inkos.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи

до державного реєстру видавців, виробників

і розповсюджувачів видавничої продукції

№ 2006 від 04.11.2004 р.

Тарас Шевченко

- Ш37 Пісенний «Кобзар». Хорова Шевченкіана. Вибране з Зібрання хорових творів у семи томах. Укладач: П. І. Муравський. Ідея видання, вступна стаття, біографічні довідки про композиторів, бібліографія й загальна редакція: О. А. Шокало. Добір творів, музична редакція, бібліографія, біографічні довідки про композиторів: Л. В. Бухонська, Т. В. Миронюк, М. І. Гулковський. Передмова: І. Я. Павленко. Твори а капела; твори з інструментальним супроводом. – К.: ТОВ «Фірма «ІНКОС», 2020. – 352 с.; іл.
ISBN 978–617–7201–08–2

Шевченків поетично-пісенний феномен – виняткове явище у світовій поезії й музиці. Тарас Шевченко – єдиний у Світі поет, переважна частина поетичної спадщини якого живе у співі. На «Кобзар», у якому 237 поетичних творів, написано понад 300 авторських хорових творів і записано близько 100 народних хорових пісень. У цілому на Шевченкову поезію написано понад 3 000 музичних творів: композиторських інтерпретацій різних форм і жанрів від солоспівів до хороспівів, кантат, симфоній, опер, ораторій, балетів. Усе це являє собою *музичну Шевченкіану* – надзвичайно багату й маловивчену сферу Шевченкознавства та українського музичного мистецтва.

Зібрання хорових творів у семи томах «Тарас Шевченко. Пісенний «Кобзар». Хорова Шевченкіана» унікальне тим, що в ньому вперше системно укладено в основному всю хорову Шевченкіану, скомпоновану від середини ХІХ до початку ХХІ ст. Чимало зібраних у «Пісенному «Кобзарі»» творів досі лишалися маловідомі й навіть невідомі виконавцям і шанувальникам хорового співу та Шевченкової пісенної поезії.

Визначальна особливість цього унікального зібрання хорової Шевченкіани – його практична цінність, бо нотний матеріал опрацьовували для впровадження в сучасну музичну педагогіку й концертно-виконавську діяльність сам маестро П. І. Муравський та представники його хорової школи й послідовники мистецького методу.

До *Вибраного* дібрано 83 твори 67 композиторів і чотирьох аранжувальників та шість народних пісень, які розподілено на дві групи: *твори а капела й твори з інструментальним супроводом*.

Зібрання хорових творів у семи томах «Тарас Шевченко. Пісенний «Кобзар». Хорова Шевченкіана» й *Вибране* з нього, а також аудіо видання «Тарас Шевченко. Пісенний «Кобзар» БФ «Хорова школа Павла Муравського» безоплатно передає вищим і середнім музичним навчальним закладам, спеціалізованим музичним школам, бібліотекам, іншим закладам культури по всій Україні й поширює в Інтернеті. Сподіваємося на успішне використання «Пісенного «Кобзаря» в музичній освіті й хоровій практиці.

Розмаїття співаної поезії Т. Шевченка збагачує програми навчальних, професійних і самодіяльних хорів, спмагає розвитку української музичної й загальнонаціональної культури, посилює загальносуспільний інтерес до Шевченкіани й хорового співу – базового мистецтва української культури та ширить їх в Україні й Світі.

Це найповніше, цілісне зібрання хорової Шевченкіани уклад Павло Іванович Муравський (1914–2014) – великий український хоровий диригент і педагог ХХ–ХХІ століть, народний артист України, професор Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, почесний академік Національної академії мистецтв України, лауреат Державної премії України імені Т. Г. Шевченка, Герой України.

УДК 784.1(084)
ББК 85.941